

PLA

İZMİR
KÜLTÜR
PLA+FORMU
GİRİŞİMİ
SÜRELİ
YAYINI

FORM

09

İzmir Büyükşehir Belediyesi
adına İmtiyaz Sahibi
Aziz KOCAOĞLU

Sorumlu Müdür
Ayşegül SABUKTAY

Yayın Koordinatörü
Şervan ALPŞEN

Yayına Hazırlayan
Sarp KESKİNER

İçerik Editörleri
Onur KOCAER
Ali Kemal ERTEM
Ezgi Ceren KAYIRICI
İbrahim Metin BALTACI
Ayşegül Utku GÜNAYDIN
Hale ERYILMAZ
Ebru ATILLA SAĞAY
Özgür DEMİRCİ
Burak DOĞU
Nursaç SARGON
Can İNCEKARA

İçerik Asistanı
Gülseren AYDIN

Redaktör
Hale ERYILMAZ

Grafik Tasarım ve Uygulama
Emre DUYGU

Kapak-İç Kapak Fotoğrafları
Ali KANAL © (Ön Kapak: "İkram", 2017 / "bkz. Darağaç" sergisinden)

Katkıda Bulunanlar
Duygu SERİN, Takis VEKOPOULOS, Gizem AKKOYUNOĞLU, İKPG bileşenleri.

Yönetim Yeri
İZMİR AKDENİZ AKADEMİSİ
Mehmet Ali Akman Mah. Mithatpaşa Cad. No: 1087 Pk: 35290, Göztepe, Konak, İZMİR
Tel: +90 (232) 293 46 12 Faks: +90 (232) 293 46 10
izmirkulturplatform@gmail.com www.izmeda.org
Sertifika No: 22595

Basım Yeri
SİSTEM OFSET BAS. YAY. SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ. Strazburg Cad. No. 31/17 Sıhhiye ANKARA
Tel: (312) 229 18 81 - 231 32 57 sistemofseto6@gmail.com Sertifika No: 13255

SAYI 9. Birinci Baskı: Aralık 2018. Baskı Adedi: 3000 ISSN 2536-4855

Ücretsiz dağıtılan PLA+FORM dergisi, bir İzmir Büyükşehir Belediyesi İzmir Akdeniz Akademisi yayınıdır. Her hakkı saklıdır. Yazı, fotoğraf, çizim ve haritalar, yazılı izin alınmadan kullanılamaz. **Satılamaz.**

© İzmir Büyükşehir Belediyesi

ikpgplatform

issuu.com/izmirkulturplatformugirisimi7

İÇİNDEKİLER09

BAŞLARKEN	03
PLA+FORUM	04
FİHRİST	
AKUSPAKUS	13
BAŞAK BEYKOZ	13
DOĞA OKULU – YAVAŞ DÜKKÂN	14
BÜYÜK SİYAH KAPI – HAMDİ ATAY / MERVE GÜÇLÜTÜRK / ESİN İLMEN	14
İLYAS HAYTA	15
GOETHE INSTITUTE – ANNA WEBER	15
İZMİR LİNDY HOP DERNEĞİ – UĞUR ODABAŞI	16
JUNKER	16
KADRİYE İNAL	17
KAPILAR	17
LEVENT AYATA	18
MURAT EMEK ÖZKAN	18
NEJAT SATI	19
SUSMA – ONUR YILDIRIM	19
ÖZGÜR GÜRBÜZ	20
SES KARDEŞİM – MURAT CAN CANBAY	20
ÖZGÜN BİR SANAT – ÖZGÜN ARAZ	21
TOG	21
PORTFOLYO: CENKHAAN AKSOY	22
TASARIM	
KORAY VELİBEYOĞLU: “HER TÜRLÜ YENİLİK, KENTİN İÇİNE ANINDA KARIŞABİLMELİ”	30
PERFORMANS	
ŞEHRİN YENİ SAHNELERİ: MODDA VE TOY	34
GARO MAFYAN: “İZMİR, DİLEDİĞİNİZ HER ŞEYİ YAPABİLECEĞİNİZ BİR POTANSİYEL SUNUYOR”	38
İZMİR'DEN	
HAKİKAT SONRASI BİR ÇAĞDA, ŞİİR ÇAĞINA NE SÖYLER?	41
ALSANCAK GECELERİ VOL. 1	44
BELLEK	
FETHİ PAMUKOĞLU: “BİLGİ BİRİKİMİ, ANCAK BİR BAŞKASINA AKTARILIRSA ÖLÜMSÜZLEŞİR”	57
MUHARREM YILMAZ: “GELECEĞE İZ BIRAKMIŞ OLMAK, BENİM ZENGİNLİĞİM”	60
KIYI	
URLA KARANTİNA ADASI	62
MUTFAK	
DOĞADA YEMEK	64
TANGÖR TAN: “MONO TARIM TOPLUMSAL ÇEŞİTLİLİĞİ YOK EDİYOR”	66
GÖÇ	
HANDAN GÖKÇEK: “TASVİRİNİ YAPTIĞIMIZ, NİHAyetİNDE TAMAMLANMAMIŞ BİR DÜNYA”	69
BİR KOLEKTİF BELLEĞİ HARİTALANDIRMA PROJESİ: “TÜRKİYE'DE YAHUDİ OLMAK”	73
AKDENİZ'DEN	
CAMP EUROPA	77

Bornovalı levantenler golf oynarken. 1920'li yıllar.

BAŞLARKEN...

Onuncu sayımıza bir adım kala, gittikçe genleşen içeriğimiz ve artan sayfa sayımızla karşınızdayız. Aradan geçen zaman içerisinde “Kolektif” temasıyla gerçekleştirdiğimiz ikinci yaz okulumuzu geride bıraktık, aramıza yeni katılanlarla beraber, iki yüz elli bileşene ulaştık. İKPG, bir yandan kendi içerisinde yeni projeler ve inisiyatifler doğurmaya devam ediyor.

Bu sayımızda “İzmir Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi” adlı projenin koordinatörlüğünü üstlenen Koray Velibeyoğlu ile “İnovasyon ve Tasarım Kenti İzmir” fikri üzerinden, akıllı kentlerin geleceğini konuştuk. Urla’ya yerleşen Garo Mafyan’dan onun İzmir’ini, geleceğe ve şehre dair hayallerini dinledik. Alsancak gecelerinde uzun bir tura çıkarak merkezin kültür hayatına katkı sunan üç mekânını mercek altına aldık. Şehrin yeni açılan sahnelerini, Modda ve TOY’u ziyaret ettik. Asuman Susam ile düzenleyici kurulunda yer aldığı “Hakikat Sonrası Şiir” sempozyumunu konuştuk. Saat kulemize gözü gibi bakan Fethi Pamukoğlu’nu dükkânında ziyaret ederek, mesleğinin geçmiş ve geleceği üzerine sohbet ettik. Muharrem Yılmaz’dan köy enstitüleri günlerini dinledik. “Kıyı” başlıklı bölümde, Karantina Adası’nı mercek altına aldık. Yerel pazarlardan aldıklarımızla doğada pikniğe çıktık, Anadolu’yu adım adım gezerek doğal lezzetlerin peşinde koşan Tangör Tan ile sürdürülebilir tarım politikalarını, endüstriyel tarımın ve kitlesel pazarlamanın küresel ısınmaya etkisini değerlendirdik. “Göç” bölümüne konuk olan Raşel Meseri ve Aylin Kuryel, “Türkiye’de Yahudi Olmak: Bir Deneyim Sözlüğü” adlı çalışmasından bahsederken, Handan Gökçek bize derlediği “Yakından Geçen Mülteci Öyküler” adlı kitabını anlattı. Bu sayımız, Camp Europe kapsamında Seferihisar’a konuk olan Yunan tiyatro insanı Marilli Mastrantoni ile yaptığımız söyleşiyle son buluyor.

Keyifli okumalar diliyoruz.

“Yaratıcı Göç” Forumu

9 Haziran 2018

İBRAHİM METİN BALTACI – TANZER KANTIK – AYŞEGÜL UTKU GÜNEYDİN – SARP KESKİNER

Katılımcılar: Duygu Serin (Artimprojects kurucusu), Tolga Kaynar (işletmeci), Ahmetcan Hızlı (öğretmen – Artimprojects ekip üyesi), Mert Çakır (fotoğrafçı), Songül Karan (bilgisayar programcısı), Batuhan Erol (ihracat uzmanı), Nida Akagündüz (öğretmen), Veyssel Berikan (tiyatrocü), Gülrü Höyük (tasarımcı – müzisyen), Ali Kemal Ertem (kültür yöneticisi – İKPG çekirdek ekip üyesi), Tanzer Kantık (tasarımcı – İKPG çekirdek ekip üyesi), Ayşegül Utku Günaydın (yayın yönetmeni – İKPG çekirdek ekip üyesi), İbrahim Metin Baltacı (edebiyatçı – İKPG çekirdek ekip üyesi), Sarp Keskiner (kültür yöneticisi – İKPG çekirdek ekip üyesi), Emre Erbirer (kültür yöneticisi – konuk gözlemci)

İzmir, son birkaç yıldır türlü sebeplerden dolayı İstanbul'dan aldığı göçü konuşuyor. İKPG kurucularının ve çekirdek ekibinin büyük çoğunluğu ya uzun yıllar İstanbul'da

yaşayıp geri dönenlerden ya da dönem dönem İstanbul'da yaşayıp üretenlerden oluşuyor. Neredeyse hepimiz, her ay şehre kesin dönüş yapmış bir arkadaşımızla, yeni yerleşmiş bir İstanbullu ile karşılaşıyoruz; bir yandan da İzmir'e yerleşmeye niyetlenip zemin yoklayan arkadaşlarımıza akıl fikir veriyoruz. İKPG olarak, bu göç dalgasını bir nebze olsun irdeleyebilmek adına, ne zamandır bir forum düzenlemek istiyorduk. Davet edebileceğimiz kişilerin kimler olabileceği üzerine çalışırken, forumu bir süredir İzmir'e yeni göçenleri aylık toplantılarla buluşturan İKPG bileşenlerinden Artimprojects ile beraber düzenlemeye karar verdik.

Duygu Serin, kurucusu olduğu Artimprojects'i şöyle tarifliyor: “Görsel sanatlar ve performans sanatları üzerine çalışan, bu alanlarda proje üretmeyi amaçlayan bir kurumuz. Öncelikli hedefimiz, farklı disiplinlerle çalışan yaratıcı

bireyleri buluşturmak, bu bireylerin üretimlerini başkalarıyla paylaşabileceği bir zemin yaratmak. Bu zemini yaratabilmek adına atölyeler, kurslar, etkinlikler ve buluşmalar düzenliyoruz. 'İstanbul'dan Göçenler' başlıklı aylık toplantılarımız, aslında benim yeni insanları tanıma fantezime dayanan bir proje. Ben de İzmir'e yeni yerleşenlerdenim; şehre ilk geldiğimde çok sıkıldım, yeni arkadaşlar edinmeye karar verdim ve bir buluşma düzenleyerek kendi hikâyelerini diğerleriyle paylaşınlar istedim. Buluşmalar ilerledikçe, aynı sorunlardan muzdarip olduğumuzu, aynı şeylere heyecan duyduğumuzu ve beraber bir şeyler yapmak istediğimizi fark ettim. Buluşmaların sayısı on üçü geçti."

Yola şu soruları sorarak çıktık:

- İzmir'e göçme kararınızın temel nedenleri nelerdir?
- Şehir, üretimimize ve meslek yaşamınıza pozitif katkıda bulunuyor, sizi üretmeye teşvik ediyor mu? Ediyorsa hangi yönlerden teşvik ediyor?
- Şehirden beklentileriniz nedir; İzmir'e yönelik hayalleriniz, hedefleriniz var mı? Varsa bu hayaller yaşadığınız bölgeye mi has, yoksa kentin bütününe mi dair?
- Gündelik yaşamınızda kenti nasıl ve ne kadar kullanıyorsunuz? Kentin günlük yaşamına ve farklı bölgelerine ne kadar temas ediyorsunuz?

- İstanbul ve İzmir'in kültürel yaşamı arasında ne gibi farklar görüyorsunuz?
- İzmir bu yoğunlukta göç almaya devam ettiği takdirde, orta vadede İstanbul'un yüz yüze kaldığı sonuçlarla karşılaşır mı? Gidişat öyle bir noktaya varacak olursa, bu şehirden de göç etmeyi düşünür müsünüz?

Katılımcılar, ilk olarak, neden İzmir'e göçme kararı aldıklarını, kendilerini bu kararı almaya iten etkenleri paylaştı: *"Doğma büyüme İstanbulluyum; üniversiteyi Bolu'da okuyup İstanbul'a döndüm. Aradan zaman geçince, şehirleri bıraktığınız gibi bulamamaya başlıyorsunuz. Döndüğümde İstanbul'un dokusu bozulmaya başlamıştı; toplum daha kozmopolitti, yaşam daha kaotikti. Kentsel dönüşüm adı altında yürütülen soylulaştırma operasyonlarıyla inşa edilen sitelerin sayısı iyice çoğalmış, terör olaylarının artmasıyla beraber güvenilir doku ve sosyal huzur ortadan kalkmıştı. Bence İstanbul'un ruhu öldü. O gökkuşağı gibi olan İstanbul'dan eser yok artık. İzmir'e yerleşmeden önce, iki yıl Anadolu yakasında yaşadım. Oradan da sıkılmaya başlamıştım; iş hayatı ve ulaşımın kaynaklı olarak nefes alma alanlarımla beraber kendime ayırdığım zaman azalmıştı. Bir gün İzmir'e yerleşmek, benim çocukluk hayalimdi. Şimdi kendime daha fazla zaman ayırabiliyorum."*

"Ben çoktan beridir İzmir'e dönmeyi düşünüyordum. Kızımın, genç kızlığa Kocaeli gibi bir şehirde adım atmasını istemedim. O duyguyu iyi biliyorum çünkü tam onun yaşlarındayken

İzmir'e gelmiştim. İzmir'i çok seviyorum; burada doğru sanat oluşumlarına dâhil olacağımı ve nice tiyatro ürünü çıkarabileceğimi biliyorum."

"İstanbul'da doğdum, büyüdüm ve İzmir'e üniversite eğitimim için gelmek istedim. Orada harcayacak enerjim kalmamıştı. Burada üretim adına pek çok şey yapabileceğimi düşünüyorum."

"Muğlalıyım; çeşitli şehirleri dolaştıktan sonra, bir süre İstanbul'da yaşadım. Arkadaş çevrem bir kısmı buradaydı; sırt çantamla geldim, sekiz yıldır İzmirliyim."

"Açıkçası öncesinde İzmir'de yaşamak hiç aklımda yoktu çünkü İzmir, yaşamayı hayal ettiğim bir yer değildi. İstanbul'dan üniversite eğitimim için Balıkesir'e gittim. Sonraları, denize kıyısı olan bir şehre yerleşme isteği ağır bastı ve 'ileride İzmir'de bir hayat kurmayı planlıyorum', demeye başladım. Sonunda yerleşmeyi başardım, dokuz aydır İzmir'deyim."

"Bir buçuk senedir İzmir'deyim. Otuz senem İstanbul'da geçti. Trafığı, koşuşturmacası yormaya başlamıştı artık. İzmir'de her yer birbirine yakın, ilk bir senem turist gibi geçti. Şehrin güncel hayatı bazen sıkıcı gelse de genel olarak hayatımdan memnunum."

"1996'da üniversitede okumak için Manisa'dan

İzmir'e geldim. Ardından Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde okumaya başladım. Heykel, okulu bitirince memleketime dönüp uğraşabileceğim bir meslek dalı değildi. 1996'da gelip, bir daha dönmedim."

"Ben İzmir'den başka yere gidemiyorum. İstanbul'a en fazla gezmeye gidip hemen geri dönüyorum."

Sohbet tadında ilerlemeye başlayan foruma şehrin, katılımcıların üretimlerine ne tür katkılar yaptığını, katılımcıları üretmeye motive edip etmediğini sorarak devam ettik. Duygu Serin, üretim kavramını ele alırken sadece mesleki olarak yaklaşmamamız gerektiğini, sevdiğimiz şeyi bir an bile gerçekleştirmenin de üretim olarak tanımlanması gerektiğini vurguladı.

"Açıkçası konforlu bir şehir; bu konfor üretimime katkı yapıyor olabilir ama İstanbul'da kendim ve işimle ilgili geliştirdiklerimden daha çok faydalaniyorum. İzmir'in mesleğime katkısı olduğunu düşünmüyorum. Gerçi şimdiden somut katkılar beklemek yanlış olur çünkü henüz burada yerleşik sanat ağlarıyla temas edebilmiş değilim. Yaptığım işin ne kadar sanat olduğu tartışılır. Bir fotoğrafçı olarak daha çok savaş bölgelerinde çalışıyorum ve haber ajanslarına hizmet veriyorum. İstanbul'da yapılacak bir etkinliğe çok kolay davet alabilirim ama İzmir'de bu pek mümkün olmuyor çünkü kimseyle tanışmıyorum. Dolayısıyla motivasyonum İzmir kaynaklı değil ama burada yaşamak güzel."

"Toplumsal bir davranış şekli var. İnsanlar bir yere doğru hareket ettiği zaman, sen de oraya doğru hareket ediyorsun. İzmir'deki rehabetin birçok kişinin üretim sürecini negatif anlamda etkilediğine inanıyorum ama bu biraz da meseleye nereden yaklaştığınızla bağlantılı. Benim üretimimi olumsuz etkilemiyor çünkü o rehabetin hayatımı etkilemesine izin vermiyorum."

"Ben 2012'de taşındım. Kentin yaşamımı olumlu yönde etkilediğini söyleyebilirim. Yalıtılmışlıktan kaynaklı olarak, ilk başta kültür üreticilerinden uzak bir yerde konumlanmışım kendimi. Sonrasında bir atölye aracılığıyla motive edici bir unsur yakaladım ve bu, beni yazmaya teşvik etti. Böylece üretimim arttı. İKPG ile birlikte kültür – sanat üreticilerine yakın olmanın, bana benzeyen ve benzer alanlarda çalışan insanlarla bir araya gelmenin zenginleştirici yanına tanık oldum ve bu halka giderek büyüdü. Kültür üreticilerinin birbirlerine vereceği destekle pek çok iş yapılabilir."

“Bir ağa dâhil olduğunuzda hem aktivizminiz hem üretiminiz artıyor. İstanbul’un aksine, şehir içinde bir yerden diğerine varmaya çalışırken zaman kaybetmiyoruz. Şehir beni motive ediyor çünkü diğer metropollere göre daha akışkan ve rahat bir temposu var. Yine İstanbul’dan farklı olarak, şehri nasıl kullanabileceğimize ilişkin tercih yapabiliyoruz. Rehavet meselesine buralardan da bakabiliriz; kişisel olarak, İzmir beni üretmeye teşvik ediyor.”

“Bizim burada kurduğumuz bir kolektif var. Şimdilerde ajansa dönüşse de uzun süredir bu şehirde bir şeyler üretiyoruz. Bunlar daha ziyade uluslararası işler. Ne var ki aynı kategoride iş üreten diğer kurumlar, bizimle asla iletişime geçmiyor. İzmir, sivil toplumun bağımsız sanat üretme pratiklerine, hâтта bağımsız davranabilmeye hâlâ mesafeyle yaklaşan bir şehir. İhtiyacı olan ya belediyeye ya valiliğe dayanmaya çalışıyor.”

“Her ne kadar mensubu olduğum eğitim sektörünün İzmir’de oldukça hareketlendiğini kabul etsem de karar mekanizmalarında son sözü hâlâ İstanbul söylüyor. Bu şehirdeki arkadaşlarım da doğal olarak kendilerini ve içinde bulundukları koşulları İstanbul ile kıyaslıyor. Meselâ uzun soluklu eğitimlerin hepsi İstanbul’da düzenleniyor. Geldim geleli iki sene oldu, henüz bir mesleki gelişim eğitimine gidemedim. İzmir, bu açıdan çok yoksun. Artan

eğitim yatırımlarının sonucunda İstanbul piyasası İzmir’e yöneldiğinden beri hem nitelikli öğretmen arayışı hem rekabet arttı. İşe alım süreçleri değişti. Benim sektörüm açısından bakınca, İzmir’in en büyük eksikliği, kurumsallığın oturmamış olması. İstanbul’da kurumsallaşma çok güçlü; burada daha çok ikili ilişkiler ön planda. Oysa kurumsallığı güçlendirmek, iş odaklı davranmak gerekiyor. Ayrıca İstanbul, çok katmanlı yapısından dolayı üretim ve yaratıcılık için ilham veriyor, organizasyon yapma konusunda daha yaratıcı ve pratik çözümler sunuyor. Üretime geçmek, biraz da bulunduğunuz alanı, mekânı, semti, şehri tanımakla paralel gidiyor. Bu açıdan geri olduğunu düşünmekle beraber, şehri tanıdıkça, tarihine hâkim oldukça, üretimim artar diye düşünüyorum.”

Forumla hazırlanırken, rehavet kavramından yola çıkarak, şehrin sağladığı serbest zamanın üretime olumlu anlamda etki edip etmediğini sormaya ve göçenlerin şehre sunduğu katkıları öne çıkarmaya karar vermiştik. Kültür - sanat üretimi, daha en baştan üst başlıkta yer alıyordu. Kültür üretimi, her zaman fiziki koşullar arar; İzmir’deki sahnelerin, sergi salonlarının yeterli sayıda olup olmadığını geride kalan yıllarda pek çok kez tartışmıştık. Buradan hareketle İzmir’i kabaca “İstanbullular gelsin üretim yapsın” diyerek konumlandırmanın, fiziki mekân sayılarını karşılaştırmanın hata

olabileceği izlenimine varmıştık çünkü yaratıcı sektörler adına, İstanbul sayısız fiziki ortam ve maddi olanak sağlıyor. O yüzden, şehrin sunduğu katkılarının yanında, gelenlerin bu şehre yapabileceği katkıları konuşmak istedik.

“İstanbul neredeyse on sekiz milyonluk bir kent. Bir kenti ilk düşündüğünüzde aklınıza gelen çekirdek bölgeler vardır. İzmir’deki çekirdek bölgelerse Konak ve Alsancak’tır. Şehrin 1922 öncesinde daha kozmopolit bir kültür yapısı vardı. Dönem ne olursa olsun; ister nitelikli kültürel endüstri ister mafyatik endüstri, bir şekilde hep çekirdekte toplanır. Dolayısıyla Buca’da ‘Heykel’ adını taşıyan bir meydanın olması, o semtin veya ilçenin kültürel üretim anlamında ne kadar üretken olduğuna dair bir şey ifade etmez. On sekiz milyonluk bir kentin çekirdek bölgelerinde oluşmuş kültür alanlarını insanların yerleşik alışkanlıkları tayin ediyor. Eğer bir etkinlik ya da kültürel proje Alsancak’ta değilse şehirde yokmuş gibi görünüyor. Burada, şehrin dinamiklerine etki etmiş kimi kavramlara henüz değinmedik. Meselâ iç ve dış savaşların sonucunda oluşan göç, kavramsal anlamda göç, yani gitme arzusu... Kaçma, kendine alan bulma, alan açma var; biraz geriye gittiğimizde... Kültür endüstrisi ve ticaret burjuvazisi, bunların hemen ardından geliyor. 1800’lerin son çeyreğinde, Tevfik Fikret

ve arkadaşları İstanbul’da otururken, Manisa’ya gidip komün hayatı kurmayı planlamış. Aradan bir asrı aşkın zaman geçtikten sonra Feyza Hepçilingirler, 1980’de darbe olduğunda, ‘Ayvalık’tan bir ada alalım ve orada huzur içinde yaşayalım’, demişti. Bugün konuştuğumuz göç, bir kargaşanın içinden daha ‘iyi’ olduğu tahmin edilen bir başka kargaşanın içine doğru yapılmış bir hareket olarak görünüyor. Falanca yerli olmaktan doğan aidiyet duygusunu en fazla mutfakta hissedersiniz. Bence mutfak dışında o yere ait olmanın kişiye yüklediği karakteristik bir şey yoktur. İzmirli ya da İstanbullu olmanın bir şey ifade ettiğini düşünmüyorum ama İzmir’in rehaveti meselesine katılıyorum.”

“İzmir, değişim geçirmesi gerektiğinin gayet farkında ama değişim için ivmelenmeyi kolayca kabullenecek bir kent değil. Rehavet, niyet edip harekete geçmenin de önünü kesiyor.”

“Gelenler üretimi zorladığı takdirde, bir şeyler yapmaya çalıştığı sürece ve kültür - sanat endüstrisinin aktörleri şehre geldikçe üretim hız kazanacaktır. Gelenlerin lejyoner ruhuyla davranması gerekiyor.”

Forumun bu noktasında, düzenlediğimiz Modeller ve Stratejiler adlı sunum serisi kapsamında ertesi gün İKPG bileşenlerine seslenecek konuşumumuz, Emre Erbirer devreye girdi: “İstanbul’dan bakınca, meseleyi çok farklı görmüyorum. Yedi sene boyunca Türkiye’nin kültür alanını tutan İstanbul Kültür Sanat Vakfı’nda çalıştım. Yaptığımız bir araştırma gösterdi ki ne yaparsak yapalım, İstanbul’da en fazla bir milyon bireye değebiliyoruz. Her sergide, konserde, oyunda aynı insanları görüyoruz. Görsel sanatların, plastik sanatların ve güncel sanatın kendine has bir kitlesi var gibi ama bundan emin de olamıyorsunuz. Dolayısıyla gerek etkinliklerin belli merkezlere toplanmış olması gerekse kültür izleyicisi sayısı açısından İzmir’i farklı bir yerden bakarak değerlendiremiyorum. Kültür- sanat hayatı uzun yıllar boyunca Beyoğlu’nu mesken tutmuştu; yakın zamanlara kadar durum böyleydi. Son senelerde ağırlık, yine bir başka merkeze, Kadıköy’e kaydı. İzmir’in önündeki en büyük bariyer, bana kalırsa da rehavet. Önemli olan bu bariyeri kaldırmaya teşebbüs etmek. Asıl, İstanbul’daki insanların buraya bireysel bariyerlerini nasıl bırakıp gelebileceğini konuşmak lazım.”

“Aslına bakarsanız, İstanbul kocaman bir İç Anadolu’dan ve büyücek bir Karadeniz’den oluşuyor artık. Kafası açık, kültür sanat hayatıyla

geçinen bir şehir değil. O yüzden İstanbul için bir milyon kişi gayet makul bir rakam.”

“İzmirlielerin bir kısmı, İstanbul’dan gelenlerin beraberinde getirebileceği bariyerlerden, acımasız rekabet alışkanlıklarından ve bu alışkanlıkların insan ilişkilerinde yarattığı tansiyonlardan ciddi şekilde çekiniyor. Şehrin rekabetten uzak yaşam tarzının deforme olacağından korkuyorlar.”

“Her göç dalgası, şehrin kültürüne renk katar. Buraya göçen insanlar, İzmir’i seküler yaşam tarzı yüzünden tercih ediyor. İnsanlar nefes almak istiyor. Bu kafadaki insanlar İzmir’de bir araya geldikçe bir şeyler gelişir diye düşünüyorum. Sekiz yılda kendi adıma heyecan verici bir gelişme görmedim ama özellikle İstanbul’dan başlayan göç süreci beni heyecanlandırmaya başladı.”

Forumun bu aşamasında, katılımcıların şehre dair kurduğu hayalleri ve belirledikleri hedefleri konuşmaya başladık. Bu hayaller ve hedefler belirli bir bölgeye mi yönelikti, yoksa kentin bütününe mi ilişkindi?

“Yıllardır İzmir’in sanat üretmek için elverişli bir şehir olup olmadığını, şehrin kültürel anlamda üretim şehri mi endüstri şehri mi olması gerektiğini tartışıyoruz. Kanımca burası bir üretim merkezi haline gelmeli; kültürel endüstrileşme yaratmak adına İstanbul’a özenmemeliyiz. İzmir, kendine has örgütlenme modellerini ve üretim mekanizmalarını zamanla

ortaya çıkaracaktır diye düşünüyorum. Birden fazla kentsel çekirdeğe sahip olmak, İzmir’i ayağa kaldıracaktır. Çekirdek bölgeler ne kadar artarsa merkezileşme dağılacak, her bölge gerek kültür izleyicisi gerekse üreticisi açısından cazip hale gelecektir.”

“Halen görev yaptığım okulda İstanbul’dan göçmüş bir öğrenci var. Bazı öğrenciler, okulda gerçekleştirdiğimiz ‘Yaşanacak Şehir’ adlı atölyenin isminden tedirgin oldu. ‘Biz burada böyle mutluyuz, daha fazla insan gelmesin’ diyorlar. Bence İzmir’i desteklemek adına, eğitim sektöründen yola çıkmak gerekiyor. Biz çocukları sanat faaliyetlerinde buluşturalım ki alternatifleri, bağımsız şekilde sanat üretebilecekleri alanların var olduğunu görsünler. Kültür ve sanata ulaşımın zor olduğu algısını kırmak gerekiyor.”

“Kültür ve sanat üzerine konuşurken, ‘şehirler için insan ölçeği’ kavramını atlıyoruz. İnsan ölçeği, çalıştığınız yerin, yaşadığınız yerin ve sosyalleştığınız yerlerin ne kadar ulaşılabilir konumda olduğuna dair bir kavramdır. İstanbul, bu anlamda insan ölçeğini çoktan aşmış bir şehir. Doğan Kuban, son röportajında, ‘İstanbul artık planlanabilirliğin de ötesine geçti’ diyor. Gidişat, şehir planlama biliminin müdahale edebileceği noktayı da aşmış durumda. İzmir ise şimdilik ölçeğin sınırında duruyor. Doğuya doğru genişleyemiyor çünkü yapılaşma engeli ve dağlar var; şehrin sınırı dar. Batıda deniz, körfez

hattı var. Şehir sadece kuzey- güney aksında genişleyebilir ki öyle ilerliyor. Dört yöne doğru yatay bir şekilde genişleyerek periferisindeki yerleşim merkezlerini yutan İstanbul'un aksine, dikey genişlemek, İzmir'in avantajına olabilir."

"Şehre kesin dönüş yapan İzmirlileri tekrar hayata katmak kolay da yeni yerleşenleri mutlaka üretime dâhil etmek gerekiyor. Urla'ya ya da Seferihisar'a yeteri sayıda kültür – sanat mekânı açılmamış olmasının sebebi, mesafe... Buralarda yerleşik kitleyi ve hâтта yeni yerleşenleri ilgi sahibi yapmak lâzım. Bunu da empozisyon yapmadan, etkileşime geçerek başarmak şart görünüyor."

"On dört yıl önce Danimarka'ya turneye gitmiştik. Etrafımdakilere yakınlarda oyun izleyebileceğim bir tiyatro olup olmadığını sordum ve onlar da olmadığını söyledi. Aradan bir kaç gün geçti, şehri gezmeye başlar başlamaz tiyatroya rastladım. Yerleşik Türkler, tiyatronun orada olduğunu görmemiş bile. İki yıl önce, İstanbul'da tiyatrocuyu arkadaşlarımla konuşuyorduk. İzmir'de tiyatro yapılamayacağını İstanbul'da ise tiyatro yapmaya zaman olmadığını söylediler. Belki 'merkez Alsancak' demekten vaz geçerek, İzmir'i İstanbul ya da Eskişehir ile karşılaştırmayarak kendi başına ele alıp, buraya özgü bir işletme modelini benimsemeliyiz. Bir şehir ki bu kadar yaratıcı beyin ve nitelikli izleyici göçü alıyor, bundan daha iyi bir avantaj var mıdır bilmiyorum..."

"İzmir'in üretim noktası olması fikri, bana heyecan veriyor. Umarım ilerleyen dönemlerde biz İstanbul'a öykünmeyiz de İstanbul bize öykünür."

Sıra şehirden beklentileri ve dahası, insan ölçeğinin sınırında duran İzmir'in nüfusu artmaya devam ederse yaşamın nereye doğru gideceğini konuşmaya geldi: "İzmir'de bir sahipsizlik hissi var. Örneğin bu şehirden çıkan firmalar, büyüdükten sonra İstanbul'a göçüyor. Eğitimin ve insan kaynaklarının yeterince iyi yönetilemediğini düşünüyorum; yıllar boyunca İstanbul'a verilen göçün sebebi bu olabilir. İzmir, genç jenerasyona mensup bir kesime yetmiyor; o kesim illa İstanbul'u deneyimlemek istiyor. Kültür sanat alanında yapılan işlerin yeterince duyurulamaması, görünür olmaması şehri sönük gösteriyor. Yine şehrin ve çevresinin barındırdığı arkeolojik potansiyel, yeterince değerlendirilmiyor. Buna karşın, 'bisiklet şehri' kimliğinin halkın her kesimince benimsenmiş olması gibi gelişmeleri büyük bir artı olarak yazabiliriz."

"Benim çalıştığım firma, İstanbul'daki diğer

yayınevlerini örnek almak yerine, kendi modellediği üretim yapısını uyguluyor. Eğitim ve kültür alanında hizmet veren dört farklı markamız var. Vereceğimiz ilanın tasarımı, çevirmenlerimizle yapacağımız sözleşmelere kadar, kendi üretim modellerimize uygun şekilde çalışıyoruz. Şimdi görüyoruz ki İstanbul bizi tanıdıkça, nasıl bir üretim modeli kurduğumuzu, bu modeli nasıl planlayıp çalıştırdığımızı merak eder oldu. İzmir'de üretim yapan kişilerin ve kurumların kendi üretim modellerini yaratmasının çok önemli olduğuna inanıyorum."

"İstanbul, her bakımdan Türkiye'nin bir özeti; şehirde yerleşik her birey ve toplum, kendi kültürlerini diğer toplumlara birebir yansıtarak yaşıyor. Dolayısıyla kültür madenciliği yapmaya gerek kalmıyor. Buna karşın, İzmir'de yaşayıp üretiyorsanız, farklı kesimlere hitap edebilmek ve onlara özgü dinamikleri anlayabilmek için kültür madenciliği yapmanız gerekiyor. Örneğin, Levanten mutfağı hakkında çalışma yaparsanız, şehrin ilgili bölgelerini dolaşarak, kimi ailelerle görüşerek çalışmanız lâzım. Kültür - sanat tüketicisiyseniz yine aynı durum geçerli; daha önce uğramadığınız bir bölgeye adeta turist gibi gidiyorsunuz. Etkinliklerin görünür olmadığına ben de katılıyorum, İzmir'de baktığınız her yerde afiş göremiyorsunuz ama İstanbul'da durum farklı; sokaklara bakarak kentte olup biten aktiviteleri hızla öğrenebiliyorsunuz. Meselâ Asmalımeşcit'teki bütün mekânların kültür sanat etkinlikleri bir duvarda görünür. Buradaysa tek tip bir kültür var, yaratıcılığı tahrik etmiyor. Yaratıcılığın temelinde problem çözme vardır. İstanbul'da problem çok olunca çözüm üretmeye yönelik tetikleyici unsurlar çoğalıyor."

"İzmir, İstanbul'dan kente göçenleri tehdit olarak görüyor; bu doğru bir tespit. Tehdit olarak görüyor çünkü İzmir'de büyük bir tembellik hali var. Şehir dışından gelen birçok firmanın veya yaratıcı bireylerin İzmir'deki rakiplerine, muadillerine tehdit oluşturduğu rahatça söylenebilir ama daha farklı bir yerden bakmak faydalı olmaz mı? Rakiplerle etkileşim halinde olmak seni geliştirmez mi, daha yaratıcı kılmaz mı? Yapamadığımız ne var diye birbirimize sordumuzda, kendimizi şehirden yeteri miktarda nitelikli işin çıkmadığını konuşurken buluyoruz. İzmir'in, İzmir insanının bu tembelliği hak etmediği açık..."

"Arkeolojide şöyle bir kural vardır:

'Bakamayacaksın, koruyamayacaksın çıkartma!'

Haklı bir kuraldır çünkü veriler ve buluntular olduğu gibi kalırsa daha iyi korunacaktır. O yüzden gün içerisinde nüfusu yirmi iki milyona çıkabilen bir Marmara metropolüyle dört buçuk milyonluk bir Ege şehrini karşılaştırmak çok yanlış. Evet; İzmir tembel bir şehir ama zaten en başından beri sayfiye modunda yaşıyormuş; onu unutmayalım.”

Bu noktada, Emre Erbirer katkısını sundu: “Kültür Ltd sitesi olarak, Türkiye odaklı çalışıyoruz ve ülkenin her noktasından kültürel haberlere, duyurulara yer veriyoruz. İki seneyi doldurduğumuzda bir araştırma yapmaya karar verdik ve en sık hangi illerden basın bülteni aldığımıza, haber girdiğimize baktık. Geçen yıl Diyarbakır, İstanbul’dan sonra ikinciydi. Eminim bu sene İzmir ikinciliğe oynuyor. İKPG’nin yayınladığı yıllığa bakarken fark ettim ki adı geçen isimlerin birçoğunu tanıyorum. Demek

ki iletişim problemini karşılıklı olarak yaşıyoruz. Bu gibi forumlar çok önemli; sorunları ve dezavantajları dile getirip durmaktansa çözümleri konuşmak ve belli bir metodoloji izlemek gerekli.”

“İstanbul ve İzmir arasındaki kıyaslamaya ve ‘burada çok fazla şey yapılmıyor’ ezberine, tembelliğe veya disiplinsizliğe takılıp kalırsak, hiçbir şey üretmeyiz. İzmir, benim gibi yeni yerleşenler için bembeyaz bir sayfa ve kültürel olarak çok zengin. İstanbul ise tamamen tüketim toplumuna dönüşmüş vaziyette. Ne yapabiliriz, ne tür projelerle bir arada iş yapabiliriz, kentin kültürel ve sanatsal dokusunu nasıl zenginleştirebiliriz, ona bakalım.”

Verimli üç saat geçirdik, iyi bir hatıra ürettik. Sorunlarla beraber, çözüm önerilerini konuştuk. Bu karşılaşmalarımızın verimli birlikteliklere, ortak çalışmalara zemin oluşturmasını dileyerek ayrıldık.

AKUSPAKUS

f akuspakusband

“...Grup, davulda Berkcan Şimşek, vokalde Zümrüt Şahin, elektro gitarda Metehan Erdoğan ve bas gitarda Aykut Çerezcioglu'dan oluşuyor. 2014 yılından beri farklı formatlarda çeşitli mekânlarda çalmaya devam ediyoruz. Grubu topladığımızda, akustik müzik çalmayı hedefliyorduk ama bir süredir büyük sahnelerde, festivallerde çalmaya başlayınca elektrikli formata geçtik...”

“...Son iki yıldır kendi şarkılarımızı yapmaya başladık. Şimdilik beş bestemiz var; hatta birini kaydettik. Bizim için çok mühim olan, bir hikâyeyi anlatan ‘Hayalet Şarkı’yı bütün dijital mecralardan dinleyebilirsiniz. Diğer şarkıların kayıtlarıysa devam ediyor. Umarımız müziğimizle öne çıkarız. Performanslara devam ediyoruz; her salı Alsancak, 6:45'te, her cumartesi Mavibahçe, Kepler'de sahne alıyoruz...”

Başak Beykoz

espi9aaa

f basakbykz

“...Hayatım irili ufaklı hikâyelerden oluşan bir kolaja benziyor: Yazı dünyasıyla ilk temasım, Uğur Mumcu Araştırmacı Gazetecilik Vakfı'ndan aldığım burslu gazetecilik eğitimi sayesinde başladı. Kısa bir süre muhabirlik yaptıktan sonra bıraktığım yazı dünyasına kültür-sanat yazıları ve kitap eleştirileriyle döndüm...”

“...Çeşitli STK'lara gönüllü olarak katkı sundum. Bunlardan sonuncusu, İzmir'de kurulan Yaya Derneği. Avrupa Parlamentosu'nun Yaya Hakları Bildirgesi'ni esas alan bu dernek, kent yaşıntısının yaya öncelikli olarak düzenlenmesini hedefliyor...”

“Radyoculuk, nicedir girişmek istediğim alanlar arasındaydı. Bir talep üzerine, ‘Lokma’ adı altında iki demo hazırladım; şimdilik program, radyosunu bekliyor diyebiliriz. Adı İzmir lokmasından gelen program yemeği konu edinmiyor. Konu yemeğe gelmişken, sanat atölyesi muamelesi yaptığım mutfağım, benim konfor alanım. Radyo ve yemek merakı, beni iki dostumla beraber 3+üç isimli bir diyalog etkinliğini tasarlamaya götürdü. Yemekleri biz yapıyoruz, soframızda her ay üç farklı konuyu ağırliyoruz...”

Doğa Okulu – Yavaş Dükkan

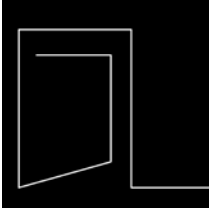
www.dogadernegi.org
www.dogaaskina.org
www.yavasdukkkan.net

“...Seferihisar Doğa Okulu’nu çeşitli bireylerin ve kurumların oluşturduğu bir imece ağı olarak tanımlayabiliriz. Bu ağın ana kollarını bizim dışımızda Seferihisar Belediyesi, Orhanlı Köyü Derneği, Orhanlı ve Seferihisar halkı, Anadolu’nun farklı yerlerinde doğayla iç içe yaşayan Alakır Nehri Kardeşliği gibi topluluklar, sanatçılar, araştırmacılar, düşünürler ve gönüllüler oluşturuyor...”

“...Yavaş Dükkan, bize sağlıklı ve yerel ürünler sunan bir ağı. Sağlıklı gıdaya ulaşımın, doğal üretimin bizim için olduğu kadar, yeryüzündeki tüm canlılar için önemli olduğuna inanıyoruz. Üzümü yerken bağını da sormamızın vakti geldi. Yavaş Dükkan, işte buabanın mütevazı bir parçası olarak varlığını sürdürüyor...”

BÜYÜK SİYAH KAPI

Hamdi Atay – Merve Güçlütürk – Esin İlmen

buyuksiyahkapi@gmail.com
f buyuksiyahkapi
i buyuksiyahkapi

“...Lisans döneminden üç arkadaşız. Birkaç ay önce kendimize alan açmak, sakince kitap okumak, proje üretmek ve fotoğraf pratiklerimizi geliştirmek amacıyla harekete geçip, Kemeraltı’ndaki bir iş hanında Büyük Siyah Kapı’yı açtık. Zamanla, sahip olduğumuz koridoru sergi alanı olarak değerlendirme fikri öne çıktı. ‘Sözde Belirsiz: Pseudo/Ambiguous’ isimli açılış sergisiyle bu hayali hayata geçirmiş olduk...”

“...Sergilenen fotoğraflarımızı Büyük Siyah Kapı’ya mal ediyoruz. Bundan dolayı, fotoğrafların altına isim koymuyoruz. Dileğimiz, ortak bir fotoğrafik dil geliştirmek. Kolektif işlere sonuna kadar açığız. Özellikle ana disiplini fotoğraf olmayan sanatçılara sergi açma fikri, bizi çok heyecanlandırıyor...”

İlyas Hayta

ilyashayta@yandex.com

“...2012’den bu yana, Dijital Kedi adı altında belgesel ve görsel video üretiyorum. Aynı yıl, K2 Çağdaş Sanat Derneği tarafından projelendirilen ‘Bir Tütün Öyküsü’ adlı belgeselin yardımcı yönetmenliğini ve görüntü yönetmenliğini üstlendim. 2014’te TRT Belgesel kanalı için çekilen ‘İzmir Agorası’ adlı belgeselin yönetmenliğini yaptım. Ardından, 2015’te Türk şehitliklerini konu alan belgesel serisinin Doğu Avrupa ve Azerbaycan ayaklarında yapılan çekimleri yönettim. TRT HD için hazırlanan ‘Kayıp Hazine’ adlı belgesel serisinin Ege Bölgesi bölümlerinin görüntü yönetmeniydim. İstanbul Fashion Film Festivali’nin açılış filminin görüntü yönetmenliği de bana ait. Son olarak, Portizmir 4 Uluslararası Sanat Trienali’nde dokümantasyon koordinatörü olarak görev yaptım. Halen K2-Una’nın gerçekleştirdiği projelerin dokümantasyonu ile uğraşıyorum...”

GOETHE INSTITUTE Anna Weber

info@izmir.goethe.org
www.goethe.de/izmir

“...Altı yıldır Göztepe’de yerleşik olsak da altmış yılı aşkın süredir İzmir’deyiz. Temel görevimiz, uluslararası alışverişlere katkı sunmak, alan açmak. Kültürel alışveriş, bir yerinden mutlaka Almanya ve Türkiye arasındaki diplomasiye dokunuyor. Altmış yıl öncesinin İzmir’inde daha çok vitrinel projelerle uğraşırken, şimdilerde alışveriş kanalları açmaya veya mevcut alışveriş kanallarını güçlendirmeye çalışıyoruz...”

“...Sanatın yanı sıra ekonomi, teknoloji, sosyal iletişim, eğitim gibi alanlarda faaliyet gösteriyoruz. Almanca eğitim veren üniversiteler ve okullarla işbirliğini çok önemsiyoruz. Bu sene düzenlediğimiz interaktif sergi, büyük ilgi gördü. Mimar Sinan İlkokulu ile beraber tasarladığımız dezavantajlı çocuklara yönelik kukla ve fotoğraf atölyemiz, üçüncü yılına girdi. Çalışmalarımıza ara vermeden devam ediyoruz...”
(çeviri: Özlem Günerli)

İZMİR LINDY HOP DERNEĞİ

Uğur Odabaşı

izmirlindyhoppers@gmail.com

“...1920’li ve 1930’lu yıllarda Amerika’da ortaya çıkan, swing klasmanında sayılan Afro - Amerikan kökenli bir dans olan ‘Lindy Hop’, günümüzün en popüler stillerinden biri. Kökenleri ‘two-step’, ‘breakaway’ ve ‘charleston’a dayanan bu stil, rock’n roll ve boogie woogie stillerinin öncüsü olarak kabul ediliyor. İsmi 1927’de New York’tan Paris’e hiç durmadan uçan Charles Lindbergh’ten alıyor. ‘Lindy gibi uçmak’ terimi, zamanla bu stili tarif eder hale geliyor...”

“...Sosyal, özgürlükçü ve cinsiyet açısından eşitlikçi bir karakteri var. Her hareketi doğaçlamaya dayanıyor. 2014 yılında, İzmir’de bu stile ilgi duyan sekiz kişi tarafından kurulan derneğimiz, Türkiye’de bir ilki teşkil ediyor. İstanbul’dan profesyonel dansçılar getirip atölyeler düzenliyoruz, açık hava etkinlikleri, dans piknikleri organize ediyoruz. Ayrıca 26 Mayıs’ı ‘Dünya Lindy Hop Günü’ olarak kutluyoruz...”

JUNKER

junkeralsancak

“...Açılalı iki yıl oldu. Mekânı baştan café olarak tasarlamıştık ama çerçeve zamanla bambaşka yönler doğru evrildi. Bizler, geçmiş takıntısı olan insanlarız; geçmişe ait eşyalarla adeta aşk yaşıyoruz. Analog bir telefon görünce elimizin ayağımızın titrediği anlar oluyor. Yurt içinden ve yurt dışından sürekli eski obje topluyoruz, bunları bazen dönüştürüyor bazen de kendi haline bırakıyoruz. Dükkânı açarken konuştuğumuz üzere, burası eski eşyaların cenneti...”

“Eski şarkılara, antikaya olan tutkumuzdan dolayı plak geceleri düzenliyoruz. Fanzin kolektiflerine düzenli olarak ev sahipliği yapıyoruz. Böylece Junker, birçok kişinin evi haline geldi. Bize uygun projelere açığız. Hepinizi bekleriz...”

Kadriye İnal

kadriyeinal@gmail.com

📷 kadriyeinal1

“...Heykele dair herhangi fikrim yoktu. Öğrencilik hayatımın tamamı, heykelin dilini çözmeye çalışarak geçti. Hiçbir zaman bir malzemeye angaje olmadım...”

“...Taş işlerin yanında, iç mekânda sergilenebilir işlerim var. Üretimlerimde kullandığım malzemeler birbiriyle örtüşmüyor ama içerik ve karakterler benzer. Yüksek lisans yaparken bir denemem olmuştu. Heykeli yapıyorum, üzerine iki boyutlu fotoğrafı kaplıyorum. Kendi öz benliğinizle dışarıda başkalarıyla paylaştığınız sosyal benliğin ne kadar örtüştüğünü ve iki benliğin birbiriyle olan ilişkisini irdeliyorum. Tüm duyguyu heykelin biçimi üzerinden vermeyi çok önemsiyorum...”

“...Son yaptığım heykelde, kaplumbağayı bilgelik sembolü olarak kullandım. Bilge bir yol göstericiye ihtiyacı olan ergen kız... Üzerinize çöken karanlıkla yüzleşme aslında...”

KAPILAR

📷 kapilarcollective

📷 izmirkapilar

“...Metruk bir yapıyı temizleyerek kentsel mekâna çeviren bir grup hayalperest tarafından kurulan Kapılar, Basmane semti sakinleri için zaman zaman sosyal merkez, zaman zamansa bilgilendirme noktası gibi çalışan, katılımcılarının kendilerini özgürce ifade edebildiği bir alan. Herhangi bir tüzel kişiliğe sahip değiliz...”

“...Sıkça zannedildiği üzere sadece mültecilerle dayanışma etkinlikleri düzenlemiyoruz. Bugüne kadar yüzden daha fazla kişiye dil dersi verdik; mahalleli gençler ve kadınlara yönelik eğitim programları düzenledik, yakından ya da uzaklardan gelen topluluklarla mutfak etkinlikleri tertip ettik. Mahalleli çocuklarla ve genç işçilerle haftalık futbol maçları organize ettik. Film gösterimlerine, konserlere ve atölyelere ev sahipliği yaptık...”

“...Kendimizi ‘umut mekânı’ olarak tanımlıyoruz. Çocuk haklarına, kadın haklarına, LGBTİ+ haklarına, işçi haklarına, hayvan haklarına ve doğa haklarına dair hassasiyetlerimize duyarlı herkes gelip atölye düzenleyebilir...”

Levent Ayata

ayata.levent@gmail.com

elevente

“...1996'da İzmir'e geldim; 2003 - 2007 yılları arasında Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümü'nde aldığım lisans eğitimimi birincilikle tamamladım. Ardından, bu başarının getirdiği motivasyonla kariyerime yurt dışında devam edeyim diyerek, bir buçuk sene Amerika'da yaşadım. 2008 ekonomik krizi patlayınca, İzmir'e döndüm. Aynı yıl, kendi bölümümde yüksek lisansa başvurdum...”

“...2013 yılında, okulun heykel bölümünde akademisyen olarak başladığım görevime devam ediyorum. Narlıdere'de ufak bir atölyem var. Üretimlerimde yaşadığım coğrafya ve zamana tanıklık etmeyi, malzemenin karakteristik yapısını ve özgün biçim dilini kullanmayı gözetiyorum...”

Murat Emek Özkan

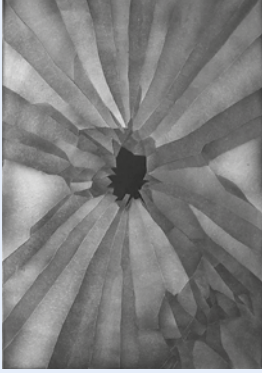
muratemek_ozkan@hotmail.com

dijitalkafka

“...2010'dan beri sinema sektöründeyim; sektörel meslek hayatıma rejî ve kurgu alanlarında devam ediyorum. Kendi filmlerimde benimsediğim alegorik bir anlatımı sesler ve renkler üzerinden aktarmaya çalışıyorum. Filmlerimde otoritenin ve insanın varoluş tavrını, ağırlıklı olarak kırmızı ve mavi renklerle ifade ediyorum; karamsarlığı, bastırılmış nevrozu, nefreti, öfkeyi işlemeye çalışıyorum. Saklı gerçekleri, çıplaklığın yaşanmışlığı katılışını işlemek gibi bir niyetim var. On altı yıldır rahatça konuşmıyoruz. Gezi de rahatça konuşmıyor olmanın getirdiği bir birikimin sonucuydu. Umuttan nefret ediyorum; bence umut etmekten çok iradeye ve kendimizi anlamaya ihtiyacımız var...”

“2011 tarihli ilk kısa filmim 'Kum Zamanı', film çekme hayallerini gerçekleştirmek isteyen iki üç gencin hikâyesini anlatan, eleştirel bir film. O dönem yoğun olarak tartışılan kürtaj hakkına bireysel ve içten bir yerden bakmayı istemiştik. O gün bugündür, deneyerek film çekmeye devam ediyorum...”

Nejat Satı

nejatsati

“...Dokuz Eylül Üniversitesi Resim Bölümü’nden 2004 yılında mezun oldum. 2009’da pentür resmine dönme kararı aldıktan sonra, Kardıçalı İş Hanı’nın birinci katında, Agora adını verdiğim bir stüdyo tuttum. Stüdyoda bir yıl içerisinde düzenlediğim dört sergi, davet edilen sanatçıların bir ay boyunca tebeşir tahtası üzerine yazdığı yazıları, sokaktan görülebilecek şekilde, kamusal alana açıyordu. O dönemde atölyemde hem müzikle hem çağdaş sanatla uğraşan arkadaşlarımı da ağırladım...”

“...2010 yılında ağırlıklı olarak ecza malzemelerini kullandığım ilk kişisel sergimi açtım. Kullandığım nesnelerin ve figürlerin hepsi hap, kapsül gibi şeylerden çıkmıştı. Seferihisar’da yaşamaya ve üretmeye devam ediyorum...”

SUSMA Onur Yıldırım

susma24.com

“...Çalışmalarına 2016’da P24 çatısı altında başlayan Susma Platformu, sanat ve medya alanlarında faaliyet gösteren topluluk ve bireylerin karşılaştığı sansür, otosansür, yalnızlaştırma, karalamacılık, manevi linç gibi çeşitli ifade özgürlüğü kısıtlamalarıyla mücadele etmek için kuruldu. İstanbul merkezli platform Ankara, İzmir ve Diyarbakır’daki temsilcileriyle birlikte, sansür vakalarını belgeleyip raporlamanın yanı sıra ifade özgürlüğü hakkına dair çeşitli röportajlar ve yazılar yayınlıyor; sansür uygulamaları üzerinden kampanyalar düzenliyor...”

“Susma Platformu, ülke genelinde bir dayanışma ağı oluşturabilmek ve merkezden uzakta yaşanan ifade özgürlüğü ihlallerini tanıklıklar üzerinden gözlemlemek için çeşitli kültürel-hukuki etkinlikler düzenliyor. Keyfi yasak ve kısıtlamalara birlikte karşı koymak ve yasalara dayandırılan sansürle hukuk aracılığıyla mücadele etmek için şimdiye kadar Diyarbakır, İzmir, Batman, Eskişehir, Artvin, Ankara, Mardin, Bursa ve Van’da etkinlikler düzenleyen Susma’nın kurmaya çalıştığı ağı, bağımsız medya oluşumlarından, yayınevlerinden, derneklerden, vakıflardan, yazar örgütlerinden, gazetecilerden, hukukçulardan, yazarlardan ve sanatçılardan oluşuyor...”

Özgür Gürbüz

theprozit
 sinadika
 ebrentrio
 theprozit
 groups/sinadika
 ebrentrio
 kalachakraduo

“...Çalgı yapımcısı ve müzisyenim. Konserlerime Ebre Trio, Şinadika, Prozit, Kalachakra ve Terapötik İlişkiler isimli müzik projelerimle devam ediyorum...”

“...Kanun, ud ve neyden oluşan Ebre Trio’da doğu batı ayırmadan, klasik müziği kendimize göre yorumluyoruz. Şinadika, daha ziyade şehrin müzikal hafızasıyla ilgilenen bir İzmir müzikleri grubu. İzleyicilere, yüz yıl öncesinin kozmopolit İzmir’inde dillere düşmüş şarkıları dinletip hatırlatıyoruz. Prozit ise taş plaklardan derlediğimiz, sanat müziği çevreleri tarafından reddedilmiş halk müziği repertuarını seslendiriyor. Konserlerimize bekleriz...”

SES KARDEŞİM

Murat Can Canbay

pechakucha.org/presentations/ses-kardesim

“... Yaklaşık otuz yıl spikerlik yaptıktan sonra, TRT’den emekli oldum. On yıldır, İzmir Ekonomi Üniversitesi Medya ve İletişim Fakültesi’nde hocalık yapıyorum. Bir o kadar zamandır da görme engelliler faydasına TÜRGÖK stüdyolarında kitap seslendiriyorum. Gezmeyi çok seven bir aileyiz; gezerken çektiğimiz fotoğrafları ve videoları, yazdığımız yazıları düzenli olarak paylaşırsanız, hakiki bir şeylere dokunalım istedik ve eşimle beraber, Ses Kardeşim projesini başlattık...”

“...Önceleri, uğradığımız noktalarda dağıtmak üzere bizim minibüse kitap istiflemeye başladık. Ardından, oluşturduğumuz iletişim ağını kalıcılaştıralım dedik ve her ziyaret ettiğimiz yerden ses toplamaya karar verdik. Çocuklarla kurduğumuz iletişimin gücüne tanık oldukça, minibüsümüze bir stüdyo kurduk. Seferihisar Çocuk Belediyesi, ilk adım için en doğru adrestir. Verdikleri candan destek sayesinde, projenin ilk ayağını Ulanış Köyü’nden başlattık. Her türlü desteğinize talibiz. Lütfen faaliyetlerimizi paylaşın ve duyurun...”

ÖZGÜN BİR SANAT

Özgün Araz

ozgnarz@gmail.com

Özgün Araz

“...1991, İzmir doğumluyum; radyo televizyon bölümü mezunuyum. İzmir’de sanatsal aktiviteleri duyuran bir iletişim aracının olmadığını keşfettikten sonra, bir grup gönüllü arkadaşıyla şehrimiz için bir şeyler yapmaya niyetlendik ve altı ay önce bir Youtube kanalı kurduk. Sanat faaliyetlerinin ancak paylaştıkça ve paylaşıldıkça çoğalacağına inanıyoruz. Amacımız sanatla ilgilenen her izleyiciye dokunmak...”

“...Kanalımızdan sosyal medya aracılığıyla ulaştığımız kültür-sanat üreticileriyle yaptığımız mülakatların yanı sıra işaret dilini kullanarak çektiğimiz müzik kliplerini, İzmir’de gerçekleşen festivallerden ürettiğimiz kısa videoları paylaşıyoruz...”

TOG

www.tog.org.tr

“...Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG), kurulduğu Aralık 2002’den bu yana, gençlerin öncülüğünde ve yetişkinlerin rehberliğinde toplumsal barışı, dayanışmayı ve değişimi amaçlıyor. ‘Toplum Gönüllüsü’ sıfatını kazanan gençler, Türkiye’nin seksen bir ilindeki üniversitelerde faaliyet gösteren yüz otuz üç öğrenci kulübünde, topluluğunda veya grubunda bir araya gelip, belirledikleri ihtiyaçlara göre sürdürülebilir sosyal sorumluluk projelerini hayata geçiriyor. Gençler bu projeleri mutlaka vakfın farklılıklara saygı, şeffaflık ve hesap verebilirlik, yerel katılım, ekip çalışması, yaşam boyu öğrenme ve sosyal girişimcilik ilkesine bağlı kalarak uyguluyor....”

“...Vakıf, tüm çalışmalarıyla çevresindeki sorunlara çözüm üretebilen, kendine güvenen, girişimci ve duyarlı bir gençliğin oluşumuna katkıda bulunmayı hedefliyor. 2017 yılında, Türkiye’nin dört bir yanından 74.613 gencin katılımıyla 1.839 yerel, ulusal ve uluslararası sosyal sorumluluk projesi, etkinliği veya kampanyası gerçekleştiren TOG, yürüttüğü her projede yerel kaynakları harekete geçirmeyi, yerelden katılımı özendirmeyi gözetiyor. Geçtiğimiz yıl akran eğitimi alan ve bu eğitimlerle güçlenen 872 genç, toplamda 825.920 kişiye temas etmeyi başardı....”

PORTFOLYO:

CENKHAN AKSOY

'...gidenler oldu', yazılama, 2016

1990 yılında İzmir'de doğdu. 2016'da Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü'nden mezun oldu. 2017'de aynı üniversitenin aynı bölümünde yüksek lisansa başladı. İzmir ve Ankara'da çeşitli kişisel sergiler düzenledi, karma sergilere katıldı. 2016 ve 2017 yıllarında İzmir'in Umurbey Mahallesi'nde kolektif bir çabayla gerçekleştirilen Darağaç projesinde, son dönemde ürettiği kolektif bilinçle ilgili serilerin yanı sıra kişisel geçmişine yönelik jestüel ve art brüt tarzındaki işlerini sergiledi.

"Patlamalar 14-16", A5 üzerine kuru pastel, 2015

"Balkon Terörü", A5 üzerine mürekkep, 2015

"Jonglör no.4", A3 kağıt üzerine yağlıboya
ve kolaj, 2016

"Jonglör no.7", A3 kağıt üzerine mürekkep
ve kuru pastel, 2015

Automaton Sanatçı Kitabı Sergisi,
Sütüdyo Devam ve 1888, 2017

"Atlama", A5 üzerine karışık teknik

Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi
Fotokopiler Sergisi, 50cm x 10m
kağıt üzerine akrilik 'rulo', 2015

"milli forma" 120 x 140cm,
tuval üzerine yağlıboya 2013

"Insan Gerçekten Hayret Ediyor Sergisi"
K2 Rezidans, kağıt üzerine akrilik ve
enstalasyon, 2015

"Büyükbaba 4chan", Feral Troop Serisi,
tuval üzerine yağlıboya 70 x 100cm, 2016

"Rob", Feral Troop Serisi,
A3 üzerine yağlıboya, 2016

"Antoni", Feral Troop Serisi,
A3 üzerine yağlıboya, 2016

"kaplama serisi no.4"
tuval üzerine yağlıboya, 70x95cm, 2016

Koray Velibeyoğlu:

“Her türlü yenilik, kentin içine anında karışabilmeli”

SÖYLEŞİ ÖZGÜR DEMİRCİ

Doç. Dr. Koray Velibeyoğlu, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde öğretim üyeliği görevini sürdürüyor, kentsel tasarım teorisi ve pratiği, bilgi yönetimi, varlık-odaklı yerel kalkınma, akıllı şehirler gibi alanlarda çalışıyor. “İzmir Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi” adlı projenin koordinatörlüğünü de üstlenen Velibeyoğlu ile “İnovasyon ve Tasarım Kenti İzmir” fikri üzerinden, akıllı kentlerin geleceğini konuştuk.

2015'te, Türkiye İnovasyon Haftası kapsamında İzmir'de yaptığınız konuşmada, yaşadığımız kentleri kültürel seviyemizin bir ürünü olarak tanımlamıştınız. Kentlerin, yıkıcı bir teknolojik gelişmeye yol açan otomobil endüstrisiyle birlikte, otomobiller için yeniden tasarlandığını söylüyorsunuz. Ayrıca, kent kültürünün teknolojiye nazaran daha yavaş ilerlediğini ve yeni teknolojilerin kent kültürüne daha az zarar verecek şekilde entegre edilebileceğini ileri sürüyorsunuz. Bu tespitlerinizin ışığında, “akıllı kent” kavramının sizin için ne ifade ettiğini öğrenebilir miyiz?

Yaşantımızın her anına etki eden teknolojiler, son yıllarda müthiş bir hızla ulaştı. Tam da bu yüzden, çeşitlenen teknolojilerden çok, artan hızı

kentsel deformasyonun ana etkeni kabul etmemiz gerektiğine inanıyorum. Kapitalizm, teknolojik yenilikleri kullanarak bir başka faza geçti. İktisatçı Joseph Alois Schumpeter, bu yeni fazı “yıkıcı yaratıcılık” terimini kullanarak tarif ediyor. Diğer yandan, yıkıcı yaratıcılığın dönüştürücü bir etkisi olduğunu yadsıyamayız.

Yirminci yüzyılın ortalarından itibaren, yıkıcı yaratıcılığa en kritik katkısı otomobil endüstrisinin yaptığını görüyoruz. Örneğin, 1920'lere kadar otomobil, şehrin kültürüne ve gündelik yaşam akışına böylesine yıkıcı bir şekilde etki etmiyordu fakat teknoloji dediğimiz şey, yan endüstrileriyle beraber geliyor. Benzin istasyonları, asfalt kaplamalar, kaldırımlar derken bir bakıyorsunuz ki

otomobiller kenti ve hayatı domine etmeye başlamış. Bu dominasyon, yıkıcı yeniliklerin kentsel ortamı nasıl değiştirebileceğine dair sadece bir örnek. Soruda geçen alıntıda kastettiğim, teknolojik yeniliklerin fiziki mekâna etkisinin, otomobil kadar güçlü olmadığıdır. Bu tezin 2000'lere kadar geçerliliğini koruduğunu söyleyebiliriz. Son on yılda geçerlilik kazanan tüm iyileştirici ve düzenleyici teknolojik imkânlarla rağmen, otomobilin ve yarattığı trafiğin kentin üzerinden kurduğu dominansı kırabilmiş değiliz. Dahası var; otomobilleri insansızlaştırmaya başladılar. Yaşantı paternlerimiz dramatik bir şekilde değişiyor. Meselâ Uber gibi uygulamalar, kesintisizlik hizmet duygusunu pekiştiriyor; bu gibi uygulamalara her zaman, her yerde ve her şekilde her şeye ulaşabiliyoruz. Esas tahrip edici olan, bu sınırsızlık duygusunun gittikçe pekişmesi.

Teknoloji odaklı yenilikler ne kadar tahripkârsa tasarım güdümlü yenilikler de o derece yıkıcıdır fakat bu ikisinin yaptığı tahribatin düzeyi, birbirinden farklıdır. Bir teknolojik yeniliği geliştirenler, işlevselliği artırmak üzerine çalışır. Meselâ analog olanı dijitale çevirip kullanıcı dostu işlevleri çoğaltmaya bakarlar. Bazen o teknolojinin çalışma prensibine dair bir yenilik getirirler ama ana hedef, her zaman işlevselliği artırmaktır. Tasarım güdümlü yeniliklerin getirdiği değişiklikler, daha çok ortama ve kullanım biçimine yöneliktir çünkü tasarımın, yenilik ortamını dönüştürücü bir gücü vardır. Meselâ kolumuza taktığımız saatin temel işlevi bize zamanı göstermektir ama bugün, zamanı öğrenmek için kol saatine ihtiyacımız yok. Telefon o işi zaten yapıyor. Artık o saati bir aksesuar olarak kullanmaya başladıysak, bu işlev dönüşümü, tasarım güdümlüdür. Bir objeyi veya hizmeti kendi işlevinin dışında kullanmak, ortamı değiştirir. Bu durumda, o ortamı tercüme edenler, bizi o ortama geçirenler önem kazanmaya başlar. Bunlar tasarımcı, modacı veya sanatçı olabilir. Bu kez, yeniliği üretenin öznesi değişmeye başlar. Artık yeni sıfatını yüklediğimiz ürünün kendisinden ziyade, oluşturulan ortam öne çıkar.

İzmir, 2009 tarihli İzmir Kültür Çalıştayı'nın sonuç bildirgesinde yer alan "İnovasyon ve Tasarım Kenti İzmir" hedefine ulaşmak için gelişen teknolojileri kullanarak nasıl bir yol izleyebilir? Yaşanabilir şehri nasıl

tanımlıyorsunuz ve bu tanımlı slogan olarak kullanmaya başlayan İzmir, tanımın barındırdığı anlamı taşıyabilmek bakımından dünyada nerede duruyor?

İzmir, kendini inovasyon ve tasarım kenti olmaya yönelik biçimde konumlandığına göre, işlevselliği artırmaya yönelik teknolojileri ve bahsettiğimiz yıkıcılığı engelleyecek yöntemleri üretebilmek açısından elinin güçlü olmadığına farkında olarak adım atmaya başlamalı. Buna karşın kent, tasarım güdümlü yenilikler yaratma anlamında başarı öyküleri çıkarabilecek bir potansiyele sahip. Ancak bu potansiyeli ortaya çıkaracak ve işleyecek kurumların sayısının artırılması gerekiyor. İmtiyazlarla ve türlü çeşit konforla donatılmış belli bir grubu öne çıkarmak yerine, kentin tasarımıyla topyekûn şekilde nasıl kalkınabileceğine bakmalıyız. Eğer üzerinde gittikçe artan nüfus baskısını doğru yönetebilirse, İzmir'in sakin, sessiz ve gerilimsiz yaşantısıyla bu iddiasının altını doldurabileceğine inanıyorum.

Teknoloji ve tasarım bağlamında, inovasyonu kendi başına ele almak yerine tasarım güdümlü yenilikleri öne çıkarmak, iyi bir başlangıç adımı olabilir. Nedense bu ikisini ayrı kompartımanlar gibi algılamaya devam ediyoruz. Oysa, tasarımla birleştirilebilir niteliğe sahip teknolojik yenilikleri üretmenin ve bu yenilikleri kentin hayatına işlevsel biçimde entegre etmenin yollarını aramalıyız. Onur Mengi'nin İzmir'deki kreatif kümeleri ve yerleşik sektörlerin bu kümelerle kurduğu ilişkiyi irdeleyen çalışması, üzerine düşünmeye değer bir çok analizi içeriyor. Raporlaştırılan bu analizlere göre gelinlik sektörü, yazılım endüstrisi ve mimarlık hizmetleri açısından güçlü görünüyoruz. Düşünün ki birinci sırada gelen gelinlik sektörü, kendi alanında ulusal ihracatın yüzde seksenini karşılıyor. Ne var ki yaptığımız çalışmalar, bu sektörün bile kreativite anlamında eksik kaldığını gösteriyor. Mevcut ekonomik analizler, zaten kreativite düzeyini ölçmlemiyor. O zaman başka yerlere bakmak lazım. Meselâ bizim teknoparkımızda mobilya tasarımı

üzerine çalışan bir şirket var. Tasarım ve inovasyon; işte çıkış noktası budur. Sözümlü ettiğim şirket, mobilya tasarımını kinetik ve diğer destekleyici teknolojilerle entegre etmeye çalışıyor. Bence bu gibi çabaların yaşam şansını var. Elbette ki İzmir, mobilya alanında İnegöl ile yarışmaya kalkışmamalı çünkü bu şehrin seri mobilya üretimine odaklanmış bir stratejisi yok. İzmirli firmalar daha niş ürünler üretmeye yönelmiş durumda ve seri üretim İnegöl mertebesinde yapılmadığı için, bu alanda geri görünüyoruz. Tasarımı öne çıkarmaya çabılıyor olmamızı çok değerli buluyorum. Sadece iyi örneklerin sayısını çoğaltmak gerekiyor.

Ayrıca, İzmir'in sektörel kümelenme mantığına gereğinden fazla takıldığını düşünüyorum. İnegöl tipi sektörel üretim örgütlenmelerinde, çok sayıda firma bir arada bulunduğu, ürün maliyeti düşüyor fakat ilk hedef maliyetleri minimize etmek olmamalı. Bunun yerine üretilen yeni ve yaratıcı fikirlerin sirküle olabileceği ortamları çoğaltmak daha verimli olabilir çünkü yaşamın göbeğine oturan ortamlar, her zaman yaratıcılığı besler. Meselâ açık inovasyon ortamlarını kentin içine yaymakla, kendi içine kapalı ortamlar olmaktan çıkarmakla, sınır duygusunu kırmakla işe başlayabiliriz. Her türlü yenilik, kentin içine anında karışabilmeli. Teknolojinin günlük hayatımıza soktuğu araçlar ve uygulamalar sayesinde hepimiz, kullanıcı olduğumuz kadar üreticiyiz, tasarımcıyız ve dönüştürücüyüz. “Co-working”, “co-production”, “co-design”, “co-living” gibi kavramlarının hayatımıza girmeye başlamasının elbette sebebi var. Bu ortamlar, “yaşayan şehir laboratuvarı” (living lab) olarak nitelendiriliyor. Meselâ İzmir Büyükşehir Belediyesi Meslek Fabrikası kapsamında açılan “Fab Lab İzmir” adlı inovasyon mekânı, yerel “maker” gruplarıyla beraber çalışıyor. Bireyler, bizzat üretim yapar hale geliyor. Bu mekânlar bireyler “işe yarayacağını düşündüğün bir fikrin varsa işte alet edevat, işte malzeme...” diyor. Üretim, hızla mikrolaşıyor; “bireysel fabrikatör” tanımını yaratanlar, işte bu mikrolaşmadan yola çıkıyor.

“FabLab”, “living lab” gibi ortamlar, üretici bireyleri ve üretimlerini gittikçe kent yaşamına eklemleyecek. Bu yüzden

kesintisizlik çok önemli. Örneğin otomobil yoluyla, hızıyla, kavşağıyla, kaldırımıyla, trafik işaretleriyle bize o kesintiyi hissettiriyor. Ancak dijital teknoloji, hissettirmiyor. Sessiz sedasız geliyor, yerleşiyor, geliştireyor ve dönüştürüyor.

İzmir, yaşam koşullarının giderek ağırlaştığı şehirlerden, özellikle İstanbul'dan aldığı göçle artan nüfus artışının yaratacağı kentsel problemleri hangi önlemlerle minimize edebilir?

O insanlar bizimle birlikte üretmeye, şehri birlikte tanımaya ve tanımlamaya geliyor. Meseleye buradan bakmayı öneriyorum. İstanbul'dan çok nitelikli bir göç alıyoruz. Bu insanlara hızla imkân sunmak ve alan açmak gerekiyor ama o imkânları sunarken şehri alt yapıyı çökertecek yığılmalardan kaçınarak, ekolojik değerlerimizle gerginlikten uzak yaşam tarzımızı koruyacak şekilde geleceğe hazırlamak lâzım. Bu insanlar zaten sıraladığım alanlardaki çöküntülerden bunalıp kaçmış, kaç yıllık yerleşik hayatlarını terk edip İzmir'e göçmüş; her türlü bozulma, onları da mutsuz edecektir.

2009'da Urla – Çeşme - Karaburun Yarımadası Ulusal Fikir Yarışması'nda size birincilik kazandıran ve Yarımada'nın yerel varlıklarını fırsata çevirmeyi amaçlayan, çeşitli rotaları içeren haritalama projeniz nasıl ilerliyor?

Hepimizin tanık olduğu üzere Seferihisar, Urla, Çeşme ve Karaburun hattında düzenlenen şenlik ve festivallerin sayısı gittikçe çoğalıyor. Bir de yakından takip edilmesi gerektiğini düşündüğüm Zeytin Okulu projesi var. Bu çalışmalar, kentin tamamını Yarımada'nın ekolojik yaşam tarzına adapte edecek alt yapıları kurmayı hedefliyor. Kurulacak altyapılar, o bölgede filizlenmeye başlayan yeni yaşam biçimini de belirleyecek. Doğal yaşama uyumlanmış bu rotaları gerek bölgede yerleşik nüfus gerekse ziyaretçiler için tarif ediyor ve işaretliyoruz. Bölgeyi gastronomi, trekking ve bisiklet sporuyla ilgilenen izmirliyle turistler için bir destinasyon haline getirmeye çalışıyoruz. Kendi otomobiliyle veya tur otobüsüyle bölgeye gelenler ilgi alanımızın dışında kalıyor çünkü bu tür ziyaretçilerin bıraktığı ekolojik ayak izi diğerlerinden farklı. Avrupa Bisikletli Turizm Ağı olarak tanımlanan Eurovelo'ya

yaptığımız başvuru da bu stratejinin bir parçası. Beş yıldızlı otellerde kalan, sadece tüketime odaklı yaşam biçimini benimsemiş bireylerin ihtiyaçlarını gidermeyi gözetmiyoruz.

Projenin araştırma ve uygulama adımlarına bölgede yerleşik nüfusu ve yerel oluşumları dâhil ediyor musunuz?

Alan çalışmalarının çoğu aşaması, gönüllülük esaslı üzerinden ilerliyor. Yerel dinamiklerin yanı sıra bisiklet kulüpleri gibi kentin örgütlü çevreleriyle çalışıyoruz. Ayrıca Zeytin Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği gibi kurumlardan gönüllü desteği alıyoruz.

Bu haritalama çalışması çevrimiçi ortama taşındı mı?

Cep telefonuna indirilebilen, rotaları dijital zeminde deneyimleme imkânı sunan, "Yarımada İzmir" adını verdiğimiz uygulamamıza appstore'dan veya Google Play'den ulaşabiliyorsunuz. Diğer yandan, rotaların üzerinde yer alan ana ve ara ulaşım arterlerine görünür biçimde tabelalar yerleştirdik; haritalar ve kitapçıklar ürettik. Yine rota üzerindeki köylerde "Yarımada İzmir" logolu tezgâhlara rastlayacaksınız; bu tezgâhları İzmir Büyükşehir Belediyesi sağladı. Yerel üreticilerimiz, kendi ürününü pazarlamak için uzun mesafeler kat etmek zorunda olmaktan kurtulduğu için mutlu görünüyor, bunu sıkça dile getiriyorlar. ➕

Fotoğraflar, www.yarimadaizmir.com adresinden alınmıştır

Şehrin Yeni Sahneleri: Modda ve TOY

SÖYLEŞİ EBRU ATILLA SAĞAY

İzmir, 2018 yılına sahne sanatlarında gerçekleşen birçok yenilikle merhaba derken, sezon boyunca bağımsız tiyatrolar cephesinde oldukça heyecanlı gelişmeler yaşadık. Tiyatro Terminal gibi mevcut salonlarını ebadı büyüterek şehrin merkezine çeken tiyatroların yanı sıra İstanbul'dan gelip İzmir'e salon açanlar oldu. Bir türlü aşılamayan salon sıkıntısına çözüm yaratmaya, daha fazla etkinlik üretmeye yönelik çabaların kısa bir sürede böylesine büyük bir fark yaratacağını beklemiyorduk. Gözlemlediğimiz üzere, sadece tiyatro seyircisinin sayısı değil, oyunların da çeşitliliği arttı. Tiyatroya yatırım yapma kararı alarak İzmir'e iki yeni sahne kazandıran işletmelerin direktörleriyle buluştuk, görüşlerini alıp süreci değerlendirdik.

İlk olarak, bu yıl altıncı yaşını görkemli bir şekilde kutlayan Tiyatrohane'nin kurucularından Melike Çerçioğlu Bilgi ile bir araya geldik; modern metinleri ve rejileri uygulamaya olanak tanıyacak nitelikte tasarlanan Sahne Modda'yı nasıl hayata geçirdiklerini konuştuk.

"İzmir'in en donanımlı alternatif sahnesi" iddiasıyla yola çıkan bu mekânın tasarım sürecinden biraz bahseder misiniz?

Aslına bakarsanız fikir, bir ihtiyaçtan doğdu. İzmir'de yaşanan sahne sıkıntısı nedeniyle pek çok tiyatro, oyunlarını sergilemekte zorlanıyordu. Sadece belli başlı salonlar, tiyatroların oyunlarının eksiksiz olarak sergilenebilmesi için gereken donanıma sahip. Sayısı kısıtlı bu sahnelerde tiyatro dışında gerçekleşen etkinlikler nedeniyle temsil tarihi ayarlamak oldukça güç. Bağımsız tiyatro gruplarının sayısının artması her ne kadar sevindirici olsa da şehirde ihtiyacı karşılayacak nitelikte ve sayıda çok az sahne var. Bu durum bizi endişelendirmeye başladı. Tahmin edersiniz ki tam donanımlı bir sahne yaratmanın oldukça yüksek bir maliyeti var ve bizim gibi özel tiyatroların böyle yatırımlara tek başına kalkışması neredeyse imkânsız. Bu gerçeklerden yola çıkarak, sponsor ve destekçi arayışına girdik; bir çok kurum ve kuruluşla görüştükten sonra alternatif bir sahnenin açılışı için gereken desteği bulmayı başardık. Adını yatırımcı firma koydu: Sahne Modda. Tabii maddi desteği bulmakla iş bitmiyor; gereken emek gücünü sağlamak ve organizasyonu sürdürmek, bence işin en zorlu kısmıydı. Donanımsal açıdan doğru adımlar atmak, müthiş bir teknik bilgi gerektirmekle kalmıyor, arayış sürecini de uzatıyor. İnşaat aşamasında sayısız sahne

ve ışık tasarımcısı ile görüştük; sonunda bütçemize ve projemize uygun düşecek ekipmanları temin ettik. Sahnemiz, seksen ila yüz izleyici kapasitesine sahip; kapalı bir mekâna bu sayıda izleyiciyi aldığınızda güvenliğe, lojistiğe, sağlıklı havalandırmaya ve acil durumları gidermeye yönelik sorumlulukları da karşılamanız bekleniyor. En doğru adımları attığımıza inanıyorum.

Alternatif sahneler, kentin salon sıkıntısına ne kadar çare olabiliyor?

Dünya ile beraber izleyicinin demografisi, sanata bakış açısı, beklentisi de değişiyor ve dönüşüyor. Yeni yaklaşımlar, modern metinler ve buna bağlı olarak modern rejiler sahnede yerini alıyor. Yükselen bu trende göre, üretilen oyunlar “klasik çerçeve sahne” dediğimiz alanlarla uyumuyor. Şehrin sanat hayatını geliştirmek adına, alternatif sahnelerin kritik bir rol oynadığını düşünüyoruz. Tabii bir yandan da mevcut çok amaçlı salonların ve tiyatro salonlarının iyileştirilmesini bekliyor, sayılarının artmasını ümit ediyoruz.

Sahne Modda'nın lokasyonu için Bayraklı'yı seçmişsiniz. Bu seçimin getireceği avantajlar ve dezavantajlar için neler söyleyebilirsiniz?

İstanbul'dan aldığı beyaz yaka göçü sebebiyle İzmir'in hem çehresi hem ihtiyaçları hem de beklentileri değişiyor.

Bayraklı, aslında oldukça merkezi bir konuma sahip fakat şimdilik gelişmekte olan lokasyon imajını vermeye devam ediyor. Geleceğe yönelik bir yatırım olduğunu düşünürsek, lokasyon seçiminin olumlu etkilerini ilerleyen yıllarda daha yoğun biçimde hissedeceğimize inanıyoruz.

Şubat ayında hizmete girdiniz; programa bakınca genellikle Tiyatrohane'nin oyunlarını görüyorsunuz. Sahnenizde farklı tiyatro gruplarını ağırlayacak mısınız ve kolektif çalışmalara nasıl bakıyorsunuz?

Maalesef salonu sezon ortasında hizmete sokabildik, bu yüzden şimdilik kendi yapımlarımıza yer veriyoruz. 2019 yılının Nisan ve Mayıs aylarında, İstanbul'dan turne için gelecek bazı oyunları konuk edeceğiz. İzleyiciler, Mayıs ayı boyunca Benan Bilek, Fatih Altın gibi stand up sanatçıların yanı sıra prömiyerini yapacağımız “Sürüm 1.9.84” isimli modern oyunumuzu seyredebilecek. 12 Mayıs'ta jonglörük üzerine bir atölyemiz olacak. Ücretsiz fiziksel tiyatro eğitimlerimiz ve çocuk oyunumuzla bahara coşkulu bir giriş yapacağımızı söyleyebilirim. Programda sadece tiyatro oyunlarına değil; stand up gösterilerine, söyleşilere, şirket eğitimlerine de yer vereceğiz. Diğer yandan, Eylül ayından bu yana ulusal ve uluslararası boyutta görüşmeler yapmaya devam ediyoruz. Aynı zamanda, sosyal sorumluluk projeleri kapsamında dirsek temasında

olduğumuz bazı oluşumlar var. Yakın zamanda bu çalışmalarımızı da duyuracağız.

İzmirli seyircilerin alternatif oyunlara ilgisine ve yaklaşımına ilişkin gözlemlerinizi aktarır mısınız? İzleyici sayısı çoğalıyor mu ve hangi nesil daha sık bilet alıp oyun seyrediyor?

Sahne Modda'nın halka ilişkiler direktörü olarak, her oyun sonrasında elimden geldiğince fuayede seyirciyle sohbet etmeye, bazen de kayıt olarak röportaj yapmaya çalışıyorum. Bu tarz oyunlarla ilk defa tanışan seyirci, salondan çok etkilenmiş biçimde ayrılıyor. Daha önce de dediğim gibi, dünya değişikçe sahnelenen performanslara dair beklentiler başkalaşiyor. Tüm dünyada doğallık rüzgârları esiyor. Söz gelimi doğal ürünler, doğal yemekler... Aslında seyirci, abartılı bir oyunculuktan ziyade, doğal oyuncululuğun yarattığı güçlü etkiyi arıyor. İzleyiciye yakın mesafede sergilenen oyunlar, seyirciye kendini oyuna kaptırma imkânı tanırken ve çok çarpıcı bir deneyim yaşıyor. Her yaştan seyirciye hitap ettiğimizi rahatlıkla söyleyebilirim.

 Tiyatrohane

 Tiyatrohane

www.tiyatrohane.net

Sahne Modda'nın ardından, İstanbul yapımlarını İzmir'e taşıyan Toy Sahne'nin direktörü Uğursal Şark ile görüştük.

Toy Sahne hakkında kısaca bilgi alabilir miyiz, kaç yıldır hizmet veriyor?

TOY İstanbul, Kasım 2016'da sahne - atölye olarak faaliyete geçti. İsmi tiyatro, oyunculuk ve yazarlık kelimelerinin baş harflerinden oluşan, 2017'den itibaren "Kaplan Sarılması", "Baldan Karanlık", "Ölümçül Çocuk Parkı Yaraları", "Kul" gibi oyunları üreten TOY İstanbul, ayrıca oyunculuk, yazarlık ve müzik alanında çeşitli atölyeler düzenliyor.

İstanbul'dan İzmir'e yatırım yapma, TOY sahnesini İzmir'e taşıma fikri nasıl ortaya çıktı? Öncelikli amaçlarınızdan bahsedebilir misiniz?

Açıkçası, İzmir'de sahne açma fikri aklımızda yoktu. Yola çıkarken hedefimiz, İstanbul'da oluşan ve bir nevi yerinde sıkışıp kalan sanatsal etkinliklere, atölyelere alan açmaktı. Biliyoruz ki İstanbul, yeni fikirlerin ve projelerin yaratım merkezi ama herkes kalkıp İstanbul'a gidemiyor. Dolayısıyla TOY'u İzmir'e taşıma kararı alırken, bu projeleri İstanbul'da izleme şansı bulamayanlara ulaştırmayı amaçladık. Ege Perla ile ortak bir perspektifte buluşunca, İzmir yolculuğumuz başlamış oldu. 3 Şubat'taki açılışımızdan itibaren, yoğun bir programla İzmirli sanatseverleri ağırlamaya devam ediyoruz.

Oturma kapasiteniz kaç kişilik? Lokasyon ve çizdiğiniz strateji bakımından, Bayraklı'yı seçmenizin özel bir sebebi var mı?

Maksimum yüz seksen kişiyi ağırlayabiliyoruz. Açıkçası özellikle Bayraklı olsun diye bir tercihimiz yoktu fakat bu atılımı beraber yaptığımız Kanyon ve İş GYO sayesinde, İzmir için özel ve güzel bir sahneyi hayata geçirmiş olduk. İstanbul ile İzmir arasındaki bağlantımızı bu işbirliği sayesinde kurabildik.

İstanbul'dan gelen bir tiyatro kurumu olarak, İzmir'in kültür ve sanat ortamına nasıl bakıyorsunuz? Kentin kültürel ve sanatsal gelişimine katkı sağlamak için nasıl bir yol hedeflediniz?

İzmir, özellikle son yıllarda sayısız etkinliğe aynı anda ev sahipliği yapmaya başlayan bir kültür merkezi haline gelmeye başladı ancak bizim gözlemlediğimiz çok temel birkaç eksiklik var: Birincisi, İzmir'e şehir dışından veya yurt dışından uğrayan etkinlik çeşidi oldukça kısıtlı ve bunların çoğunluğu ortalama tüketiciye ulaşmayı hedefliyor. İkincisi, şehre gelen etkinliklerin çoğu turne mantığı üzerinden kurgulanıyor. Üçüncüsü, yeterince cesur hamleler yapılmadığı, yapılamadığı için sanatsal görüş, kısır bir döngüye sıkışıp kalıyor.

Biz, daha farklı bir yaklaşımla ilerliyoruz: İlk olarak, İstanbul'da farklı tarzlarda tiyatro yapan ekiplerle işbirliği yapıyoruz; böylece izleyicimize mümkün olduğunca çeşitli bir yelpaze sunmayı amaçlıyoruz. Ünlü şovları ve güldürü seyrine odaklanmıyoruz; dram, trajedi, performans alanlarında başarısını kanıtlamış her ekibe kapımızı açık tutuyoruz. Böylece, İzmir seyircisine farklı tatları deneyimleme şansını sunuyoruz. Ayda ortalama on farklı ekibi ağırlıyoruz. Ayda on farklı ekip, İstanbul'daki birçok sahne için dahi yüksek bir sayı. Dolayısıyla "tek etkinliğimiz bu, sosyalleşmek istiyorsanız buna gelmelisiniz" demek yerine, birden çok seçenek sunarak "canınız nasıl isterse öyle sosyalleşin" sloganı ile ilerliyoruz.

İkinci olarak, turne mantığı üzerine kurgulanmış etkinliklerle ilgilenmiyoruz. Turne ekipleriyle yaptığımız anlaşmalarda da bu ilkeye bağlı kalıyoruz. Biz İzmir sahnemizi İstanbul sahnemizden ayrı görmüyoruz. Dolayısıyla İstanbul'da çalıştığımız ekipleri İzmir'e getirdiğimizde, farklı bir bilet politikası uygulamıyoruz. Ulaşımın, teknolojinin ve iletişimin bu kadar güçlü olduğu bir zamanda farklılaştırmaktansa aynılaştırmaya çalışıyoruz. Amacımız İstanbul'daki sanat algısıyla İzmir'deki sanat algısı arasında bir köprü oluşturmak ve her iki şehrin kültürel, sanatsal gelişimine aynı anda katkı sunmak.

Üçüncü olarak, İstanbul'a İzmir'den gelip yerleşmiş çok sayıda değerli sanatçı var. Bu sanatçıların İstanbul'a başlıca geliş nedeni, İstanbul'un özelliklerinin tadını çıkarmak değil. İzmir'de iş imkânlarının kısıtlı olduğu da sır değil. İstiyoruz ki İzmir, kültür ve sanat açısından bir cazibe noktası, önemsenen bir destinasyon olsun. Yaratıcı beyinler sadece İzmir'den İstanbul'a değil, İstanbul'dan İzmir'e de aksın. Gelişim bir merkezde sıkışmaktan kurtulsun istiyoruz. Farkındayız ki sanatı sadece sanatla uğraşanlar değil, seyirci de geliştiriyor. Eğer daha fazla izleyiciye ulaşırsak toplumca ileriye doğru bir adım atabilir, cazibe merkezlerini çok daha istikrarlı biçimde büyütebiliriz.

Misafir ettiğiniz ekiplerin seyirciyle kurduğu diyalog nasıl gidiyor? Oyunlar beklediğiniz ilgiyi görebiliyor mu?

Misafir ettiğimiz ekipler, hem seyirci profilinden hem ilgiden hem de ağırlanma koşullarından oldukça memnun. Bu sayede sürekliliği sağlayabiliyor ve her ay takvimimize yeni oyunlar ekleyebiliyoruz. Şubat ortasında hizmete girmemize rağmen, çok sayıda oyuna ev sahipliği yaptık. Hepsi için tek tek değerlendirme yapamayacağım ama genel olarak söylersek seyredilip unutulmuş, hızlıca tüketilen oyunlardan ziyade, seyircide iz bırakmayı amaçlayan oyunlara ve performanslara sahne açtığımız için izleyici

bazen kahkahaya bazen de gözyaşına boğuluyor. TOY Sahne olarak, hem İstanbul'da hem de İzmir'de gündemden kopuk kalmayı, uzak durmayı yeğleyen oyunlardan çok, seyirciyi tetiklemeyi amaçlayan oyunları yeğliyoruz.

Kolektif çalışmalar ve İzmir'deki bağımsız tiyatrolara bakış açınız hakkında bilgi alabilir miyiz? Lokaldeki tiyatro topluluklarıyla birlikte çalışmak için bir girişimde bulundunuz mu?

Bu adımı kesinlikle atmak istiyoruz ancak öncesinde, kendi yapımızı yeterince sağlamlaştırmamız lâzım. İzmir'i ve İzmirli ekipleri öğrenme sürecimiz deva ediyor. Yeterince tecrübe kazandıktan sonra ki bu konuda hızımız fena değil, İzmirli kültür aktörleriyle beraber çeşitli projeler tasarlayacağız. +

 [toyizmir](#)

Garo Mafyan:

“İzmir, dilediğiniz her şeyi yapabileceğiniz bir potansiyel sunuyor”

SÖYLEŞİ ONUR KOCAER FOTOĞRAFLAR FATİH BİLGİN

İlk müzik eğitimini ailesinden alan Garo Mafyan, henüz üç buçuk yaşındayken verdiği piyano konseriyle müzikal kariyerine başlamış, dönemin en iyi hocalarından eğitim alarak günümüze kadar sayısız eser üretmiş bir duayen. Yedi yıl önce İzmir’e yerleşen besteci, aranjör, orkestra şefi ve son yıllarda ağırlık verdiği eğitimci kimliğiyle İzmir’de çalışmaya, üretmeye devam ediyor. Kendisiyle İzmir’in ve müzik endüstrisinin dünü bugünü üzerine konuştuk.

Öncelikle bizi kırmayıp bu röportajı kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz. İzmir’e yerleşme fikriniz nasıl oluştu?

İzmir’e yerleştim desem de tam anlamıyla yerleşemedim, açıkçası. Hâlâ açılmamış koliler var. Bu trafik içerisinde, o işe zaman ayırmak biraz zor. Eşim İzmirli ama kırk yılı aşkın süredir gelip gittiğim şehrin bendeki yeri her zaman ayrı oldu. Rahmetli Tanju (Okan) Ağabey’e yaptığımız ziyaretler, çocukluğumdan beri uğradığım İzmir Fuarı... Çocuklarımin da buraya yerleşmiş olması ve torunuma yakın olmak, en büyük itici güç oldu sanırım.

Üretken bir sanatçı olarak, İzmir’de zamanınız nasıl geçiyor; müzikal çalışmalarınıza vakit ayırabiliyor musunuz?

İzmir’de hayat çok süratli geçiyor. TED Koleji’ndeki görevim, zamanımın önemli bir bölümünü alıyor. Eğer dersim on birde başlayacaksa o saatte okula gelmem, öyle bir tarzım yoktur. Her halükârda saat dokuzda okulda olurum. Bu trafikten zaman buldukça, *Turbulence feat. Garo Mafyan* adlı grubumuzla çalışmalarımıza devam ediyoruz. Bazen yirmi dört saatin bile bana yetmediğini görüyorum.

Bu yoğunluk içerisinde kendinize zaman ayırabiliyor musunuz?

Hızlıca akıp giden zamanın bir güzel tarafı var: Bu şehrin manzarası, insanları bambaşka; adeta bir tılsımı var. Havasından mıdır toprağından mıdır suyundan mıdır bilemiyorum ama buraya gelen herkes hemen İzmirli oluyor. Buna o kadar sık şahit oldum ki... İnsanlarda bir rahatlık var, kimse arkasını kollamak zorunda değil; bu hayat tarzı en küçüğünden en büyüğüne kadar herkese sirayet etmiş durumda. Hepimizin temelde insan olduğunun farkında olan bireylerin yaşadığı bir toprak parçası burası... Şehrin sağladığı konfor sayesinde, kendime ayıracak zamanı rahatlıkla bulabiliyorum.

İzmir, dilediğiniz her şeyi yapabileceğiniz bir potansiyel sunuyor. Güzelyalı'daki evimden çıkıyorum, Seferihisar kavşağında otobanı terk ediyorum ve hemencecik deniz kıyısına iniyorum. İstersem kıyıda da okula ulaşabiliyorum. Çek sağa, atla denize, yüz, kurulan ve giyin gel derse... Dünyada bu konforu sunabilecek kaç yer var? Ya bunun kıymetini bilirsin ya da hiçbir şeyin kıymetini bilemezsin.

Sizce İzmirli bu şehrin kıymetini biliyor mu?

İzmirli, İzmir'i hak etmiyor. Kızan kızsın, kusura bakan baksın. Korunması gereken bu dokuyu hızlı biçimde bozuyoruz. Buraya geleli yedi yıl oldu, yedi yıl içerisinde şehrin dokusunun olumsuz yönde nasıl bozulduğuna aşama aşama tanık oldum. Esasen bozanların İzmirli olduğundan şüpheliyim. Az önce söylediğim üzere, kırk bir yıldır evliyim ve eşim dolayısıyla bir o kadar zamandır buraya gidip geliyorum. Artık Çeşme'ye yılda iki, en fazla üç defa yolum düşüyor çünkü güzelim Çeşme'nin göz göre göre ne hale getirildiğine bizzat tanık oldum. Gittiğim yurt dışı gezilerinde görüyorum; St. Tropez, Nice, Monaco veya buna benzer sahil şehirleri, özgün dokusunu olduğu gibi koruyor. Kimsenin de aklına "şunun yanına da bunu koyalım, onu yıkıp yerine şunu yapalım" demek gelmiyor. Niye? Çünkü böyle bir yaşam anlayışı yok. Bizdeyse mevcut dokuyu ortadan kaldıracak ne kadar yöntem varsa hepsi aynı anda uygulanıyor. İzmir muhteşem şehir ama böyle giderse, bu rant anlayışı olduğu gibi devam ederse, işin sonu kötü bitecek. Karar vericilerin öncelikle bu

gidişata engel olması, toprak için en iyisi neyse, ne gerekiyorsa onu yapması lâzım. Ne yazık ki İzmir, tüm ülkenin kaderine uygun adımlarla geleceğe yürüyor.

Ülkenin kaderini bir kenara bırakacak olursak, müzik endüstrisinin gidişatını ya da genel anlamda sanat endüstrisinin durumunu nasıl görüyorsunuz?

Kültür-sanat hayatının on beş, yirmi kişinin hegemonyasında olmasını kabul edilemez buluyorum. Sabah televizyonu açıyorsunuz, orada neyi kimi görüyorsanız aynısını gazetelerde, internette görüyorsunuz. İnanılmaz bir kutuplaşma, tartışma ve kavg ortamı var. Buna bilerek çanak tutuluyor ki insanlar prim yapabilsin. Hayat insanları birbirine kışkırtarak, tartışarak geçmez. İşin müzik tarafı da genel gidişattan bağımsız ilerlemiyor: Türkiye'deki müzik ortamı yirmi, otuz ismin etrafında dönüyor; oysa hakikatle müzik üreten, müziği çok ciddiye alan binlerce yetenekli müzisyen var. Aynı durum, sanatın diğer dalları için de geçerli görünüyor. Bu arkadaşlar yeterli miktarda imkân bulamadığı gibi basın, çalışmalarına yer vermiyor. Muhabirler haberi yapacak olsa bile editörler, genel müdürler o haberin yayınlanmasına müsaade etmez. Yerleşik yapı, farklı isimlerin var olmasına prim vermiyor.

Bu döngüden çıkabilmek için sanatı bir bilim dalı olarak ele almak zorundayız. Ortalama on yedi yıl eğitim öğrenim görüyorsunuz, mimar veya mühendis çıksanız bile hemen mesleğinizi icra

İzmir muhteşem şehir ama böyle giderse, bu rant anlayışı olduğu gibi devam ederse, işin sonu kötü bitecek. Karar vericilerin öncelikle bu gidişata engel olması, toprak için en iyisi neyse, ne gerekiyorsa onu yapması lâzım.

etmeye başlayamıyorsunuz. Mesele kültür sanatsa işiniz çok daha zor. Madonna okul mu okudu? Hayır, okumadı ama yıllarca gruplarda davulculuk yaptı, daha sonra gitarist oldu. Üne kavuşmadan önceki hayatı, yıllarca sahnelerde geçti. Ancak o aşamaları geçtikten sonra Madonna olabildi. Senin var mı böyle bir geçmişin? Yurt dışında enstrüman çalmayan şarkıcının yüzüne bile bakmazlar, ona şarkı dahi söyletmezler. Kolay değil o işler, bizdeki gibi. Ülkenin dört bir yanında opera ve tiyatro binaları inşa etmemiz lazım. Her zaman söylerim, o ekolden geldiklerimiz için: Eskiden bu açığı köy enstitüleri ve halk evleri kapatıyormuş; ne insanlar yetiştirmiş o yapılar! Üstelik yörenin insanını işleyerek ne müzisyenler, ne sanatçılar, ne tiyatrocular, ne yazarlar, ne icracılar çıkarmış. Her şeyden üstün tuttıkları klikler var; bile bile ve ısrarla o klikleri önümüzü çıkarıp duruyorlar. Neden? Çünkü o kliklerin dışından gelen biri parlarsa, tüm eksikliklerini yüzüne vuracak. En büyük korkuları da budur.

Biraz da 90'lı yıllardan bahsedelim isterseniz; o dönemle sembolleşmiş eserleriniz var, günümüzün birçok yıldızı sizinle parladı. Bugünden bakınca, o dönem hakkında neler düşünüyorsunuz?

80'lerin, 90'ların sihri bambaşkaydı... Keşfettiğimiz çocuklara hep önderlik etmeye çalıştık; "bunları yaparsanız yürür gidersiniz ama yapmazsanız batarsınız" dedik. Yapan gitti, yapmayan battı. O dönemde parlamaya aday herkese bir rol, bir kimlik biçtik ve yaptığımız şarkılarda o rolü nasıl oynadıklarına, o kimliği nasıl taşıdıklarına baktık. Diğer arkadaşlarıma nazaran benim bir şansım oldu: Her rol farklı olduğu için, bu sanatçılar için ürettiğim şarkıların hepsi de birbirinden farklı şekilde meydana çıktı. İster hareketli ister ağır karakterli olsun, o yıllarda üretilen her şarkının kendine has bir hissi vardı. Asıl o dönemden sonra ne oldu; esas sorulacak soru budur. Diyelim birine albüm yaptım, adı

da Küçük İsmail olsun... Yapımcılar gelip, "al şu çocuğa da albüm yap ama Küçük İsmail gibi olsun" demeye başladı. "O bir kere yapıldı ve bitti" deyip adamı göndermek lâzımdı ama yapımcılar piyasada ne patladıysa aynısının kopyasını istemeye başlayınca, Türk pop müziği birbiriyle aynı örneklerle doldu. Bizde de kusur var; ne yazık ki yapımcıyla şirket sahibinin arasındaki farkı anlayamadık. İş, plakçıların "al canım, bu parça sana çok güzel olur" demeye başladığında çoktan bitmişti. Piyasa, bugünlere oradan geldi.

Ağırlık verdiğiniz eğitimi yönünüzü göz önüne alırsak, bundan sonrası için neler planlıyorsunuz?

Urla'dan başlayarak, tüm İzmir'de sanata olan ilginin artması için çalışacağım. Bu yıl, hedeflediğimiz projeleri hayata geçirmek için daha yoğun çalışacağız. Eğitimimizi dışarıya açmayı da tartışıyoruz; amacımız, yaş farkı gözetmeksizin Urla'da yerleşmiş nüfusun en azından bir kısmına müzik eğitimi vermek. Urla'ya mutlaka sinema ve tiyatro salonu açılmalı ki bu eğitimi alacak olan nüfus, baştan kültürel etkinliklere dâhil olabilsin. Her gün rakı balık olur mu? Sonra gidip evlerine kapanıyorlar. Oysa Urla'da nitelikli canlı müzik yapılabilecek çok sayıda mekân var ama böyle bir talep yok. Öncelikle bu talebi oluşturmamız lazım. Bunu tüm samimiyetimle istiyorum çünkü Urla'ya kendimi borçlu hissediyorum. Yazları fuar için veya Tanju Okan'ı ziyaret etmek için İstanbul'dan her İzmir'e gelişimizde Nebioğlu Tatil Köyü'nde kalırdık. Bu topraklara özel bir sevgim var; geçmişimin önemli bir parçası burada yatıyor. Bu yüzden istiyorum ki Urla'da yaşayan Ayşe Hanım, Rüştü Bey, Adnan Bey ve Nebahat Hanım bize gelip keman, piyano, gitar öğreysin; sonra da kalkıp yemeğe gitsinler ve birlikte nitelikli zaman geçirsinler. TED Koleji'nde on dört piyano, bir o kadar davul seti ve gitar, bir sürü keman var. Bu imkândan faydalanabilecek insan sayısını artırmak lazım. İnsan kendini aşmalıdır ve bunun için kendini sürekli olarak geliştirmelidir diye düşünüyorum.

Bize zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederiz. Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Ben de sizlere teşekkür ederim, umarım temennilerimiz gerekli yerlere ulaşır. Şehirleşmenin çirkin yüzü ortadan kalkarsa, bu şehirde insanların ve kentin iyiliği için güzel şeyler yapılırsa sonuna kadar arkasında oluruz, ayrıca saygı ve şükran duyarız. Lütfen İzmir'in dokusunu bozmasınlar; uzaya giden Apollo'yu gördüğümüz çocukluğunun fuarlarını, o nezihi konserleri, o zarif insanları çok özlüyorum. Keşke İzmir o görkemli günlere geri dönebilse... ✨

Hakikat sonrası bir çağda, şiir çağına ne söyler?

SÖYLEŞİ / FOTOĞRAFLAR EBRU ATILLA SAĞAY

Değişen koşulların, ilişki biçimlerinin ve hızın baştan biçimlendirdiği bir dünya... Gerçeklik zeminimizin kayganlaştığı bir çağda, gerçekle ve doğruyla ilişkilene biçimlerimiz bütünüyle değişmiş durumda. Teorilerle konuşanların dünyayı ve hayatı “hakikat-sonrası”, “gerçek-ötesi”, “post- truth” benzeri kavram karışıklıkları üzerinden anlamlandırmaya, anlamaya çalıştığı zamanlara tanıklık ediyoruz. Bir yandan zamanın ruhuyla şekillenirken, diğer yandan ona şekil vermeye çalışıyoruz. Dünya Şiir Günü vesilesiyle bir araya gelen şehrin şairleri, bu kavramlar bağlamında kendi deneyimlerinden yola çıkarak şiiri ve çağı tartıştı. Eleştirel bakışın yer yer sertleştiği, zaman zaman umutsuzluk ve karamsarlıkla çarpıştığımız, dolu dolu iki gün yaşadık. Hayat yolda ve akışta anlamlarını durmaksızın yeniden oluşturadursun, sempozyum katılımcılarıyla beraber gündeliği kıran iki günün sonunda, geleceğin olasılıklarıyla umutlandık.

“Sanat alanında eyleme gücü, bugün büyük ölçüde kapitalist ilişki ağlarının kuralları ve yönlendirmeleriyle yürürken, varlığında içkin özelliklerinden dolayı şiir, sistem ilişkilerinin dolaşım nesnesi haline dönüştürülemeyen bir kaçış çizgisi, biriciklik olarak duruyor.”

Asuman Susam

“Yanılsama, rastlantı ve kusurluluk halinin gündelik hayattan dışlandığını seziyoruz. Oysa şiir, tam da bize sunulan bu suni harikaların huzurunu kaçıran olarak karşımızda duruyor. Çünkü şiir, kalıplaşmış düşünce alışkanlıklarını bozar ya da hiç olmazsa hayal gücümüzü uyuşukluğundan çıkmaya zorlar.”

Seçil Avcı

16 - 17 Mart 2018 tarihlerinde Konak Belediyesi tarafından desteklenen buluşma, “Hakikat Sonrası Çağ ve Şiir” başlığıyla gerçekleşti. Düzenleme kurulunda yer alan üç değerli edebiyatçının, Asuman Susam, Duygu Kankaytsın ve Ahmet Büke'nin gayretleriyle ilerleyen iki günlük sempozyum, başlıkta adı geçen kavramlar üzerinden poetik olandan politik olana geçişler yaparak çağın şiirinin etrafıca konuşulmasına zemin yarattı. Şairlerle daha çok festivallerde, okumalarda buluşanlarsa bu kez şairlerin şiir hakkındaki düşünceleriyle çarpıştı. Hem çağın koşulları hem çağın içinde yeni anlamlara bürünerek yolunu bulmaya çalışan şiir ile şair... Nasıl bir şiir, nasıl bir gelecek algısı, nasıl bir şimdi?

Hemen her kuşaktan ve şiir anlayışından yirmi altı şairi ağırlayan, değerli filozof ve şair Oruç Aruoba'nın konuşmasıyla açılan sempozyumun düzenleme kurulu, tüm şairlerin konuşma yapmak üzere davet edildiğine, ancak sempozyum formatının getirdiği kısıtların ilk deneyimi sınırlandırdığına vurgu yaptı. İlk günün sonunda Teoman Kumbaracıbaşı'nın sahnelediği “18 Şarkı, 18 Şiir” isimli performans, ilgiyle izlendi.

Toplamda beş panel ve bir forum içeren sempozyuma Sina Akyol, Veysel Çolak, Hüsamettin Çetinkaya, İsmail Mert Başat, Yusuf Alper, Ece Apaydın, Neslihan Yalman, Hayri Yetik, Semih Çelenk, Tamer Gülbek, Halil İbrahim Özbay, Tuğrul Keskin, Seçil Avcı, Enes Kurdaş, Özgür

Balaban, Mutlucan Güvendir, Erkan Karakiraz, Altay Ömer Erdoğan ve Hakan Cem gibi isimler katkı sundu. Kent belleğine dair bu önemli çaba, bildirilerden oluşan kitapla taçlandı.

Sempozyumun düzenleyicilerinden şair Asuman Susam ile Alsancak'taki kitabevlerini turladık, ilk kahve molamızda kendisine etkinlik hakkında merak ettiklerimizi sorduk.

Oruç Aruoba'nın konuşmasını temellendirdiği “okurluk deneyimi” ve “okur olmak” kavramlarıyla ilgili düşüncelerini öğrenebilir miyiz?

Oruç Bey'in uzun süre hafızalarda kalacak kısacık konuşması, oldukça döngüsel ve performatifti. Her şeyden önce, kendini şair değil de okur olarak tanımladı; tüm mütevazılığıyla. Çoğu şiir yazarın sözde alçakgönüllük cümlesine dönüşmüş durumda ya bu söz, Oruç Bey'de katmanlı anlamlara bürünüp hakikatini hakikatli bir şekilde bize geçirdi. Okurluk meselesine dikkat çekiş önemli tabii, eline kalem alan herkesin kendini yazar hissedebildiği bir pazarda okur kalmak, okurluğunu öne çıkarmak ve okumaya övgü yapmak, çok değerli. Çünkü okumak yazmaktan evvel gelmiştir, hep böyle olmuştur. Dünyanın en mahrem eyleyşlerinden biridir yazmak ama okumak da öyledir. Belki de kişiliğin oluşumu, idrak açıklığı, içimizdeki benlerin keşfi, mahrem alana giriş ve buna dair farkında oluşlarla gerçekleşir. O nedenle dedim ya, okumak yazmaktan evvel gelir ve belki de ondan daha önemlidir. Hele ki şimdiki zamanın tüketici, öğütücü, nesneleştirici edebiyat arenasında... İyi bir okur olabilmişseniz daha az yazarısınız, mümkünse yazmazsınız. O nedenle ben de “kötü yazarlıklar, vasat okurluk deneyimlerinden çıkar” görüşüne inananlardanım.

Aruoba'nın, yazarın çağından sonra anlaşılmasıyla ilgili söylediklerini yorumlar mısınız?

Oruç Bey, “her yazar, çağına çağında yazar ama sonraki çağlarda anlaşılır” derken, önemli bir şeye daha dikkat çekti ki bence bu cümleyi yazınla uğraşan herkes tekrar düşünmeli. Elbette burada ortalama yazar eyleyşlerinden söz etmiyoruz. Yazın dehaları neden tekrar tekrar keşfediliyor? Belki yazar öteyi hedeflemez yazarken, bu onun önceliği olmaz hiçbir zaman ya, iyi metin öteye geçebilmiş metindir. Bu öteye geçiş ve çağından sonra daha iyi kavranma, anlaşılma durumu, yazarın dehasının, önsezilerinin ve ötefkrinin ürünüdür. Yazar geçer, metin kalır. Oruç Bey'in bence vurguyu koymak istediği yer buydu. “Ben şair değilim, okurum” derken sergilediği mütevası yaklaşıma, bir de buradan bakmalı.

Sempozyumun kıymetli çıktılarından biri de yüz kırk iki sayfalık bildiri kitabı oldu. Farklı

kuşakların şairlerini bir araya getiren bu yayını nasıl hazırladınız ve yayının geleceğe taşıyacağı en önemli soru ne olabilir?

Düzenleme kurulu olarak, sempozyum formatında karar kıldığımızda neyi amaçladığımızı iyi biliyorduk. Sempozyumun geriye bir yayın bırakması, benim için her şeyden önce bir zorunluluktur. Yaşantılar elbette belleğe işlenir ama yazı, kalıcı bir bellek mekânıdır. Katılımcıların hem kentin şairlerine hem şiir fikirlerine hem çağa bakışlarına dair üreteceği düşüncelerin salt kent tarihine değil, edebiyat tarihine de minik bir damla düşürebilmesi önemliydi. Yayın bunu hakıyla sağladı diyebilirim. Bizimkiler dağınık ve unutkan hafızalar... Artık bunun değişmesi gerekiyor. Bellek kültürü, ancak bellek araçlarının üretilmesi ve aktif kılınmasıyla mümkün olabilir. Geçmiş gitmiş; o zaman geçmiş gitmiş olmaz, şimdiye ve geleceğe de taşınabilir. Geriye kitaplar, yayınlar bırakmak bunun için önemli. Bu arzumuz ve fikrimiz, Kültür Müdürlüğü tarafından da benimsenince birbirimizi yormadan, heyecanla çalıştığımız bir süreç başladı. Bu sürecin sorunsuz ilerleyişinde en büyük kolaylaştırıcı, davetli şairlerin meseleye bizim kadar heyecanla yaklaşmasıydı. Süreci çok ciddiye aldılar. Herkesin kendi dağarındakilerin, dünya fikriyle kurduğu cümlelerin, deneyimlerinin ve paylaştığı fikirlerin çok kıymetli olduğunu düşünüyorum... Ve dediğim gibi, bu yalnızca kentle ve kentin şairleriyle sınırlı kalacak bir ürün

olamazdı; gittikçe yayılacak ve temas edenlerle çoğalıp çoğaltılacak bir çıktı olmalıydı.

Sorunun ikinci kısmına gelince... Tüm bildirimleri gözden geçirdiğimizde ilginç bir tabloyla karşılaştık: Herkesin tek tek söylediğinin yanı sıra tablonun bütünü, büyük önem arz ediyor. Tüm konuşmacıların şiire verdiği değerde ve rahatsızlık duydukları şimdi algısında buluştuğunu görüyoruz. Herkesin değişik sesleri yükselttiği yere eleştireliliklerindeki bakış olmuş; yöntem ve çağ okumasına ilişkin politik ve estetik tutum alışları, başkallıkları... Bu başkallıkların hem normal hem de iyi olduğunu düşünüyorum. Çoğun sesi iyidir. Sempozyum, farklılıkları ortaya koymak açısından çok dikkate değerdi. Herkesin birbiriyle ve konuyla ilgili hemfikir olduğu, birbirine benzer şeyleri söylediği bir yerde bu türden buluşmalar niye olsun, öyle değil mi? Yaklaşım farklılıklarının yazılan şiiri nasıl etkileyeceğine, şimdinin ve geleceğin şiirinde taşınan fikirlerin bir karşılığının ve yerinin olup olmadığına duyulan merakı çok önemsiyorum.

Etkinlik dolayısı ile hazır sizi yakalamışken, son zamanlarda neler yaptığınızı da öğrenelim...

Okumaya ve yazmaya devam... Şiir dışında, başladığım bir küçük metin çalışması var. "Yatay ve Dikey Konuşmalar" koydum adını. Bellek, beden, otobiyografik kurgu, yazının mekân olarak kullanımı ve yazıyla zaman-mekânsal dönüşümler, başkalaşmalar... Bu ara ki kendimi zorlayışlarım... Daha çok kendi merkezini aşındırma denemeleri, melez arayışlar... Metnin nasıl sona ereceğini ben de merak ediyorum, aslında sona erecek mi? Bakalım...

İzmir ve edebiyat hakkında söylemek istediklerinle sohbete noktayı koyalım.

İzmir ve edebiyat... İnsanın yaşadığı kente emek vermesi, kentiyle çoğalması güzel elbette ama bu akışta, kendimi İzmir çemberinin içinde hissetmiyorum. Bence artık yeter dediğim bir noktaya ulaştım sanırım, şehrin edebiyatına katkı sunmak anlamında. Daha kıymet bilir olduğunda, yüzü geleceğe dönük bir ışıltıyla parladığında ve vizyonu başkalaştığında, belki İzmir için yeniden bir şeyler kırpırdanır içimde. Şimdilik bu sempozyumla bir nokta koyuyorum, kent ve edebiyat işlerine.✚

Alsancak geceleri

Vol. 1

ALİ KEMAL ERTEM – GİZEM AKKOYUNOĞLU – CAN İNCEKARA – GÜLSEREN AYDIN – HALE ERYILMAZ – ŞERVAN ALPŞEN

Şehrin eğlence hayatının merkezi Alsancak, gerek alışkanlıklar gerekse ziyaret eden kitleler açısından son beş yıldır kritik bir dönüşüm geçiriyor. Hazırladığımız haber dosyasının ilk bölümünde, on yıl öncesinde kültür-sanat hayatını yaratıcı fikirler ve özgün konseptlerle buluşturan Alsancak'tan üç örnek mekân seçtik; işletmecilerle, müdavimlerle, sanatçılarla ve personelle bölgenin dününü bugününü konuştuk.

SARDUNYA'S

Hami Torcu (İşletmeci)

Sardunya's'ın tarihi ve açılış konsepti hakkında bilgi alabilir miyiz?

Sardunya's'ı 25 Ağustos 1999'da, yani büyük depremden bir hafta sonra açtık. Asıl işim mali müşavirlik; ilk başta dokuz ortaklık, sonra diğerleri sırasıyla gemiyi terk etti, ağırlık kalkınca gemi yüzmeye başladı. Müzik başladı, tiyatro başladı. Konsept şuydu: Akşam insanlar işinden çıksın gelsin, iki tek atıp bir iki saat muhabbet etsin ve evine gitsin. Saatlerce oturan müşteri profilini hayâl etmemiştik, tercih de etmiyorduk. Mekânda rock ve caz çalsın istedik; İzmir'in tarzına uygun olur diye düşündük. Baştan ahşap masalar, kahveci sandalyeleri vardı; bahçe ağaçlarla doluydu. Taleplere ve toplumun gelişimine uygun olarak, tarz da değişti.

Alsancak'ın genel atmosferini nasıl tanımlıyorsunuz? Hedef kitlenizi kimler oluşturuyor?

Alsancak'ın müşteri profili gençlerden ve kendini genç hissedendenlerden oluşuyor; bizim ulaştığımız

kitle de bundan farklı değil. Genellikle rock, caz ve bunlara komşu müzik türlerini dinlemekten hoşlanan, ağırlıklı olarak üniversite öğrencisi, beyaz yaka, müdavim... Çalışanların da büyük kısmı üniversite mezunu veya öğrencisi.

İşletme felsefenizi nasıl özetliyorsunuz? Farklı kesimleri çekmek için, mekânı dönüştürdüğünüz oldu mu?

Benim için çok içen müşteriden çok, devamlı içen müşteri makbuldür; ben devamlılığa bakarım. Müdavim kazanmak, işletmenin devamlılığı için çok önemli. Sardunya's on dokuz yıldır ayakta kalmışsa, bu felsefe sebebiyle kalmıştır. Bizim tarzımız bu. Mekânı müşteri profiliniz belirler. Her kesimden insanı ağırlayabiliriz; kurallarımıza uyduğu sürece, kapımız herkese açık. Piyasada rekabet, geçmiş yıllara nazaran çok sertleşti. Rakiplerinizden hep bir adım önde olmanız lazım; o yüzden dönüşüm şart. Aynı grup, burada aralıksız olarak on dört yıl caz çaldı, aynı parçaları her hafta aynı sırayla dinlemek müşterileri yordu. Şimdilerde hem canlı müzik hem tiyatro hem stand-up var. Tiyatro ekibi de on beşinci yılını doldurmuş durumda.

Sizce Sardunya's müşterinin beklentisini karşılıyor mu?

En azından iyi niyetle karşılamaya çalışıyor. Müşteri temiz ve zamanında servise, uygun fiyata, huzura, güvene ve onun için değişik neler yapabileceğinize bakıyor. Bir de bar psikoloğumuz var; sanırım altmışıncı gösteriyi yaptık; hiç boş kalmadık. Farklı etkinlikler tasarlayıp uygulamak çok önemli; bu etkinlikler sayesinde bölgeye hiç gelmemiş kesimleri de mutlu etmeyi başarabiliyoruz.

Burada tanışıp sosyalleşen insanların, yeri geliyor, birbiriyle iş kurduğu oluyor. Eğlence mekânlarının temel işlevi aslında budur. Herkes birbirinden bir şeyler öğrenir. Yeri geliyor çalışmamızı eğitiyoruz yeri geliyor müşteriyi eğitiyoruz. Biz de onlardan bir şey öğreniyoruz.

Muzaffer İzgü Sokağı, eğlence hayatının ana arteri; sokağın tarihi de epeyi gerilere unanıyor. Mekânı açarken Alsancak'ı ve bu sokağı tercih etmiş olmanızın sebeplerinden ve bölgenin kültürel yapısından bahsedebilir misiniz?

Bildiğiniz üzere, Alsancak asırlar boyunca şehrin ticaret merkezi olma özelliğini muhafaza etmiş. Bu sokağın yer aldığı mahalle, şehrin en kozmopolit yöresiyken eğlence sektörü anlamında göz bebeğiymiş. Bu binaların barındırdığı yaşanmışlık, olaya bir ruh katıyor. İlk açıldığımız dönemde, 20'li yıllardan bu yana sokakta yaşayan komşularım vardı. Evlerin çoğu meskendi. Her bir ailenin hikâyesini bilirim. Meselâ, ilerideki binada, 40'lı yıllarda Nadia adında bir kadın yaşarmış; kardeşi Suriye'de rahibe olarak ölmüş. Millet, olağanüstü güzellikteki bu iki kızı bir an görebilmek için sokakta volta atarmış. Çaprazımızdaki mekân, mösyö bilmem kimin garsoniyeriymiş. Adam, kuyruklu Amerikan arabasını içeri sokup gizlemek için binanın yapısını değiştirmiş. İlerideki meyhanenin mal sahibi Mösyö Papi, 85 yaşına geldi. "Eskiden, sokağa masaları atardık; biri sarma diğeri dolma getirirdi" diye anlatıyor. Yani bu sokaktaki ortak yaşamın, beraber yeme içme kültürünün derin bir geçmişi var. "Alsancak 1482" adlı kitabın yazarı Alex Baltazzi de sokağın başındaki evde doğmuş. Yan sokağımızda iki Rum komşumuz var; biri İstanbul'da doğmuş, on dokuz yaşında evlenip İzmir'e yerleşmiş. Şu an 87 yaşında, haftada bir kez bize gelip birasını içiyor. Sözün kısası, bu bölge ciddi bir hafızanın ve kültürel birikimin üzerinde oturuyor. Bilgiyi görgüyü alacağımız yer belli yani. Ayrıca, mekânı burada açmayı tercih etmemizin gayet pratik sebepleri var: Şehrin çekim merkezi ve ulaşım çok kolay; herkesin iş yerine yakın. Yalnız vapur seferlerinin bu kadar erken sonlanmasına akıl sır erdirmek mümkün değil...

Çekim merkezi olmasının getirdiği avantaj ve dezavantajlardan da bahsedebilir misiniz?

Dezavantaj denince hemen akla gelen iki kelime, rant ve gayrimeşruluk. İlgilite yıllar içerisinde öyle bir boyuta geldi ki haraç aldı başını gitti. Haraç mekanizması ancak illegal işler yaparsan ortaya çıkar. Bende illegal işler dönmediği için böyle bir derdim yok. Bunun dışında ruhsatsız iş yerleri, ortamı bozacak şekilde esnetilen kurallar ve seyyar satıcı problemi var. Kordon'un şimdiki halini görüyorsunuz, siz cevaplayın.

Bazıları kaliteyi düşürmeye alan açmış olunca, ne olduğu belirsiz bir eğlence ve müzik ortamı oluştu. Dünyanın her yerinde her çeşit eğlence mekânı var. Lezbiyen barlar, gay barlar tabii ki olacak; bunlar hayatın sosyolojik gerçeklerine ve toplumun ihtiyaçlarına karşılık veriyor. Ne var ki her mekân gerektiği gibi denetlenecek ve belki de bazı mekânlar şehrin göbeğinde olmayacak. Meselâ yüksek desibelili kulüp müziği çaldığınızda bu tarihi mimariye sahip binaların statüğü bozuluyor. Restoran ruhsatı almış ama mekânın mutfağı yok... Bunlara kim, nasıl izin veriyor? Doğru dürüst denetim olmayınca ve sistem çürük ilerleyince gayrimeşruluk alıp başını gidiyor. İlgilite camiadan gelen belirli gruplar da mekânları ele geçirmek adına akla gelmeyecek şeyler yapıyor.

Sokaktaki ve bölgedeki diğer mekânlarla iletişiminiz var mı? Ortak sorunları çözebilmek veya etkinlik paylaşmak adına beraber hareket edebiliyor musunuz?

Sokakla ilgili problemleri her gün her dakika konuşuyoruz çünkü aynı zamanda, Kıbrıs Şehitleri İş Adamları Derneği'nin başkanıyım. Kıbrıs Şehitleri Caddesi'ndeki hayatı iyileştirebilmek için başka neler yapabiliriz; yerel yönetim ve kamuyla nasıl işbirliğine gidebiliriz gibi sorular, hiç gündemden düşmüyor ki. Bizim sektörümüzde sivil toplum örgütlenmesine gitmek, zor olduğu kadar şart. İki mekânın ortak bir şeyler yapması pek mümkün değil çünkü yoğun bir rekabet var. Bu bölgedeki her mekânın konsepti de müşterisi de anlayışı da birbirinden farklı. Ayrıca, farklı olmasını gayet sağlıklı buluyorum.

İstanbul'dan gelip bölgede işletme açan yatırımcılar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tabii ki hayal kırıklığı yaşıyorlar. İstanbul'un yaşam ve eğlence tarzıyla gelir düzeyi

burada yok ama ilginçtir ki yatırıma kalkışanlar, bundan habersiz görünüyor. İzmir bir memur, öğrenci, emekli kentidir. İzmirli yeme içme ve keyfi için para harcamayı çok sever ama her zaman sınırını bilir. İstanbullunun öyle bir derdi yok. Öyle bir para akıyor ve akıtıyorlar ki hesabını dahi tutmuyorlar ya da bu akarı başka işler için kullanıyorlar.

Alsancak'ın kültürel hayatını geliştirmeye yönelik somut bir öneriniz var mı?

Var: Belediyelerin farklı ülkelerde kardeş şehirleri var, bürokratlar sıkça yurt dışına çıkıp farklı mekânları ve konseptleri deneyimliyor. Oralarda gördükleri iyi örnekler, yaşadıkları tecrübeler üzerinden İzmir'in eğlence hayatına yeni bir düzen getirebilirler; bir yandan da bölgenin kültürel dokusunu ve mirasını koruyacak tasarımlar geliştirebilirler. Artık bunu bekliyorum.

Kamunun ve özel sektörün bu bölgeyi ve bu sektörü nereye taşıyacağına dair strateji üretmesi, ürettiği stratejiyi de uygulamaya geçirebilecek birikimi, kararlılığı oluşturması gerekiyor. Meselâ ilan edilen turizm yolu projesinin biz neresinde duruyoruz? “Ben ruhsatı vereyim de ne

yaparsa yapsın” dönemini artık kapatmak lâzım. Bu sokakta on dokuz yılda otuz kişi işletmecilik yaptı, tümü battı gitti. Kuralları ve kanunları koymak yetmez, eksiksiz olarak uygulamak ve uzun vadeli planlar yapmak lâzım. Politik çıkarlar, işi sulandırıyor.

Can Dalkılıç – Atınc Kırhallı [Performans]

Bu mekânda on üç yıldır tiyatro yapıyoruz. Önce doğaçlamayla başladık ki o zamanlar bu gibi işlere sadece Sardunya's sahne açıyordu. Sekiz kişilik kadromuzla epeyi ses getiriyorduk. Hepimizin başka meslekleri vardı; zamanla meslek telaşları baskın çıkınca ve ekipteki bazı oyuncular formattan sıkılmaya başlayınca kadro revize oldu.

Bu formatı Londra'da okurken keşfedip buraya uyarlamaya karar vermiştim. Meselâ ekibe seyircinin arasında Sherlock oynayacağımızı söyleyecektim, izleyici yukarı kata çıktığı andan itibaren kendini bir film sahnesinin içinde bulacaktı. Projeye özel kostümler hazırlandı, toplamda on bir kişilik bir kadroyla Sherlock Holmes'u sahnelemeye başladık. Yirmi dört temsil oynadık. Kimi geceler, kapının önünde kuyruk oluyordu. Oyun, hem Bedia Muvahhit'e hem Direklerarası Tiyatro Ödülleri'ne aday oldu. Bir sonraki sene, devam niteliğinde, “Sherlock Holmes: Son Vaka”yı oynadık. Bu sefer oyunculuk talepleri gelmeye başladı ve kadromuz birden on sekiz kişiye çıktı. Seyirci kapasitemiz artmaya devam etti. Sonraki sene sahneye koyduğumuz “Victoria Hikâyeleri” ile otuz iki temsil yaptık. Ödüller gelmeye başladı. Ardından “Rasputin”i sahneye koyduk. Tiyatromuzun ilk adı Sardunya's Performans Sahnesi Oyuncuları idi. Bir zaman sonra, yola Bazı Şeyler Tiyatrosu adı altında devam etmeye karar verdik; o dönemde oyuncu sayımız otuz beşe ulaşmıştı. Ben ekibin genel sanat yönetmeniyim; mekânı çok iyi tanıdığım için her sene buraya yatırım yapıyorum. Önümüzdeki sezonda iki oyun çıkarmayı düşünüyoruz. Birini Hakan Taner Yıldırım, diğerini ben yöneteceğim.

Anlattıklarınıza göre, mekânın atmosferi metni bile etkiliyor. Sokakta ya da çerçeve sahnede tiyatro yapmakla barda tiyatro yapmak arasında nasıl bir fark var?

Mekânın atmosferi elbette ki çıkaracağımız

kadroya da işe de etki ediyor. Reji ve metin de mekâna göre çıkıyor. Üç yüz altmış derecelik görüş açısı, izleyiciyi inanılmaz biçimde oyunun içine alıyor. Aslında, farktan çok avantajlardan ve dezavantajlardan bahsedebiliriz. Sokak canlıysa sesle ilgili sıkıntı yaşıyoruz, sokak boşsa izleyici az oluyor. Mekânın bar olarak hizmet vermesiye bizim için büyük avantaj çünkü izleyici beklentiyi düşürüyor: “En kötü ihtimalle aşağıda bir iki bira içer gideriz” diyor, zira yukarı katta bira içmek yasak. Diğer avantajımız, mekânı çok iyi tanıyor olmamız. Böylelikle sağlıklı ve verimli bir tasarım ortaya çıkartabiliyoruz. Çok kuvvetli bir ışığımız yok ama müziğimiz ve atmosferimiz, seyircinin nabzını yükseltmeyi başarıyor; izleyiciyi mekândan heyecanlandırıp çıkartıyoruz. Oyunlar genellikle kreşendo ilerliyor; ritim çok önemli. Bunların hepsini ölçüp tartıktan sonra oyunu sahneye koyuyoruz. Önemli sahneleri aranın önüne koymuyoruz. Başlangıç saatine geç kalanı kesinlikle içeri almıyoruz. Kimileri bu sert disiplinden dolayı bize bozuluyor; “tiyatro yapacaksan burada ne işin var” diyenler de çıkıyor.

Açık biçime daha yakın oynuyorsunuz sanırım. Seyirci oyunu nasıl şekillendiriyor?

Açık biçim oynuyoruz ama seyirciyi oyuna dahil etmiyoruz. Biz seyirciyi dâhil oluyoruz. Geçen seneki bir oyundan örnek vereyim: Kız bardağını kaldırıyor ve “hey gece kuşları, buraya oturmaya mı geldik” diye soruyor. Yani seyirciyi yönlendiriyoruz. Örneğin seyircilerin arasında, sedyyle oynadığımız bir otopsi sahnesi vardı. Fenalaşanlar oldu ama bu gibi sahneler varsa, uyarımızı önden geçiriyoruz.

Tiyatroda seyirciyle sahne arasında sarsılmaz bir hiyerarşi vardır. Bu model onu kırmış gibi görünüyor.

Seyirci içine girdiği için o hiyerarşi bozuluyor. “İnsanların işini bozmayalım” durumu da var. Kostüm ve sahne kullanımı anlamında seyirciden çok olumlu geri bildirimler alıyoruz. Birçok tiyatroyla görüşüyoruz; çoğu tek plana döndü, bir perde... Önümüzdeki sene bu yaklaşıma ağırlık vereceğiz gibi görünüyor.

Barda tiyatro yapıyor olmaya dair absürt şeyler yaşadınız mı?

Doğaçlama yaptığımız dönemde çok tuhaf şeyler yaşadık. Sahneye çıkanlar, nara atanlar, sahnedeki oyuncuyla küfürlü

diyaloga girenler... Aşağıda içip içip, yukarı çıkıp oyuna girmeye kalkışanlar... Daha neler neler yaşadık ama bence hepsini iyi yönettik. İşletmenin bu konuda çok deneyimli olması da işimizi kolaylaştırdı. Ekip olarak çok kuvvetli bir disiplinimiz olduğu için oyuncu asla çözülüyor. Eğer oyuncu çözülürse seyirci tamamen çözülür.

Izleyici kitlesi kimlerden oluşuyor? Alt kat müşterisi mi, kendi seyirciniz mi ağırlıkta?

İlk başlarda, oyunu izlesin diye neredeyse yoldan izleyici çeviriyorduk. Neyse ki o dönemleri geride bıraktık. Kapıdan görüp gelen seyirci sayısı dödü, beşi geçmez; o da yukarıda yer varsa. Takriben iki bin beş yüz kişilik bir kitlemiz var, müdavimlerimiz bu kitlenin içinden çıkıyor.

Tiyatronuzu tanımlarken alternatif terimini kullanıyor musunuz?

Tam anlamıyla alternatif bir tiyatroyuz. Diğer tiyatrolar gibi izleyiciyi bir hikâyenin, maceranın içine koyuyor olsak da bizde sinema estetiği ve fotoğraf rejisi hâkim. Nabızı müzikle yükseltiyoruz.

İşletmenin bunca yıldır sahnesini size açıyor, destek veriyor olmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sürdürülebilirlik İzmir için büyük sorunken, Hami Torcu'nun desteğine müteşekkirim. Çift taraflı bir katma değer sistemi sürüyor, gerçi. Seyirci kitlesi burada yemek yiyor, içki içiyor; buraya yemek yemeye, içki içmeye gelen de seyircimiz oluyor.

Tiyatrocu gözüyle baktığınızda, Alsancak'taki mekânlarda gerçekleştirilen etkinliklerin genel kalitesi hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Kalite çok düştü. Ben başka bir yerden dem vuracağım: Sanatsal etkinlik düzenlemek bir serbest teşebbüstür. Bugün sanatçıya ve organizasyona yatıracak paranız varsa yatırırınız ve insanların bilet almasını beklersiniz. Alkol ve sigara sponsorluğu müessesesi ortadan kaldırıldığından bu yana, yük yerel yönetimlere bindi. Yerel yönetimlerin sanata katkısını çok önemsiyorum çünkü kültürü insanlara götürmekle yükümlüler. Ancak genel bir kültüre sahip kitleler sanata yönelir. Siz serbest teşebbüs olarak istediğiniz kadar mükemmel işlere sahne açın, ortada alıcısı yoksa yürümez. Ancak bu tür etkinlikleri takip eden kemik bir kitleyle idare edersiniz.

Geleceği nasıl görüyorsunuz? Bundan beş yıl sonrası için tahayyülleriniz var mı?

İzmir'in artık şunun ayırdına varması lâzım: Herkes bu şehre imreniyor ama İzmirli üşengeç ve tembel. Beş değil, on sene geçse de bu durum değişmeyecek gibi görünüyor. Tur gemilerinin sayısı artarsa, yeni dinamikler devreye girebilir. O zaman dünya standartlarına hitap etmek zorunda kalırsınız ki bu zorunluluk hepimizi geliştirir. İzmir, şu anda aldığı göç ve geçirdiği değişimle bir sanat şehri olabilir mi, çok emin değilim.

Süleyman Kahraman [Personel]

Alsancak'ta çalışmaya, 1995 yılında, Acil Bar'da başladım. Müşteri, işletmeci ve personel kalitesi o yıllardan bu yana çok değişti. O zamanlar, insanlar barlara sohbet etmeye geliyordu. Kültür farklıydı, müşteri caz, blues, rock dinlemeye gelirdi. Dönemin pop çizgisi de MFÖ'den aşağı düşmezdi. Hiç kavga çıkmazdı... Acil Bar, İzmir Tabipler Odası'nın lokaliydi. Sonra, birkaç yıl sürecek Miko dönemim başladı. Acil, Miko, Oksijen, Kybele, Sardunya's ve Stafilina... 2000'li yıllarda Punta ve Kybele canlı müzik piyasasını yönetiyordu. Her pazartesi Kybele'de caz çalıyordu. Burada da caz yapıyoruz ama müziği dinlemek için anca bir iki masa geliyor. Yine de müşteri portföyümüz eski mekânları andırıyor bana; meselâ hala ve zevkle Pink Floyd çalıyoruz. Sahnemiz zamanında Yaşar Kurt'u, MFÖ'yü, Ortaçgil'i, Türkiye cazının önemli isimlerini ağırlamış. Bundan beş yıl önce sokaktaki müşteriyi terasa yönlendirmek için neler neler yapıyorduk; şimdi büyük çoğunluk içerideki bahçede oturmayı tercih ediyor. Her şey değişti ve dönüştü; 1993'ten 2005'e kadarki süreçte Alsancak'ta eğlenmek bir kültür ve prestij göstergesiyken şimdilerde Bostanlı ve Balçova tercih edilir oldu.

Bu mekânsal değişimin ekonomik bir tabanı var mı?

Ekonomik bir tabanı olduğunu düşünmüyorum çünkü Bostanlı'daki mekânlarda servis edilen biranın fiyatı bizden pahalı. Öyle bir yer oldu ki Alsancak, insanlar gelmek istemiyor. Gece 11:00'den sonra vapur yok, clubbing müşterisiyle bizim işimiz yok. Meyhane kültürünün nispeten yaygınlaştığını görüyoruz ama onun da hitap ettiği kesim ayrı. Alsancak'ın denize bakan tek sokağıyız, iskeleye iki yüz

metre mesafedeyiz ama bu sokak, en az iş yapan sokak haline geldi.

Bunu neye bağlıyorsunuz?

Gürültü, kavga, taciz, şiddet... Bistroların ve barların ağırlıkta olduğu bölgeye bu kültürü 2014'te açılan Öküz getirdi. Ondan feyz alan clubbing mekânlarının sayısı birden arttı. Oysa Avrupa şehirlerinde pub ve bistrolar şehrin merkezinde, clubbing mekânlarıysa başka yerdedir. Şehrin ruhsat politikası ciddiye alınır, denetimler sıkıdır. Burada öyle bir şey yok. Kültür de sığlaştı, eskiden izleyici kitlesi yabancı şarkılara hep bir ağızdan eşlik ederken şimdiki insanlar dil bile bilmiyor. Mekânlar ucuzladıkça insanlar sığlaşıyor. Ben bu şehre 1989 yılında Manisa'nın bir köyünden, ayağımda iskaripin belimde kahverengi kumaş pantolonla geldim. Okudum, gezdim, gördüm, çalıştım... Albert Camus, John Steinbeck okudum. Müzik benim kültürümü yarattı. Şimdiki gençler öyle değil; yukarıda canlı müzik çalıyor, müşteri aşağıda hesap öderken, "aa bu müzik ne güzelmiş, yeni mi çıktı" diye soruyor. Ne güzelmiş dediği müzik tarzı, yirmi yıl önce gündemden düşmüş. Böyle bir kültür içinde yuvarlanıp gidiyoruz. Her yere olduğu gibi bu sokağa da pop kültürü hâkim. O müzikler bizim köyün bakkalında da çalıyor ama burası Alsancak. Her sokağın, mekânın kendine özgü bir ruhu, tarzı olmalı.

Diğer mekânlarla ilişkileriniz nasıl gidiyor?

Etrafla çok fazla ilişkimiz yok; Bios ile rahat anlaşıyoruz.

Sardunya's bu ruhu sizce nasıl koruyabili?

Öncelikle köklü bir mekân; ikincisi çalışanlarına, müziğine özeniyor. Kışın bu sokağa giren herkes, nerede sıcak şarap içip rock dinleyeceğini bilir. Bu akıllıca kurgulanmış bir sentez...

Müşteri kitlenizi siz nasıl tanımlıyorsunuz? Alsancak'a gelen kesimin alışkanlıklarını sizden dinleyelim.

Kalabalığın içinde azınlık diyebiliriz. Üniversite ve Erasmus öğrencilerinin yanı sıra bankacılar ağırlıkta. Erasmus ile gidip gelenler, kültürlü ve okur yazar insanlar. Mekâna düzenli gelen on sekiz yıllık müşterilerim var benim. Biliyor ki buraya gelince Metallica çalacak. Bu adam ilk çıktığından beri o grubu dinliyor, takip ediyor çünkü. Müzik arşivinin bir kısmını

da benim arşivimden derlemiştir. Bir kaç kez fiyatlarda kampanya yapalım dedik, “biz buraya birayı üç lira daha ucuza içmeye gelmiyoruz; müziği, dekoru ve kalitesi için geliyoruz” dediler. Vazgeçtik.

Her kesimin alışkanlığı farklıdır. Stone’a, Kalyon’a ve Eko Pub’a gidenler, benim gençliğimin insanları... Onlar hepsinden farklıdır; iş çıkışı müdavimi olduğu mekâna uğrar, iki kadeh attıktan sonra 21.00 gibi eve kaçarlar. Bizim müşterimiz sokağa girer girmez başka hiçbir yere uğramadan buraya gelir. Buradan kalkınca ya Bios’a geçer ya da evine döner. Clubbing mekânlarına gidenler, yükünü 23.00’e kadar evinde alır ya da önden meyhanede içip gelir.

Çalışma saatleri nasıl?

Diğer barlardan çok farkı yok. Mesai günde sekiz ila on saat; işin durumuna göre değişiyor. Müşteri mekândan hafta içinde 01.00, hafta sonunda 03.00 gibi ayrılıyor. Şimdilerde hesap Alman usulü ödendiği için yevmiyeye ek bahşış de çıkmıyor. Geçmişe nazaran, durum kötü; eskiden hesap öderken kredi kartı kullanmak ayıptı, bahşış vermemek ayrı ayıptı. Tüketim alışkanlıkları zamanla değişirken, çalışma koşulları eskiye göre kötüleşti.

İnsanlar Alsancak’a daha az geliyor diyorsunuz. Bunu neye bağlıyorsunuz?

Birkaç sebebi var: Birincisi, personelin kalitesindeki düşüş. Şimdi şeyeyi her havada çevirene, üç kokteyl karıştırana barmen diyorlar. Hâlbuki barmen dediğin müşterisini tanır; müdavimin ne içtiğini, ne kadar içtiğini, neyle ilgilendiğini, nasıl rahat edeceğini bilir. Barmen, yeri gelir, müşterinin psikoloğu olur. Herkesle her şeyi konuşabilmelidir. Ben bir kadınla oturup röfle üzerine konuşabilirim. İkincisi, işletmecilerin kalitesiyle beraber mekânların kalitesi düştü. Üçüncüsü, toplu ulaşım politikası bozuldu, trafik yoğunlaştı. Eskiden Karşıyaka’ya sabaha kadar vapur vardı. Otobüsler gece boyunca ring dönüyordu. Şimdi bilmem kaç aktarma yaparak evine dönmek zorundasın. Böyle olunca Bornova’daki, Bostanlı’daki müşteriler, hele ki öğrenciler, yaşadıkları yerde içip evine dönmeyi tercih ediyor.

Alsancak sanki bir ara toparlanmıştı...

Çünkü Bornova’daki mekânların kalitesi iyice düşmüştü. Şimdi biz o dönemi yaşıyoruz. Çimler, Gezi’den beri çok moda.

Yazın çimler revaçta.

Burada çalıştığınız süre boyunca mekân size kültürel açıdan neler kattı?

Kültürel katkı alma meselesi benim için eskide kaldı. Eski yıllarda çalıştığım mekânlardan, müşterilerden öylesine beslenmişim ki çevrem alabildiğine genişlemiş: Başhekimler, holding müdürleri, belediye bürokratları... Sahip olduğum çevreden dolayı bizde çalışmaya devam ederek mezun olan birine rahatlıkla iş bulabiliyorum. Kırk altı yaşındayım, yirmi altı yıldır bu işi yapıyorum. Sardunya’s’dan eskiyim ben. Başlarda işimi çok severek yapıyordum, bugünlerde mecburiyete dönüştü çünkü yorucu ve tehlikeli hale geldi.

CLINIC

Yasin Kurban (İşletmeci)

İşletmecilik deneyiminizden bahsedermisiniz?

Clinic’ten önce işletmecilik yapmadım; esas işim sanayi dalgıçlığı. İzmir’de yaşayan bir arkadaşımı mekân sahibi yapmak adına bu sektöre girdim. Daha sonra o arkadaşla yollarımız ayrılınca, inat edip sektörde kaldım.

Mekânı açarken aklınızda nasıl bir konsept vardı?

Başımdan geçen rahatsızlık sonrasında, bir doktorla arkadaş olduk. Mekânda arkadaşlarıyla beni ziyaret ettiklerinde, ayrıca PR işleriyle uğraştıklarını söylediler. Benim de hâlihazırda işletilmeyen, küçük bir mekânım vardı. Bu mekânın işletmesini onlara verdim, Clinic böylece doğdu. O mekânın kapasitesi küçük

gelmeye başlayınca şimdiki mekânla geçtik. Doktorlar ve belediyede çalışanlar işin içinde olduğu için öncelikle o çevre geldi. Çalan müzik, yine bu kesime hitap ediyordu. İki ay caz ve blues çaldım. İnat edip devam ettim çünkü gönlümde yatan, kaliteli müzikti. Ara sıra sanatsal faaliyetler olsun, canlı müzik olsun istedim. Ben bile kendi mekânıma ancak gecenin sonunda, müşteriler dağıldıktan sonra giderim. İçeride çalan müzik zevkime göre değil çünkü. Ne bu konsepti ne bu müziği ben seçtim. Bana kalsa orta yaşa, elit bir kitleye hitap edecek bir mekân olsun isterdim ama sektördeki en büyük problem, o kitleyi buraya çekecek işletmeciyi ve personeli bulmak. Öyle bir mekânı çekip çevirecek insan İzmir'de yok veya kalmadı.

Müşteri çekmek için özellikle izlediğiniz bir strateji var mı?

Clinic'te öyle bir stratejimiz yok. O işin anahtarı işletmecidir. İşletmeci derken, sektörde kendini kanıtlamış insanlardan bahsediyorum. Böyle birini bulursam, gereken değişimi birlikte tasarlayıp uygulayacağız. O arkadaş sektörel deneyimini kullanarak, çevresini buraya çekecek. O çevre de kendi çevresini getirecek. Ben mekân sahibiyim, işletmeci değilim. Bu ayrımı, başıma hukuki sorunlar geldiğinde de söylüyorum. Kapiya

mühür takılmışsa benim sorunun değil, işletmecinin sorunu olmalıdır. İki arasında büyük bir fark var. İşletmeci bu işi yöneten kişidir, ben sadece yatırımcıyım.

Alsancak'ta olmanızın avantaj ve dezavantajlarından bahsedermisiniz?

İzmir'in çekim merkezi olması itibarıyla Alsancak'ta olmak büyük avantaj. Kıbrıs Şehitleri günün her saatinde büyük kalabalıklara ev sahipliği yapıyor ve Kordon'a çıkan, denizi direkt gören, en nezih sokak bizimki. Ayrıca diğerlerinden farklı olarak, taşıdığı insan trafiği açısından, en geniş sokak bu.

Clinic'in Alsancak'ın sosyal hayatına ne kattığını düşünüyorsunuz?

Sosyal hayattan gece eğlencesini anlıyorsak tabii ki bir katkımız var. Mekânı her gün açık tutmakla ilgili bir inadımız ve iddiamız var. Dolayısıyla pazar veya pazartesi sokağa çıkanlar, bizi açık buluyor. Çekip evine gitmiyor. Böylece ekonomiye de katkı sunmuş oluyoruz.

Sokaktaki diğer mekânlarla iletişiminiz nasıl gidiyor? Ortak sorunları çözebilmek veya etkinlik paylaşmak adına beraber hareket edebiliyor musunuz?

Sokağı geliştirmeye ve durumunu iyileştirmeye ilgili mekânlar arası diyalogu yedi ay önce yeniden tazeledik. Tam bir şeyler oturmaya başlamışken, kara bulutları kaldıralım diyerek dernekleşmeye karar vermişken yedi kurucudan birisi son anda cayınca, iş dernekler masasından döndü. Bizim kesinlikle örgütlenmemiz lazım. Sokak olarak belediyeden ayrı, polisten ayrı, zabıtan ayrı çekiyoruz. Resmi makamlara gittiğimizde "ya sizin sokak çok kötü" cevabıyla karşılaşmaktan bıktık ama deyim yerindeyse, koyunların gittiği yerden çoban sorumludur. Madem resmi kurumlar var, sokakta çıkan sıkıntılara da çare bulacaklar. On sekiz kapıdan on iki kapıya düştük. Ben burayı aldığım değere elden çıkartamıyorum, yani zarardayım. Benim için büyük kayıp. Eskiden sokağa geniş kitleleri çekecek etkinlikler olurdu; gecede giriş çıkış yapan insan sayısı on bini geçerdi. Etrafın boşalmasında sokaktaki işletmelerin büyük suçu var ama ben asıl suçu çobanda görüyorum.

2008'den beri Gazi Kadınlar'dasınız; 2008'den 2018'e, işletme ve işletmeci profilinde ne gibi değişiklikler oldu?

Her şeyden önce nitelikte büyük kayıp var. 2016'dan sonra, iki yıl boyunca baş aşağı gittik. Bu baş aşağı gidiş, doğal olarak gelen kitleyi etkiledi. 2008'de geldiğimizde sokakta altı, yedi canlı müzik mekânı vardı. Ne zaman ki clubbing mekânları sokağa girdi, o zaman işler değişti. Kendi hedeflerini tutturmak açısından çok başarılı oldular, rantı da yükselttiler ama o senaryo ancak belli bir süre devam etti. Bu tür işletmelerin karar aldıkları anda taşı tarağı toplayıp başka yere gitme şansı var. Gidemeyip sokakta kalan, iyi kötü iş yapan iki üç clubbing mekânı var.

Gidişatı toparlamaya yönelik somut bir öneriniz var mı?

Bir kere sokakta kapalı işletme kalmayacak; bahçeli sisteme geri dönecek. Yeni gelen işletmelere de ancak café, bar, bistro açma izni verilecek. Üç mekân yan yana boşken, ortalık ıssız kovboy kasabasına dönüyor. Bu kadar sıkıntısına rağmen hâlâ eğlence sektörüne yatırım yapmak isteyenler var; bu insanları bulup, doğru konseptlere yönlendirmek lâzım. İzmir'in eğlence hayatına bir stil kazandırmamız gerekiyor. İz Performance Hall, çıtayı her açıdan çok yükseltmişti. Bios ile beraber, sokağın müşteri kalitesine etki edebilen nadir işletmelerden biriydi. Drunken Duck için de aynı şeyleri söyleyebilirim ama ne yazık ki ikisi de kapandı. Müşteri olarak kendi mekânıma gelecek olsam, bir içki içip çıkarım. Club kitlesi, çok sorunlu bir müşteri türü...

Sosyokültürel açıdan müşteri kitlenizi nasıl yorumluyorsunuz? Müdavim kitleniz var mı?

Hafta arası her gece devamlı olarak gelenler var. Bunların çoğu genç, paraları var ki düzenli olarak gelebiliyorlar. Kazanç durumlarını veya nereden para kazandıklarını bilemiyorum. Gidip ne iş yaptıklarını soramayız. Müşteri müşteridir.

Müzik politikanızı neye göre oluşturuyorsunuz?

DJ'in zevkine ve kitleyi yönlendirme yeteneğine bağlı olarak değişiyor. Çok somut bir gösterge vardır: İnsanlar telefonlarını kurcalamaya başlamışsa DJ kötüdür. Eller hep havada olmalı. İki günlük DJ de o elleri sürekli havada tutamaz, çalan müziğin hem içeri müşteri çekmesi hem de içeridekileri kesintisiz olarak eğlendirmesi, hareket ettirmesi lâzım. DJ, müşteri

hareketsizse hemen tempoyu düşürür ki o kitle gitsin, yerine yenisi gelsin...

Bu söyleşi kimler okur bilmiyorum ama ben, verdiğim cevaplarla bir katkı yaptığımı düşünüyorum. Çünkü son yıllarda sokağın yaşadığı en önemli sorun, sorunların gerçek muhataplarına ulaşmıyor olması...

Berkay Kayış [Personel]

29 yaşındayım, İzmir'e 2009'da geldim. Buranın insanı çok farklı; şehir dışarıdan gelen herkesi hemen içine alıyor. Herkes birbirine saygılı, sevgili oluyor.

Barmen oldum, işletmeci oldum. Madencilere benzetiyorum bazen bizim sektördekileri; geceleri ne onlar ne biz eşlerimizi görebiliyoruz. Gece çalışan sadece biz miyiz? Kimse bizi bir yere götürmüyor yani. Biz istersek gideriz.

Çalıştığın mekânın Alsancak'ta olmasının avantaj ve dezavantajı neler?

Kordon'a çıkacaksan bizim sokaktan çıkarsın. Ekmek almaya bizim sokaktan geçerek gidersin. Gemi yanaştığı zaman inenler, ilk olarak bizim sokağa girer. Vazgeçilmez bir sokaktır.

Sizce Alsancak'ın cazibe noktası olarak nitelendirilmesinin sebebi ne olabilir?

Deniz ve çimler... İnsanlar hayattan o kadar bunalmış durumda ki denizin havasını almak yetiyor.

Alsancak ve çevresindeki kültürel hayatı nasıl görüyorsunuz?

İzmir insanı keyifli ve keyfine düşkün; millet önceden rakıyı evinde içiyordu, son dört senedir mekânda içiyor çünkü o kültür oluştu. Clubbing çevresi de yükseldi çünkü bu mekânlara her tür insan girebiliyor.

Clinic'in sosyal hayata bir şeyler kattığını düşünüyor musunuz?

Herkes Türkçe müzik alıyor, biz yabancı çalışıyoruz. Bizde esnafılık var. Gelen müşterimi tanırım, iki gün gelme "nerede kaldın" derim.

İşletmenizin, müşterinin beklentisini karşıladığını düşünüyor musunuz?

Konsept farklı ama daha kaliteli olabilir. İyi bir şey yapıyorsan bunu geliştirmeyeceğin anlamına gelmiyor. Ortaklardan birisi doktordu. Önce adı Çikolata olsun dediler.

Ben de düşündüm, aklıma Clinic geldi. Kapsayıcı, genel bir şey; ayrıca müzikle tedaviyi çağırıştırıyor. Aynı adlı bir bar Singapur'da varmış; internette gördüm. Mekânın ismi, konsepti yansıtmak zorunda bence. Bir yere gidiyorsan o yerin diğerlerinden farkı olmalı.

Diğer mekânlarla ilişkiniz nasıl gidiyor? Ortaklaşa bir şeyler yapmayı düşünüyor musunuz?

Bunun ilk adımlarını biz attık aslında ama baktık ki herkes kendini düşünüyor. Önceliği para olanlar, kendilerini tren istasyonu gibi görüyor.

Müşteri kitlenizi nasıl tarif ediyorsunuz?

Her türden insan var; kaportacı da burada, iş adamı da burada.

Oğuz Yücel (DJ)

Yirmi altı yaşındayım. On yıl önce mesleğe ışıkcılık yaparak başladım. Yaklaşık dört yıldır bu işletmeyle beraberim.

Uzun süredir burada çalışıyorsunuz; müşteri kitlenizi nasıl tanımlıyorsunuz?

Karışık bir kitle, son zamanlarda Türkçe seven müşterileri çekiyoruz. Dört sene önceki kitlenin devam ediyor olmasını çok isterdim. O kitle, şimdilerde büyük kulüplere kaydı; buraya daha çok ayak takımı geliyor artık. Sokakta sürekli kavga çıkınca, insanlar gelmeye korkar oldu. Bir dönemi de canlı bomba olaylarıyla kaybettik. Birkaçı hariç, mekânlar da kendini yenilemeyi bırakınca millet sokaktan sıkıldı. O yüzden kitle, baştan aşağı değişti. Yeni jenerasyon beni çok tatmin etmiyor. Eskiden gelen kitle bana gayet güzel ayak uydururdu ama şimdikileri tutmak için ben onlara ayak uydurmak zorundayım.

Çalacağınız listeleri neye göre belirliyorsunuz?

İçerideki müşteri kitlesine empati yapıyorum. Bir zaman sonra, hal ve tavırlarına göre gidişatı belirler hale geliyorum ama burada kendi listelerimi çalamıyorum.

Clinic'in bu sokağa neler kattığını düşünüyorsunuz?

Konsept anlamında çok şey kattığını söyleyebilirim. Konseptten kazanıyor

çünkü kendine baktıran bir dükkân. Millet de bu görselliğe geliyor. Mekân tasarımı ve atmosfer, kitleyi içeri çekmek için çok önemlidir.

Diğer mekânlarla ilişkiniz nasıl gidiyor? Sokaktaki mekânların etkinlik düzenlemek için dayanışması mümkün görünüyor mu?

Bir ara dediler ki “tek DJ olsun, her mekânın müzik çizgisi ona bağlı olsun”. Öyle olsa gayet iyi olur; bir yenilik olur, hareket gelir.

CİNATI

Hasan Uğur Keskin (İşletmeci)

Cinati nasıl bir konseptle kuruldu ve hedef kitlesi kimlerden oluşuyordu?

Açılmadan önce bisikletçilerle sıkça vakit geçiriyorduk. Belli bir grubu buraya çekip canlılık yaratmak önemliydi. Yoğunlukla bisiklet kullanıcılarına hizmet etmek üzere yola çıktık ve Ocak 2013'te mekânı hizmete soktuk. Bu kitleyi çekmek için özel bir çabaya girişmedik gerçi, kulaktan kulağa duyulduk. O dönemde bisiklet dostu mekân sayısı sınırlıydı, hatta “İzmir'de bisiklet barı açılmış” diye İstanbul, Ankara ve Eskişehir'den kalkıp gelenler oldu. Bir zaman, birçok farklı kesime hizmet etmeye başladık ve mekânın müzikal politikası netlik kazanmaya başladı. Caz müzisyeni Remzi Emek, “biz burada düzenli olarak müzik yapmak istiyoruz” deyince sahnemizi açtık. Başlarda otuz, kırk kişi dinliyordu. Açıkçası benim aklımdan caz gruplarına sahne açmak geçmiyordu. Bu yönelimin ardından bisikletçilerin sayısı gittikçe azaldı ve bizi bugünlere taşıyan yolculuk başlamış oldu.

Alsancak'ı tercih etmiş olmanızın özel bir sebebi var mı?

İnsanlar eğlenmek için Alsancak bölgesini tercih ediyor; bu bir alışkanlık. Mekânımız, bizden önce LGBTI+ kitlesine hizmet veriyormuş. Bornova Sokak, beş yıl öncesine kadar üç pavyona ev sahipliği yapıyordu, dokusu diğer sokaklardan çok farklıydı. Bu yüzden kiralara oldukça ucuzdu ama sokakta açılan yeni mekânlar, bir yandan kaliteyi diğer yandan kira fiyatlarını yükseltti.

Hizmet ettiğiniz kitle, ağırlıklı olarak şehrin kültür-sanat çevresinden ve iyi müziğe meraklı bir kesimden oluşuyor. Müdavimlerin çoğu birbirini yakından tanıyor. Bundan farklı kitleleri mekâna çekmek için özel bir çaba sarf ediyor musunuz?

Kültür sanatla uğraşan kesimi çekmek için özel bir çaba sarf etmiyoruz; öyle denk geldi diyelim. Bizim en önemli özelliğimiz, müşterileri çok yakın bağ kurmamız. Gelen insanlara rahat davranıyoruz, onlar da kendilerini evinde hissediyor. Klasik bir gece mekânı kafası işlemiyor bizde. Muhabbet, dostluk ve dayanışma büyük rol oynuyor. Gecenin bir saatinde masalar birleşiyor, tanışmamış olanlar birbiriyle tanışıp vakit geçiriyor, müziği dinleyip beraberce eğleniyor.

Yeniliklere açık duran, farklı tarzlarla beraber deneyişliğe destek veren, çok yoğun bir canlı müzik programınız var. Bu programı nasıl hazırlıyorsunuz?

Organizasyonu müzisyen bilir. Hafta içi ve hafta sonu için canlı müziğe ayırdığımız belli bir bütçe var. Bizde çalmak isteyen, bizim teklif götürdüğümüz her müzisyen veya etkinlik tasarımcısı, koşullarımızı bilerek geliyor. Müzisyenler bir anlamda hatır, gönül için geliyor çünkü başka yerlerde sahne bulamayacak türden müzikleri ancak burada çalabiliyorlar ve o müziğin kitlesine direkt olarak ulaşabileceklerini bilerek geliyorlar. Örneğin Çeşme’de çaldıklarında, burada aldıkları kaşenin altı katını alıyorlar ama o programı iptal edip buraya gelenler var. Örneğin Sibel Emek’e, “albümün var; neden burada çalmak istiyorsun” diye sorduğumda, “burada kendimi rahat hissediyorum ve istediğim şeyi yapıyorum” diye cevap veriyor. Cinatı, bir özgürlük alanı... Müzisyenlerin gözünde sanatlarını diledikleri gibi icra edip, keyifli zaman geçirecekleri bir yer. Hafta içinde caz grupları birçok “jam session” düzenliyor. İlk sette kendileri çalıyor,

sonrasında iş serbest “session”a dönüyor. Meselâ dünkü grup beş kişiydi, ikinci sette sahnede on iki kişi vardı.

Alsancak’ta konumlu olmanın size getirdiği avantaj ve dezavantajlardan bahsedebilir misiniz?

Merkezde konumlu olmak, elbette ki en büyük avantajımız. Ancak hafta sonlarında buradaki ortama ayak uyduramayacağına kanaat getirdiğimiz kimseleri kapıdan çevirmek zorunda kalabiliyoruz çünkü kitlemizin huzurunun bozulmasını istemiyoruz.

Açıldığınızdan bu yana bölgenin eğlence ve sanat hayatına neler kattığınızı düşünüyorsunuz?

Cinatı’nın bölgenin kültür ve sanat hayatını büyük ölçüde değiştirdiğini düşünüyorum. İnsanlar burada sürekli bir şeyler paylaşıyor; ister dinleyici ister müzisyen olsun, herkesin mekâna ait sayısız anısı var. Bununla beraber, canlı müziğe sahne açan mekân sayısı çok azaldı. Böylesine yoğun bir müzik programını kotarmak

işimizi çok yoğunlaştırıyor. Sadece şehrin müzisyenlerine sahne açmadık dünden bugüne; Alcalica, Siya Siyabend, Tepecik Filarmoni gibi konser ekiplerini de ağırladık.

Sokaktaki diğer mekânlarla ilişkiniz ne yönde ilerliyor? Beraberce bir şeyler üretmek söz konusu oluyor mu?

Aramızdaki ilişkinin birazcık sıkıntılı gittiğini söyleyebilirim ama bu sıkıntı bizden kaynaklanmıyor. Bizim meseleye bakış açımız ve işi ele alış biçimimiz etrafımızda açılan yeni mekânlardan çok farklı. Aslında ortaklaşa işler çıkarmaya ve dayanışmaya çok sıcak bakan bir işletmeyiz ama günün sonunda herkes kendi kulvarında ilerlemeyi tercih ediyor. Kime ne teklifle gideyim, bilmiyorum. Zaman zaman aramızın en iyi olduğu işletmelerle dahi sorun yaşayabiliyoruz.

Müdavim kitlenizi nasıl tanımlıyorsunuz? Müdavimler müşteri kitlenizin kaçta kaçını oluşturuyor?

Müdavim kitemiz akademisyenlerden, öğretmenlerden, doktorlardan, öğrencilerden, bisikletçilerden, Erasmus öğrencilerinden, expatlardan, müzisyenlerden ve arkadaşlarından oluşuyor diyebilirim. Hepsini buluşturan ortak nokta, ortam ve müzik... Müdavimler hafta sonlarında pek uğramaz ama hafta içi müşteri kitlesinin en az yüzde otuzunu onlar oluşturuyor.

Uğur Doğruyol (Müzisyen)

Sizi yakından tanıyabilir miyiz? Cinatı'nda müzik yapıyor olmak, size neden cazip geliyor?

İzmir'e 1989'da, üniversite eğitimi almak için geldim. Turizm ve kamu yönetimi okudum. Alaylı bir müzisyenim. Önceleri Mavi'de, işletme sahiplerinin ölü gün olarak nitelendirdiği günlerde toplanıp rock çalıyorduk. Sonrasında, İzmir'in birçok yerinde çaldık. Cinatı'nın açıldığı dönemde tanıştığım Remzi Emek beni grubuna dâhil edince, burada çalmaya başladım. Cinatı'nda kimse çaldığınızı müziği yargılamaz, kimse ne çaldığınıza karışmaz. Küçük bir özgürlük alanı sunuyor burası bize...

Bu özgürlük alanının ve mekândaki izleyicinin müziğinize katkısı oluyor mu?

Bu grupla çalışana kadar popüler müzik yapıyordum. Pop çalıyorsanız yapacağınız şeyler sınırlıdır. Caz çalıyor olmak, enstrüman hakimiyetinizi ve kendi dilinizi geliştirmeye yarar. Bu açıdan elbette müziğime katkısı oldu ama ben müziği kendim için yapıyorum.

Ne tür insanlar dinliyor sizi? Cinatı'na içmeye gelenler mi, kendi dinleyiciniz mi?

Çalmaya başladığım dönemde, her yaşta dinleyici vardı ama profil zamanla değişti; başlarda gelenler ağırlıklı olarak bisikletçiydi. O tayfa gittikçe azaldı ve öğrenciler ağırlık kazandı. Çok çeşitli bir

kitleye çalıyorum, meselâ her programıma gelen bir rehber ekibi var. Kendi öğrencilerim de geliyor, hocalarını sahnede görmek istiyorlar.

Müziyen gözüyle bakınca, Alsancak'ın kültürel atmosferini nasıl görüyorsunuz? Yaşantı ne yöne doğru gidiyor ve Cinatı'nın genel gidişata bir alternatif yarattığını düşünüyor musunuz?

Nüfus artışının ortamı ve kültürel atmosferi olumsuz anlamda etkilediğini düşünüyorum. İlk başlarda çok düzgün ve oturaklı mekânlarda çalışıyorduk, dinleyici de ağırlıklı olarak müzik dinlemeye geliyordu. Yani gece dışarı çıkmanın önceliği sosyalleşmek ve kendini ortamlarda göstermek değildi. Artık insanların bir albümü baştan sonra dinlemediği bir dönemde yaşıyoruz. Kimse müzik dinlemeye özel bir zaman ayırmıyor. Caz dinleyicisi dünyada dahi azınlıktayken bir de İzmir'i düşünün... Bu anlamda, Cinatı vaha görevi görüyor.

İyiye doğru bir gidiş yok: 2012 yılında Gazi Kadınlar Sokağı'nda düzenli olarak canlı müzik yapan on iki mekân varken bu sayı, 2013 başlarında ikiye düştü. Şimdilerde sadece Bios var. Ne oldu o sokaktaki diğer mekânlara? Müziği mi bıraktılar? Hayır, önce DJ'e döndüler, sonra da battılar. Müşteri ve dinleyici profili de değişti tabii, clubbing kitlesiyle canlı müzik kitlesinin aynı sokakta buluşmasını beklemek çok yersiz bir beklentiydi. Yılların müzisyeni olarak, artık ben bile gece yarısından sonra o sokağa çıkmaya çekiniyorum.

Hikmet İşler (Müdavim)

Ne sıklıkta ve neden Cinatı'na geliyorsunuz? Cinatı sizce bulunduğu bölgeye ne katıyor ve aynı akstaki diğer barlardan ne farkı var?

Yüksek kimya mühendisiyim. Çok sayıda işçi istihdam eden bir fabrikada müdürlük yapıyorum. Akşam işten çıkınca stres atmak için kaliteli ve keyifli birkaç saat geçirmek istiyorum ve gittiğim yerde de gerilmek istemiyorum. Burayı tercih ediyor olmamın temel sebebi, samimiyet. Cinatı, baştan bisiklet tutkunu insanların oluşturduğu bir mekân olsa da benim bisiklet camiasıyla bir ilintim yok. Burası, kafamı dağıtabileceğim, rahatça müzik dinleyip etrafla muhabbet kurabileceğim bir yer benim için. Kavga gürültü yok, nahoş insan grupları gelmiyor; fiyatlar gayet makul.

Cinatı bölgeye ne katıyor dersanız, kültür diye cevaplarım. Bakın; gece on birden sonra giriş kapısı açılır ve herkes gibi ben de kaldırıma geçerim. Kaldırımı doğru süzülen müzik öylesine güzeldir ki Alsancak'a bambaşka bir atmosfer, bambaşka bir ruh katar. Yaşım otuz dokuz; otuz dokuz yaşında bir insanla üniversiteli bir genci kaç mekân buluşturabilir? Bu bir başarıdır. Akşam kim çalıyor demeden, haftada dört gün geliyorum Cinatı'na. Haftanın altı günü canlı müziğe sahne açıyor olması, İzmir'de büyük fark yaratıyor.

Cinatı Bostanlı'da olsaydı yine gider miydiniz?

Ben Gaziemir'den geliyorum.

Gaziemir'de böyle bir yer olsa gider miydiniz?

Tabii ki giderdim.

Genelde yalnız mı geliyorsunuz?

Çoğunlukla arkadaşlarımla geliyorum ama yalnız da geldiğim oluyor.

Mekândaki diğer müşterilerle nasıl bir iletişiminiz var? Müdavim olmak size kendinizi iyi hissettiriyor mu?

Ben bar arkadaşlığına inanan bir insanım. Dört sene boyunca gide gele müdavim olunca, burada birçok arkadaş edindim. İyi insanların iyi insanlarla karşılaşacağına dair bir inancım var. Buraya geldiğimden beri bir gece bile kavga dövüş görmedim ama alkollüdür deyip, insanların birbirini idare ettiğini çok gördüm.

Erdem İslamoğlu [Personel]

Öncelikle sizi tanıyabilir miyiz?

Yirmi beş yaşındayım, kimya bölümünden yeni mezun oldum. Ailem İstanbul'da yaşıyor.

Çalışma koşulları ve saatleri hakkında bilgi alabilir miyiz? Gelen kitleyi siz nasıl tanımlıyorsunuz?

Çalışma saatleri, güne ve yoğunluğa göre değişiyor. Çok sıkışık bir çalışma programı yok, gayet esnek diyebilirim. Alsancak'taki diğer mekânlarda çalışan arkadaşlarıma göre, madden ve manen daha rahatım. İşe eskiden burada çalışmış bir arkadaşımın aracılığıyla, sekiz ay önce başladım. Buraya ağırlıklı olarak sanatla uğraşan bir kitle geliyor. Hiçbir sıkıntı yaşamıyoruz; herkesi ayrı ayrı seviyorum. 2014'ten beri müşterisi olduğum için de mekânı gayet iyi tanıyorum.

İşin içine girdiğinizde, bakışınızda bir değişiklik oldu mu?

Gelen kitle zaten tanıdık olduğu için, insanlarla muhabbet ederek çalışmaktan çok zevk alıyorum. Sonuçta sevdiğim insanlarla vakit geçirirken para kazanıyorum. Cinatı, personeliyle kurduğu ilişki biçimi açısından Alsancak'taki diğer mekânlardan ayrı bir yerde duruyor. Açıkçası, mekânı ve işletmecisi ekibi yakından tanıdığım için burada çalışmaya

başladım. Tanıdığın yerde kendini çok daha rahat hissedersin.

Sizce gelenlerin ne kadarı müdavim?

Cinatı'nın bölgenin kültür - sanat hayatına ne gibi katkılar yaptığını düşünüyorsunuz?

Açıldığından beri her hafta gelen insanlar tanıyorum. Alsancak'taki ortam ve atmosfer gecenin belli bir saatine kadar çok güzel fakat o saat geçti mi sorunlar başlıyor. Benim kültür ve sanatla bir bağım yok. Burası, başta caz gruplarına sahne açıyor olması itibarıyla bölgenin kültür hayatına önemli bir katkı veriyor. ✚

Fethi Pamukoğlu:

“Bilgi birikimi, ancak bir başkasına aktarılırsa ölümsüzleşir”

SÖYLEŞİ / FOTOĞRAFLAR ALİ KEMAL ERTEM

Saat Kulesi'nin yer aldığı meydan, her kesimden insanın uğrak noktasıdır. Meydanın içinde oyalansak da içinden geçip gitsek de kulenin tarihi saatine pek bakmayız. Oysa yıllardır o saate gözü gibi bakan bir isim var: Fethi Pamukoğlu. Antik saatler uzmanı Pamukoğlu ile zamanlar arasında gidip geldiğimiz bir söyleşi gerçekleştirdik.

Saat Kulesi denince akla ilk gelen isimlerden birisiniz. Kuledeki saatin tarihçesi hakkında biraz bilgi verir misiniz?

Kulenin saati, Alman İmparatoru II. Wilhelm tarafından şehre hediye ediliyor fakat çok ilginçtir, saat Fransız sistemiyle çalışıyor. Bu işe gönül vermiş dört arkadaşla o kadar araştırdık ama üretici firmanın kim olduğunu bulamadık.

“Saat kulesi tamircisi” ifadesi, masalsı bir

etki yaratıyor... Bize hikâyenizden bahseder misiniz?

1958 doğumluyum. Mesleğe yedi yaşımda, babamın yanında başladım. Müessesemiz, 1936'dan beri, üç kuşaktır ara vermeden varlığını sürdürüyor. Yaşım ilerledikçe, mesleğe ilgim arttıkça, babamın yanında daha fazla zaman geçirmeye başladım; devamlı araştırma halindeydim. 12 Eylül öncesinde, üniversitelerin karışık ortamından dolayı okulda bir sene

Ben mesleğine sevgiyle bağlı birisiyim. İlgi, ardından bilgiyi getiriyor ama bu bilgiyi kayıt altında tutmak lâzım ki kaybolmasın. O yüzden dünden bugüne yaptığım her işi belgeleyip kayıt altına alıyorum.

kaybedeceğim belli olunca, askere gitmeye karar verdim. Böylece, 1981 yılında profesyonel hayata adım atmış oldum. Çok ilginç dönemlerdi çünkü geleneksel saatçiliğin yapı taşları yavaş yavaş yerinden oynamaya başlamıştı. Bizden öncekiler ve bizim kuşaktan gelen saatçiler, mekanik ustasıdır. Elektronik devir başladığında, o teknolojiye ayak uydurmaya çalışırken hepimiz epeyi sıkıntı çektik. Aslını isterseniz bu sıkıntılı dönem, benim hayat felsefemi derinden etkiledi. Şöyle ki: Saat tamiri ve bakımı çok zorlu bir iştir; emek, göz nuru, ilgi ve bilgi gerektirir. Pili saatlerin tamiri daha kolaydır, kârlı bir iş koludur. O günkü hayat felsefeme uygun düşecek şekilde, kolay para kazanmanın peşindeydim ve bu kolaycılığın bedelini ilk Körfez Savaşı sırasında döviz tepetaklak olunca çok pahalıya ödedim. Piyasadaki para sirkülasyonu aniden duruverdi ve dibe vurduk.

Her zaman, hayata pozitif bakmaya çalışırım ve başa gelen her melanetin insanın hayatına olumlu bir etki yapacağına inanırım. Ticari hayatımız alaşağı olunca evi, arabayı, yazlığı satmak zorunda kaldım. En sonunda, satacak başka şey kalmayınca, İstanbul'a gidip depomda kalmış otuz antika saati elimden çıkardım. Saatler çok sıkışık olduğum için ucuza gitti, maalesef. Bu bana çok ağır geldi, üstüne üstlük. Dönüşte kendi kendime şunları sormaya başladım: Ben neyim ve ne değilim? Neyi beceriyorum, neyi beceremiyorum? Anladım ki iyi bir zanaatkarım ama tüccarlık vasfım sıfır. Zaten tüccarlık, bambaşka bir şey bence... Bir yandan düşündükçe, hurda niyetine aldığım o saatleri emeğimi, tecrübemi, becerimi kullanarak toparlamış olmam çok hoşuma gitti. Çok radikal bir karardı; şehre varınca doğruca dükkâna

gittim ve elimde ne kadar yeni saat varsa hepsini ortadan kaldırdım. Dedim ki, "bundan sonra ne yeni mal alacağım ne yeni mal satacağım ne de bunların tamiratiyle uğraşacağım." Ve böylece, meslekte yepyeni bir kulvara geçtim. Geçtim ama bu geçişin bir miktar sıkıntı yaratacağını baştan kabullenmişim. "Sabırla koruk bile helva olur" derler ya, o sıkıntılı süreci atlatmak on senemi aldı. Bu süreç zarfında müşteri portföyüm tamamıyla değişti ve insanlar mesleğime daha çok saygı göstermeye başladı.

Meşhur saat kulemizle nasıl ilgilenmeye başladığımıza artık gelebiliriz: Dedem ve babam gibi devrin mekanik ustaları, ihtiyaç olduğu zaman saatin bakımına el atarmış. Ancak, bizim jenerasyonun ustaları elektroniğe yönelince, kuledeki saatin mekanik bakımından anlayan kimse kalmamış. O zamanki dükkânım kuleye epeyi yakındı ve gözümün önünde durup, olması gerektiği gibi çalışmayan saat, bir mekanikçi olarak beni çok rahatsız ediyordu. Gerekli makamlara çıktım ve teklifimi yaptım: "Saatin bakımını ücret talep etmeden üstlenmek istiyorum. Yeter ki doğru dürüst çalışsın çünkü saatin bu hali beni inanılmaz rahatsız ediyor."

Saat kuleleri, genelde açık alanlara, her kesimden insanın uğrak noktasına konumlandırılır. Bunlar yüksek yapılar olduğu için, zararı engellemek adına, havayı sirküle edecek delikler barındırır. Bir mekanikçi olarak söylüyorum, içerisi uçak gemisi gibidir. Tozdu, egzozdu derken, saat kuleleri düzenli bakıma muhtaçtır. Belirli prensiplere göre çalışan bu mekanik saatlerin irtifaya göre değişen kurulma aralıkları vardır. Bizim kulenin saatini de altı günde bir kurmak gerekiyor. 1994'ten beri bakımı ve kurulumuyla uğraşıyorum. İlk on yıl boyunca sözleşmesiz olarak hizmet verdim. Şunu da söyleyeyim, sadece bu kulenin saatıyla ilgilenmiyorum; bugüne kadar on altı saat kulesinin bakımını üstlendim.

Mesleğinizin ürettiği bilgi birikimini geleceğe bırakmak adına neler yapıyorsunuz?

Çok özel bir iş koluyla uğraştığımın farkındayım, saatçilik literatürüne geçmiş işletmenin Türkiye'de bir benzeri yok. Ben mesleğine sevgiyle bağlı birisiyim. İlgi, ardından bilgiyi getiriyor ama bu bilgiyi kayıt altında tutmak lâzım ki kaybolmasın. O yüzden dünden bugüne yaptığım her işi belgeleyip kayıt altına alıyorum. Bilgiyi kendime saklamam çünkü bilgi birikimi, ancak bir başkasına aktarılırsa ölümsüzleşir. Bu birikim bende saklı kalsın diye meslek okullarına, sanat okullarına gidip bir şeyler öğreteyim diye can atıyorum fakat devrin özelliğinden midir insanların bakış açısından mıdır, kime başvorsam "önce para" diyor. Bundan dolayı

kimseye kızamıyorum çünkü bir zamanlar ben de hayata öyle bakıyordum.

Bu işe gönül vermiş amatör meslektaşlarımın katkısıyla, Türkiye'de saatçiliğin geçmişini, bugününü ve geleceğini konu edinen bir kitap hazırlıyoruz. İnşallah ömrümüz yeter de kitabı hayata geçirebiliriz.

Kulenin tasarımı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Güzel bir soru; cevabı, kuleye neresinden baktığınıza bağlı ama ondan da önce, hayata bakışınıza bağlı. Demin dedim ya, önceleri eskiyle yeninin yan yana durmasını yakıştıramazdım. Antika saatlerle ilgilenmeye başlamadan önce, saat kulelerine tabiri caizse koyunun trene baktığı gibi bakıyordum. O zamana kadar eserin mimarisi veya geçmişi hakkında en ufak bilgim yoktu. Şimdi o yapıyı geleceğe taşımaktan, yaşatmaktan ben sorumluyum. Keşke herkes şehrin mimari değerlerinin bilincine gecikmeden varabilse. Ben o bilince çok geç vardım.

Dükkanında sayısız saat var. Bunların bakımını, temizliğini nasıl organize ediyorsunuz?

Yaptığım işle gurur duyuyorum ama artık zor geliyor. Yaşım oldu altmış; insan belirli bir süre sonra yorulmaya başlıyor. İşin içinden çıkamayanlar, “Fethi Usta yapar” diyor. Tamam, Fethi Usta yapar da nasıl yapar? Meselâ, kimseye zaman konusunda söz vermem çünkü süreç sırasında karşımıza bin tane problem çıkabilir. Acele etmeye gelemem. Tamir, bakım önce beni tatmin edecek ki müşteriye “çıkardığım iş içime sindi, güle güle kullan” diyebileyim.

Bu alanda rakipsiz olunca, zamansızlık aile hayatımı sekteye uğrattıyor. Yirmi gün oldu, kardeşlerimi ancak görebildim. İzmir dışında bir sürü işe koşuyorum. İzmir Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'ne, belediyelere ve müzelere bilirkişi olarak hizmet veriyorum. Böyle olunca, dükkanla ve saatlerle ilgilenme işi en sona kalıyor. Kurmasıydı, tozunu almasıydı derken, bir günüm gidiyor. Gözler de eskisi kadar iyi görmüyor. Babamın dediği gibi “mekanik zamanla eskir”; bizim mekanik de eskidi.

Babam Fikri Pamukoğlu ile rahmetli olana kadar aynı tezgâhta çalıştık. Fırlama bir çocuktum ama hiç tartışmadık. Zaman zaman futbolcular gibi burun buruna geldik ama hiçbir zaman kavgaya etmedik. Normalde iki zanaatkarın bir tezgâhı paylaşması çok zordur ama yaş ilerledikçe neyi anladım biliyor musunuz? Bu huzur halinin sebebi babamın sabrıymış, olgunluğuymuş. Her zaman her yerde adını anarım, nur içinde yatsın... Bana bir altın bilezik verdi hâlâ o bilezikle hayatımı

idame ettiriyorum. Kardeşim, Türkiye'de Rolex'ten sertifikalı dokuz ustadan biridir fakat bu tür saatlerle ilgilenmiyor. O yüzden, mesleğimi el verdiğim bir arkadaşşıma bırakmayı planlıyorum.

Zanaatkârlık neden ortadan kalkmaya yüz tuttu? “El emeği göz nuru” olarak baktığımız objeler niye hayatımızdan çıkıp gidiyor? Temel sebep ekonomik koşulların değişmiş olması mı, insanların estetik algısında yaşanan değişim mi?

Bu konuyu düşünmek dahi bana üzüntü veriyor. İşim gereği sıkça yurt dışına çıkıyorum, birçok ülkeyi ziyaret ediyorum. El emeğine yurt dışında kolay kolay paha biçilemiyor çünkü insanlar geçmişine ve geçmişe taşıyan objelere, yapılar a kadar ve kıymetle bakıyor. Biz hafızayı korumaya ilgisiz bir milletiz. Ülkenin ekonomik istikrarı bir türlü yakalayamamış olması, el emeğine dayanan zanaatkârın hak ettiği karşılığı almasını engelliyor. Ustalar iyi para kazanamadığı veya o iş kolu artık ilgi görmediği için mesleği bırakıp gidiyor. Benden öncekilerin önemli bir kısmının vefat ettiğini unutmayalım.

Diğer yandan, zanaatkârın çuvaldızı kendisine batırması da gerekiyor. Öncelikle mesleğine saygıyla, inatla sarılacaksın ve sebat etmekten vazgeçmeyeceksin. Emeğinin, hizmetinin hakkını ancak belirli bir seviyeye gelmişsen müşteriden talep edebilirsin. Kendi vicdanıma soruyorum; bu iş kolunda rakibim olmadığı için gereğinden fazla ücret talep etmeye hakkım var mı? Gönül ferahlığı çok önemli... Bizde el işçiliğiyle çalışanlar, maalesef verdikleri hizmetin ve emeğin gerçek karşılığını alamadığı için parayı kolayca kazanabilmenin yollarına bakıyor. Bir vida için gün boyunca uğraştığını, bir dakika sürecek ayar için üç yüz kilometre yolu gidip geldiğini bilirim. İşçiliğin pahalıdır, ben hizmet ve emeğimin karşılığını alıyorum ama herkes benim kadar şanslı değil. ✦

Muharrem Yılmaz:

“Geleceğe iz bırakmış olmak, benim zenginliğim”

YAZI / FOTOĞRAFLAR BURAK DOĞU

1927 yılında Elazığ'ın Ağın ilçesine bağlı Modanlı Köyü'nde dünyaya gelen Muharrem Yılmaz'ın elli haneli köyünde, dönemin Türkiye'sindeki kırk bin köyün otuz beş binine benzer şekilde okul yokmuş. Köye okul çok sonraları açılmış, öğretmen anca atanmış ve derken Yılmaz, yaşı geciktiği için derslere katılamamış. Ardından azmetmiş; üç farklı yerde okuyarak ilköğretimini tamamlamış. Böylelikle, köyünde ilkokul diplomasına sahip ilk kişi olmayı başarmış.

Yılmaz, köy enstitüleri modeliyle öğretmeninin davetiyle kayıtlı olduğu Akçadağ Köy Enstitüsü'nde tanışmış. Burada yine kendisi gibi bölgenin farklı köylerinden gelen iki yüz elli öğrenciyle birlikte okumuş. Mezuniyetinin ardından, yine Elazığ'a, bu defa Sivrice İlçesi'ne bağlı Çortunlu Köyü'ne başöğretmen olarak atanmış. Enstitü yıllarında kendi yaptığı tahta bavluluyla yollara düşmüş, ancak Elazığ'a vardığında, Maarif Müdürlüğü'nün bildirimiyle tayininin Biricik Köyü'ne alındığını öğrenmiş. “Kaf Dağı'nın ardı” olarak tarif ettiği bu köyde okul binası olmadığı gibi, Türkçe bilen de yokmuş. Derslere başladığı camide otuz kadar öğrenciye dört sene boyunca öğretmenlik yapmış.

Yörenin tek öğretmeniymiş, bu yüzden ona “Muallim-i Biricik” lakabıyla hitap ediliyormuş.

Harput'tan İzmir'e Göçüş

Yılmaz, Elazığ'ın diğer köylerinde uzunca bir süre çalıştıktan sonra, Harput Yetiştirme Yurdu'na atanmış. Anlaşmazlık sonucu buradan sürülünce, tayinini daha önce askerlik görevi için geldiği Manisa'ya istemiş. Nihayetinde, yolu İzmir'e düşmüş ve Bornova Körler Okulu'nda emekliliğini alana dek mesleğine devam etmiş.

“Sıkıntılı bir dönemdi” diye anımsıyor o günleri, Yılmaz. Şehir başta gözünü korkutmuş olsa da

İzmir'i tercih etmiş olmanın sonraki yaşamı için belirleyici olduğuna inanıyor: *"İzmir'e gelmek sadece benim hayatımı değil, bizden sonraki kuşakların da hayatını kurtardı."*

Yılmaz'ın Gözünden Köy Enstitüleri Modeli

Ancak her beş kişiden birinin okuryazar olduğu, toplam nüfusun %80'e yakın kısmının kırsalda yaşadığı bir dönemde, hedeflendiği üzere, Türkiye'nin kalkınması köyden gelecekti. Yılmaz'a göre dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç, bu hedefin kırsalı ve toplamda ülkeyi nereye taşıyacağını gayet farkındaymış. "Yaparak, yaşayarak öğrenme" şiarıyla kurulan köy enstitüleri, Yılmaz için dünyada benzeri olmayan bir demokratik eğitim modeli sunuyormuş çünkü tüketen de üreten de onlarmış. Enstitüde edindikleri bilgi birikimi sayesinde nice köye bina yapmış, çorak ovalara hayat vermişler. Ona göre enstitüler, köylünün uyanması demekmiş, kalkınmanın kaldıracıymış.

Savaş Yıllarının Ardından

Yılmaz, coğrafyamıza işgalin uğramadığı İkinci Dünya Savaşı sırasında gidişatı diğer köylüler gibi radyodan, anlatılanlardan takip etmiş. Ancak onlar, kendi tabiriyle *"kalkınma savaşı"* vermekle meşgulmüş. Öte yandan, Batı'da faşizmin hızla yayıldığı ve örgütlendiği o yıllarda, sol eğilimli olarak yaftalanan enstitülere yöneltilen eleştiriler gittikçe artmaya başlamış. Zira köylünün aydınlanması, toprak sahiplerinin hiç mi hiç işine gelmiyormuş. İnönü iktidarının okul yaptırmak için köylülerin üzerinde kurduğu baskı ve bunun yanında, kızların erkeklerle birlikte yatılı okuması gibi meseleler, Türkiye'nin ilk çok partili genel seçimi öncesinde gündemde hızla yerini almaya başlamış. Nitekim 1950 seçiminde iktidarı devralacak Demokrat Parti, enstitülerin kapatılmasını gecikmeden seçim kampanyasına alet etmeye başlamış. Celal Bayar, Adnan Menderes ve Fuat Köprülü gibi dönemin önde gelen siyasetleri köy enstitülerinin kapatılmasını desteklerken, başta Hasan Ali Yücel ve İsmail Hakkı Tonguç olmak üzere enstitülerin devamını savunan isimler, yerlerinden edilmiş.

İkinci Bağımsızlık Mücadelesinin Öznesi Olarak Köy Enstitüleri

Yılmaz'ın *"ikinci bağımsızlık mücadelesi"* olarak gördüğü köy enstitüleri hareketi sayesinde sayısız kazanım elde edilmiş.

Kendisine soracak olduğunuzda, *"enstitülerin başarısını ölçmeye kimsenin hakkı yok"* diyor. Ancak özverili olmanın ve sorumluluk almanın bir zorunluluk olduğunun altını çiziyor: *"Enstitülü olmak, bana göre özel bir şey. Yüzlerce dönüm araziye biz ektik, biçtik; araziden kalkan mahsulü de biz tükettik. Yılmaz'dık, beğenmezlik etmedik. Ben o dağın ardına gitmeseydim, oradan avukat çıkmazdı. Bugün mutluyum. Geleceğe iz bırakmış olmak, benim zenginliğim."*

Yılmaz'ın hâlihazırda yayınlanmış iki kitabı var. "Modanlı Köyü", Modanlı'nın geçmiş yaşantı ve geleneklerini tüm detaylarıyla sergileyen bir çalışmayken "Muallim-i Biricik", Yılmaz'ın anılarını konu alıyor. Her ikisini de keyifle okumanızı diliyoruz. ✚

Urla Karantina Adası

YAZI / FOTOĞRAFLAR ÖZGÜR DEMİRCİ

On iki İon kentinden biri olan Klazomenai'nin sınırları içinde kalan Karantina adası, geçmişte Pers saldırısından kaçan antik kent halkının yeni yurduna ev sahipliği yapmış. Ada, karşısında yer alan kentin ilk merkezi Limantepe ile beraber, altı bin yıllık bir tarihin izlerini taşıyor. Ellis adası (Amerika) ve Lazareti (Hırvatistan) adası ile beraber, dünyaca tescillenmiş üç karantina adasından biri olarak tanınan ada, barındırdığı muazzam arkeolojik birikimin yanı sıra üzerinde konumlanmış Urla Tahaffuzhanesi sayesinde, tarihsel miras açısından önemli bir konuma sahip.

1865 yılında Fransızlar tarafından Osmanlı Devleti namına bulaşıcı hastalıkları önlemek amacıyla inşa edilen tahaffuzhanede uygulanan kontrol ve dezenfeksiyon ritüellerinin oldukça sıkı tutulduğunu söyleyebiliriz: Açığa demir atan gemilerden inen yolcular, sandallarla adaya taşındıktan sonra kayıt altına alınıyor. Yolcuların eşyaları, tahaffuzhanenin girişinde bulunan raylı sistem vasıtasıyla "buhar odası" olarak da bilinen tephirhaneye götürülüyor. Yolcuların üzerindeki giysileri bıraktığı numaralı fileler, üç yüz altmış derece dönebilen dolapların içinden görevliler tarafından alınarak, tephirhanede bulunan üç ayrı etüv kazanında, 110 derecelik buharla sterilize ediliyor. Bu süreç sırasında birbirinden ayrılmış kişisel temizlik alanlarında yıkanmaya koyulan kadın ve erkek yolcular, doktor kontrolüne alınıyor. Ambar ve kamara kapaklarının tamamı kapatılan gemilerse içeriye basılan kükürt ve gazyacı dumanıyla üç gün

boyunca dezenfekte ediliyor. Muayene sonucunda bulaşıcı hastalık taşımadığı tespit edilen yolcular, o üç gün esnasında adada konakladıktan sonra yolculuğuna devam ederken, hastalık taşıyanlar iyileşinceye ya da ölüncüye kadar adada tutuluyor. Hastalıktan ölenler, adanın doğusunda yer alan kireçli mezarlıklara defnediliyor. Net bir bilgi olmasa da, mezarlık bölgesinin farklı ülkelerden gelmiş üç yüze yakın yolcunun mezarını barındırdığı söyleniyor.

1894 yılında Yemen'den gelen askerlerin yanı sıra Bingazi'den gelip Girit'e uğrayan ve kara humma hastalığı tespit edilince açığa çekilen Kayseri gemisinin yolcuları, Urla Tahaffuzhanesi'nde karantinaya alınmış. 1896 yılında St. Petersburg'da görülen kolera salgını üzerine, Finlandiya körfezinden gelen gemiler önce Urla'ya, ardından beşer günlük karantina işlemi için Beyrut ve Trablusgarp'a uğramak

zorunda kalmış. Tahaffuzhane, aynı zamanda 1923 yılında Türkiye ve Yunanistan arasında yapılan nüfus mübadelesi sonucunda İzmir'e gelen mübadillerin sağlık taramasına ev sahipliği yapmış. Son olarak, 1952'de Türkiye'ye dönen Kore gazilerine hizmet verdiğini biliyoruz.

Karantina tesisi, 1955 yılında Deniz ve Güneş Tedavi Enstitüsü adı altında hizmete açıldıktan sonra, 1960 - 1986 döneminde Urla Kemik Hastanesi adını alarak işlev görmeye devam etmiş. 1987 – 2014 döneminde Urla Devlet Hastanesi sıfatını kazanan tesis, hastanenin ilçenin merkezindeki yeni binasına taşınmasıyla Sağlık Bakanlığı'na bağlı Acil Afet Eğitim ve Simülasyon Merkezi olarak tekrar işlevlendirilmiş; kısa bir süre sonra da adayla beraber, halkın ziyaretine kapatılmış. Bir zamanlar tedaviye, kamp yapmaya veya denize girmeye gelen kalabalıkları ağırlayan adaya mart ayında ilçede düzenlenen ot festivali dönemi dışında, jandarmanın özel izinle girilebiliyor.

Büyük İskender döneminde ordugâh olarak kullanılan adayı anakaraya bağlamak üzere inşa edilen yolun su altında kalmış izlerine, günümüzde kullanılan yolun hemen yanında rastlayabiliyoruz. Ne var ki 1955 yılında inşa edilen asfalt yolun adayı yavaş yavaş eriten bir hastalığa mahkûm ettiğini söylemek mümkün. Üç yüz yirmi dönümlük Karantina adası,

son elli yılda altmış dört dönüm toprak kaybetmiş. Uzmanlar, bu küçülmenin sebebinin yolun altındaki menfezlerin yetersiz kalmasına bağlıyor. Sahile ulaşamayan dalgaların var gücüyle dövdüğü kıyı hattı, sürekli tahribata ve kayba uğruyor. Toprak kaybını önlemek amacıyla dönemin belediye başkanı Behçet Uz ve valisi Kâzım Dirik tarafından ağaçlandırılan bölgenin de gerek kıyıda yaşanan tahribat gerekse kuvvetli poyraz sebebiyle erimeye devam ettiğini ekleyelim.

Amerika Birleşik Devletleri ve Hırvatistan'daki karantina adaları, halkın ve turistlerin ziyaretine açık müzeler olarak toplumsal tarihi kamusalılaştırmışken, kaderine terk edilen tahaffuzhanenin yakın vadede bu kimliği kazanacağına dair söylentiler dolaşıyor. Dubrovnik'in sahilinde yer alan, dünyanın en eski karantina adası olarak bilinen Lazareti adasının 1997'den bu yana Karantina Çağdaş Sanat Festivali'ne ev sahipliği yaptığını görüyoruz. Şüphesiz ki toplumsal hafızanın derin izlerini taşıyan bu gibi mekânları kamuya açmak, en az onları itinayla korumak kadar önemli. Urla Tahaffuzhanesi'nin de en kısa zamanda, yurt dışındaki örneklerine benzer şekilde, bir kültür mekânına dönüşmesini diliyoruz.

Doğada Yemek

YAZI NURSAÇ SARGON FOTOĞRAFLAR ÖZGÜR DEMİRCİ – NURSAÇ SARGON

Söz konusu tüketmek olunca, dünya görüşümüze ters düşen alışkanlıklarımızın farkına varmak işimize gelmiyor. Kolay ulaşılabilir olanı hiç sorgulamadan, uzun vadede sağlığını tehdit edeceğini bile bile tercih ediyoruz.

Endüstriyel gıdaları sürdürülebilir olan gıdalarla karşılaştırdığımızda, bizim ve dolayısıyla doğanın yararına herhangi bir niteliğe rastlamak imkânsız görünüyor. Örneğin, marketten aldığımız bakliyatın deniz aşırı ülkelerden ithal edildiğini görmek, neredeyse yadigarımayan bir durum haline geldi. Oysa bundan otuz yıl öncesine kadar bakliyat üretimi, nüfusumuzun ihtiyacını karşılar durumdaydı; ayrıca farklı yörelere has bakliyat cinslerimiz vardı. 70'li yılların ortalarında çok uluslu şirketlerin Türkiye'nin tarım piyasasına fütursuz bir biçimde giriş yapmasıyla entansif tarımla uğraşan çiftçilerimiz, daha yüksek rekolteye ulaşmak adına, kimyasal gübreleri ve genleriyle oynanmış tohum cinslerini tercih eder oldu. Bu tercih uzun vadede topraklarımızı verimsizleştirirken son ürünün paketlenmesi ve taşınması sırasında ortaya çıkan karbon salınımı, hepimizi küresel felakete giden rotada buluşturan bir etken haline geldi. Oysa doğal tarım yöntemleriyle üretilen, yerel pazarlarda alıcısına ulaşmayı bekleyen ve tedarik zincirinde uzun mesafeler kat etmeyen sürdürülebilir ürünleri tüketmek, iklim değişikliğini yavaşlatmaya ve küresel ısınmanın etkilerini gidermeye yönelik yapabileceğimiz en basit katkıya işaret ediyor. Tabii ki gezegenimizin geleceği için yaptığımız bu iyilik, vücudumuzu pestisit ve aşırı nitrat alımından da uzak tutmuş oluyor. Tüm bunların yanında, mevsimine göre yerel üretici pazarlarından alacağımız gıdalarla yeni tarifler üretmek, işin en keyifli kısmı. Biz de işin keyifli kısmından yola çıkalım dedik ve İzmir'de kurulan birkaç yerel pazardan edindiğimiz ürünleri eşleştirip, yeni tarifler ortaya çıkarmaya karar verdik.

İlkbahar ayları, Ege pazarlarının çeşitçe coştugu aylardır. Nisan ayında önce Tire pazarına uğrayıp menengiç, çağla badem ve taze yer fıstığı aldık. Ardından, Urla semt pazarından enginarımızı, sarmaşığımızı, taze sarımsağımızı ve çeşitli yabani yeşilliği derleyip, doğada yemek pişirebileceğimiz bir yer aramak üzere yola çıktık. Bu kez hep deniz yönüne doğru gitmekten göz ardı ettiğimiz ormanın içine dalıp, Urla'nın Kuşçular Köyü yolunda uygun bir düzlük bulduk ve hazırlığımızı yapmaya başladık. Menengiç kahvesinden haberdardık ama "bu aileye nedir, ne değildir" diye araştırmaya girişince, Mardin'de karşılaştığımız "bittim sabunu"nun da bu bitkiden yapıldığını öğrendik. Meyvesinden filizine dek her parçası ayrı işe yarayan menengiç, doğanın bağrında biten diğer yabani bitkiler gibi sağlığını için birçok fayda sunuyor.

Taze Menengiç Salatası

Haşlamak veya kavurmak yerine, bitkiyi doğadaki haliyle tüketmek, içerdiği vitaminlerden tam verim alabilmemizi sağlamakla kalmaz, bizi bambaşka lezzet diyarlarına sürükler. Biz de Tire'deki pazardan aldığımız tazecik filizleri çiğ olarak tüketmeyi tercih edip, menengiçin salatasını yapmaya karar verdik. Salatamızı, aynı pazardan aldığımız çağla bademle beraber, sonbahar aylarında depoladığımız cevizle, Urla pazarından derlediğimiz taze sarımsakla, naneyle, maydanozla ve Seferihisar köy pazarından aldığımız kurutulmuş domateslerle şenlendirmeye koyulduk. İnce ince kıydığımız körpe sapları bir süre sızma zeytinyağında beklettikten sonra diğer malzemelerle karıştırdık; bu karışıma yarım limonun suyuyla bir tutam tuz ekledik. Dilerseniz, limon suyu yerine nar ekşisi kullanabilirsiniz.

Malzeme listesini sıralayıp, diğer tarife geçelim:

1 bağ menengiç filizi
10 adet çağla badem
5-6 adet ceviz
4-5 adet kurutulmuş domates
2 diş taze sarımsak
Yarım limonun suyu ya da nar ekşisi
Karanın sızma veya taş baskı zeytinyağı

Yer Fıstıklı Enginar Salatası

Adına Urla'da dört yıldır festival düzenlenen enginar, Akdeniz mutfağında önemli bir yere sahip. Lif, vitamin çeşidi ve mineral açısından oldukça zengin olan bu bitki, yanı sıra içerdiği zengin antioksidanlar sayesinde hücrelerimizi korumada önemli rol oynuyor. Karaciğerimizin sağlığına sunduğu katkı herkesin malumudur fakat özellikle yaprakları, kötü kolesterolü düşürüp iyisini yükselttiğinden, kalp sağlığı açısından ayrıca faydalıdır.

Her ne kadar bu tarifte sadece çanak kısmını kullanacak olsak da soyup çiğ olarak tüketebileceğiniz sap filizleri, kanımca enginarın en lezzetli kısmı. Bu tarifte maydanoz, dereotu ve kırmızı soğanın yanında, ilk kez enginarla bir araya getirmeyi denediğimiz taze yer fıstığı, yardımcı başrolü üstleniyor.

Önceden hazırladığımız limonlu suda yaklaşık on beş dakika kadar beklettiğimiz enginar çanaklarını hafif diri kalacak şekilde haşladık. Ben soğanı hurma özümüyle karamelize etmeyi çok seviyorum ama hurma özünü yanıma almayı unuttuğum için direkt sote ettik. Glisemik indeksi oldukça düşük olan hurma özü, bilhassa şekeri benim gibi tariflerinden çıkaranlar için gayet sağlıklı bir tatlandırıcı seçeneği. Ayrıca işlenmiş şeker yerine hurma özü kullanmak, şekerli gıdaları tükettikten sonra hızla yükselen kan şekere çare sunuyor. Tarife dönecek olursak, yarım ay şeklinde kestiğimiz enginarların üzerine incecik doğradığımız maydanozla dereotunu, karamelize ettiğimiz kırmızı soğanlarla çiğ yer fıstığını ekledik. Zeytinyağını ve karabiberi karışıma ekleyince servise hazır oldu.

Malzeme listesi şöyle sıralanıyor:

2 adet ayıklanmış enginar çanağı
1 adet piyaz usulü doğranmış kırmızı soğan
Bir avuç çiğ yer fıstığı
Kararınca karabiber, tuz ve zeytinyağı

Mevsiminde tükettiğimiz her gıda, hem daha lezzetlidir hem yüksek besin değerine sahiptir. Bununla beraber, yerel ve mevsimsel olanı tüketmeyi alışkanlık haline getirerek, bölgemizdeki çiftçilere destek olabiliriz. Özverileri alışkanlığa çevirmekten kaçınmayalım; gözümüzde büyüttüğümüz her özveri, onu uygulamaya başladığımızda ve hayatımıza kabul ettiğimizde alabildiğine kolaylaşacaktır. ✚

Tangör Tan:

“Mono tarım toplumsal çeşitliliği yok ediyor”

SÖYLEŞİ NURSAÇ SARGON

Ziraat mühendisliği öğreniminin ardından İtalya'ya giderek Gastronomi Bilimleri Üniversitesi'ne devam eden, uzun yıllar boyunca iyi ürünün peşinde koşarak Anadolu'yu gezen ziraat mühendisi - gastronom Tangör Tan ile tüketim alışkanlıkları ve iklim değişikliğinin yerel üretimle ilişkisi üzerine konuştuk.

Gastronomi Bilimleri Üniversitesi, Slow Food hareketinin önemli bir bileşeni olarak gösteriliyor. Türkiye'ye döndüğünüzde klasik aşçılığı bırakıp yollara düşme kararı almanızda İtalya'da geçirdiğiniz yılların payı var mı?

yollara düşme kararı almamda etkili olmadı. Şemsa Denizsel'in Kantin adlı restoranında ekmekçi olarak çalışırken, Mehmet Gürs aradı ve özellikle Mikla için sağlıklı, lezzetli, direkt çiftçiden temin edilmiş ürünlere ihtiyacı olduğunu söyleyerek, bana iş teklif etti. Yani, şu anda yaptığım işe Gürs'ün teklifi sayesinde başlamış oldum. Ardından da Anadolu'nun yollarına düştüm. 2003 - 2004 yılları arasında Mehmet Gürs'ün aşçılığını yapmıştım ve kurmak istediği sistemi biliyordum. Ziraat mühendisliği, gastronomi ve antropoloji eğitimi almış olmam, bir başka olumlu etkendi.

Anadolu'yu adım adım gezip yerel üreticiden, bölgenin özellikleriyle uyumlu, geleneksel yöntemlerle yetiştirilmiş ürünleri topluyorsunuz. Tazelik ve lezzet kalitesi elbette önemli ama daha mühimi, bu ürünlerin sürdürülebilir tarım esaslarına göre yetiştirilmiş olması. İkinci Dünya

Üniversite öncesinde başladığım klasik aşçılığa üniversite eğitimim sırasında ve sonrasında devam ettim. Aşçılığa, antropoloji doktorasına başladığım dönemde son verdim. Açıkçası, İtalya'da geçirdiğim süreç, mutfakta olmak yerine

Savaşı'nın ardından kitlesel açlığa çare olarak öne sürülen endüstriyel tarımın yeryüzüne verdiği devasa zararın öncül sonuçlarını yaşamaya başladık. Bugün itibariyle dünya üzerinde sekiz yüz milyondan fazla insan açlık çekiyor, yani önerilen çare açlığa çözüm olmadığı gibi iklimsel ve doğal tahribata devam ediyor. Endüstriyel tarımın beslediği iklim değişikliğiyle mücadelede, yerel üretimi nerede görüyorsunuz?

Ürünlerin sürdürülebilir esaslara göre üretilmiş olmasının tazelik ve lezzetten daha mühim olması tespitinize hem katılıyorum hem katılmıyorum. Bir ürünün sürdürülebilir olması mutlaka önemli ama ticari bir işletmenin varsa, bu herhangi bir esnaf lokantası da olabilir, tedarik edeceğiniz ürünün tazeliği ve nefaseti her şeyden önemli. Tedarik ettiği malın ne kadar sürdürülebilir olduğu, maalesef çoğu işletme için bir şey ifade etmiyor çünkü bu işletmelerin önceliği, maliyetleri mümkün olduğunca aşağıda tutmak. Meseleye o ürünün daha ucuz bir muadili var mı, ürün yeterince lezzetli mi diye bakıyorlar. Fakat son on yıldır, kentli bir kesimin ne yediğini, içtiğini sorgulamaya başlaması ve gastronomi sektörünün kat ettiği mesafe, ürünün ne kadar sürdürülebilir olduğunu gündemde tutmaya devam ediyor. Sürdürülebilir derken elbette her sene aynı standartlara göre yetiştirilen ürünlerden bahsetmiyoruz çünkü kırsaldaki ürünün niteliği, niceliği ve kalitesi, iklim koşullarına bağlı. Ne çıkıyorsa mevsiminde tüketmek, en ideali; Mikla, yaklaşık on yıl önce belirlediği esaslara göre ürünün sürdürülebilir olmasının yanına yöreselliği, mevsimselliği ve yüksek lezzet kalitesini koyarak, kendi alanında bir farkındalık yaratmayı başardı.

İklim değişikliğiyle mücadelede yerel üretimi nerede gördüğüme gelince, eğer bu şekilde tüketmeye devam edersek mücadeleden bahsetmek iyice yersiz kaçacak. Sadece gıda tüketiminden bahsetmiyorum; bilinçsiz bir şekilde satın aldığımız ürünler, ihtiyacımız yokken aldığımız eşyalar, kıyafetler ve tamamen kontrolden çıkmış plastik tüketimi yüzünden bir gün öyle bir noktaya geleceğiz ki iş işten geçmiş olacak. Yavaş yavaş finale doğru gidiyoruz.

Bu aralar, sıkça şu soruyu soruyoruz: *"Mevcut tarımsal pratiklerle üretilen ürünler dünyaya yetiyor ama o ürünler, dünya*

nüfusuna hakkaniyetli biçimde dağılıyor mu?" Birinci dünya ülkeleri, yani Avrupa ve Amerika kıtası, gelişimde ve gelişimde başrolü oynuyor. Bu gelişim, sürekli artan gıda ihtiyacını karşılayabilmek adına, tarımsal üretimi konvansiyonel yönere sürüklüyor. Bu sürükleniş de tabiatıyla iklimi değiştirmeye başlıyor ama dediğim gibi, asıl mesele konvansiyonel üretimle beraber, talebi yaratan tüketimi aşağı çekmek. Yerel üretim, ancak bu şekilde ön plana çıkabilir. Bu düzlemde bilinçlendirmeyi artırmak adına, kırsaldaki kanaat önderlerine ve yerelde üretimi örgütleyecek kooperatiflere büyük rol düşüyor.

Bireysel bilinçlenme, küresel çapta fayda sağlayabilir mi? Tüketim alışkanlıklarımızla doğaya zarar vermemek için neler yapabiliriz?

Bireysel bilinçlenme, tabii ki küresel çapta bir fayda sağlayabilir ama bu küresel fayda, ancak bireysel bazdaki bilinçlenme hareketleri toplumsallaşırsa ortaya çıkabilir. Yoksa tabiri caizse, dar alanda kısa paslaşmalar yapmaya devam ederiz ama bir bakmışız ki arpa boyu kadar yol alamamışız.

"Tüketim alışkanlıklarımızla doğaya zarar vermemek için ne yapabiliriz" sorusunun cevabı, aslında sorunun içinde yatıyor: Tüketmemeliyiz. Meselâ gıdaları mevsiminde tüketmenin, doğaya zarar vermemek adına en büyük girdi olduğunu düşünüyorum. Bana kalırsa, İzmir'in Kars gravyerini tüketmiyor olması gerekiyor ama ne yazık ki böyle bir dünyada yaşamıyoruz. Her mal, tedarik zincirinde seyahat ettikçe karbon ayak izi bırakıyor. Mal dolaşımı yüzünden daha fazla enerji üretilip, daha fazla enerji tüketiyoruz. Ürünleri paketlemek için dünyanın plastiğini, kağıdını harcıyoruz; ardından bu ambalajlar, bir türlü baş edemediğimiz atıklar olarak karşımıza geliyor. Boyutu her geçen gün büyüyen bir kısır döngünün içindeyiz. Dünyaya daha az zarar vermek istiyorsak tüketim alışkanlıklarımızı kökünden değiştireceğiz. Asıl soru şu: Bu değişimi yaratmak mümkün mü ya da ne kadar mümkün?

Antropoloji doktoranız üzerinden bir soru yöneltmek istiyorum: Bulunduğu toplumun ve yetiştiği coğrafyanın özelliklerini taşıyan cinsler ortadan kalktıkça veya doğal olmayan yöntemlerle

yetiştirildikçe, toplumların çeşitliliğinin yok olması gibi bir tehlikeyle karşı karşıya kalmayacak mıyız?

Antropolojiye doktora programında başladım ama yüksek lisansa döndüm, önce onu belirteyim. Evet; bazı ürünler toplumları taşır: Meselâ Büyük Menderes Havzası'nın sarı lop inciri veya Ege Bölgesi'nin portakalı, pamuğu... Bir bölgede tek tip üretime, yani mono tarıma geçildiğinde o toplumların çeşitliliği ister istemez yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalıyor. Bunun tarihte birçok örneği var: Güney Amerika ve Afrika'daki toplumlar kakao, şeker, kahve ticareti ve kolonizasyon yüzünden çeşitliliğiyle beraber yeme içme alışkanlıklarını yitirdi. Domates, Avrupa kıtasına girdikten sonra yeme içme kültürünü yüz seksen derece değiştirdi. Türkiye'de çay ve kinoa tohumu

üretiminin aynı coğrafyada yapılıyor olması da kritik bir değişimin habercisi. “Süper besin” olarak nitelendirilen siyez bulgurumuzu tüketmek varken, diyetimizde kinoa veya çay tohumuna yer vermeye ihtiyacımız var mı? Bunların hepsi elbette tartışmaya açık meseleler ama halkı kinoa tüketmeye itmektense siyez bulgurunun yönlendirsek, domatesi zamanında kullansak, daha hayırlı bir iş yapmış olmaz mıyız? Ne var ki bunların önüne bir şekilde geçilemiyor. Bundan on sene önce kivi veya avokado bulmak zordu, şimdi ortalık avokadodan kividin geçilmiyor. Ege Bölgesi'nde avokadodan tarator yapmaya başladılar. Demek ki bu ürünler, kültürümüzün içerisine yavaş yavaş sokuluyor. Çayın tarımı, kahve kıtlığı yüzünden yaygınlık kazandı. Ondan önce bu ülkede ne çay yetiştirdi ne de çay içilirdi. Çay kültürü zamanla öyle bir gelişti ve yayıldı ki bu bitkinin adı neredeyse Türklerle anılır oldu.

Bu gibi değişimlerin sonuçları, belki yüz yıl sonra ortaya çıkıyor. Şunu da unutmayalım: Türk toplumunun metabolizması siyez bulgurunun gayet aşınayken o metabolizmaya soktuğunuz kinoa tohumunun ne gibi komplikasyonlara yol açacağını ileride göreceğiz. ✚

Handan Gökçek:

“Tasvirini yaptığımız, nihayetinde tamamlanmamış bir dünya”

SÖYLEŞİ / FOTOĞRAFLAR İBRAHİM METİN BALTACI

“Yakından Geçen Mülteci Öyküler” kitabı, Handan Gökçek yönetiminde yazma çalışmaları yapan bir grubun ortak çalışması. Gökçek ile hem kitabın ortaya çıkış sürecini, ifade etmeye çalıştıklarını konuştuk hem de vatan, vatansızlık, aidiyet ve göçüşü gördük.

Öncelikle sizi tanımak isteriz.

Uzun yıllardır edebiyata ve yazım dünyasına emek vermeye çalışan biriyim. On ikinci kitabım “Katre”, Delidolu’dan yayımlandı. “Ah Mana Mu”, “Elenika”, “Ve Yokmuş” adlı üç romanımın, “Düş Hırsızı” ve “Sır Dökümü” adlı ilk iki öykü kitabımın yanı sıra Piri Reis ve Charlie Chaplin’in yaşamını konu edinen biyografik romanlarım ve iki çocuk kitabım var. Ayrıca senaryo çalışmalarına devam ediyorum. Ezcümle, yazının her alanıyla uğraşmaya çalışıyorum çünkü farklı sanat disiplinlerinin birbirini beslediğine inanıyorum.

Yazma yetisi, hevesi olan biri, şiiri bir parça dışarıda tutarak söylersek öykü, roman, tiyatro oyunu, senaryo yani kurgu çalışabilir. Eğer kurgu kavrandıysa, bir hikâyeyi kurgulayıp yazıya aktarabiliyorsanız, işin geriye kalanı tekniktir. Farklı tekniklerde çalışılabilir düşüncesiyle yola çıkmış biriyim; bu anlamda, sahnelenmiş bir tiyatro oyunumun yanı sıra “Bebekler” ve “Çanakkale Cephe Gerisi” adlı senaryolarım, Kültür Bakanlığı’nda bekliyor.

Edebiyattan ne bekliyorsunuz?

Edebiyatla uğraşan insanlar olarak hesaba kitaba, ince planlar yapmaya düşkün değiliz. Yazmak kendimizi iyi hissettiriyor, en başta. Yazmak başka birinin işine yarar mı yaramaz mı, orası beni çok ilgilendirmiyor. Bu konuda kendi adıma rahat rahat konuşabilirim: Benim için

edebiyat, kendimi var hissettiğim bir alan; yaşam içerisinde birçok yerde kendimi var hissedemiyorum ama yazdıklarım benden çıkınca kimin için ne iş görür, bilemiyorum. Sonuçta tasvirini yaptığımız, tamamlanmamış bir dünya.

Kitap fikri nasıl ortaya çıktı ve hazırlık süreci nasıl ilerledi?

Yaklaşık iki yıldır, kitaba katkı veren yazarlarla beraber bir edebiyat atölyesinde çalışıyoruz. Yazma atölyelerinin yazmak ve yaratmanın öğretilmeyeceği üzerinden çokça eleştirildiği bir dönemde buluşup, “karakter nedir”; “kurgu nedir”; “karakter motivasyonu dediğimiz şey nedir”; “karakter-mekân ilişkisi nasıl kurulur”; “bir öyküde ya da romanda motivasyonu nasıl sağlayabiliriz” gibi başlıkların altında çeşitli tartışmalar yaptık. Atölye katılımcısı

arkadaşlarım, bu süreçte öyküler yazdı. Başlangıçta kendimizden yola çıkarız ya, anca kendimizi tükettikten sonra öteki olana kaydı gözlerimiz ve böylece, öteki kavramının üzerinde çalışmaya koyulduk. Sonrasında arkadaşlar dedi ki, “bu çalışmalar bize çok iyi geldi; lütfen devam edelim.” “Tamam, devam edelim” dedim ama şöyle bir yol çizdim: “Önümüzde bir amaç olsun, birlikte bir kitap yapalım.” Hatta biraz daha ileri gidip, konuk

yazarları aramıza katmayı önerdim çünkü arkadaşlarımın kalemine çok güveniyorum. Ayrıca kötülük dayanışmalarının sıkça ürettiği şu edebiyat ortamında klikleşmiş grupların, klikleşmiş isimlerin sultasını kırılımı diye düşündüm.

Teklifi getirmek kolay da bir kitap yapalım dediğinizde işin içine editöryal süreç, tasarım, basım, dağıtım gibi maliyetli işler girmeye başlıyor. Atölyeye ev sahipliği yapan Yakın Kitabevi’nin sahibi Levent, fikre onayı verince “bir konu, bir tema bulup onun üzerine çalışalım” dedim. Mültecilik üzerine çalışma fikri Levent’ten çıktı.

Çalışmaya nereden başladınız?

“Bizi neler besler” sorusunu sorarak yola çıktık. Konuyla ilgili filmler, oyunlar, makaleler, gazete haberleri, araştırmalar, romanlar seçtik. Sınırsız bir okuma - izleme alanı vardı neredeyse, bir de yaşadığımız bireysel tanıklıklarımız ve deneyimlerimiz. Herkesten film, kitap önerileri geldi ki o sıralarda konuyla ilgili makaleleri, hikâyeleri, basını tarayıp elde ettiğimiz malzemelerin üzerine tartışmaya başlamıştık. Mültecilik üzerine birlikte düşünürken birbirimizi tekrar etmemek açısından meseleyi karakterin, nesnelerin, başka insanların, taşın, kuşun üzerinden anlatmak adına uzun uzun konuştuk. “Hatta bir insanın kendi bedeninde mülteci olmasından yola çıkalım, sadece aklımıza gelen ilk anlamdan yürümek zorunda da değiliz” dedik. “Vatansız” ve “Salyangoz” adlı öyküler, bu yaklaşımın sonucunda ortaya çıktı. On beş günde bir buluşup birbirimizin yazdıklarını düzelttik, gözden geçirdik. Yeri geldi gömdük, yeri geldi kestik, düzelttik, yeniden yazdık. Bir buçuk yıllık çalışma sürecini böylece tamamladık.

Bu çalışmayı yaparken temel amacınız neydi? Yola “bari birlikte bir kitabımız olsun” diyerek mi, yoksa “üzerimize düşeni yaptık” duygusu gidermek için mi çıktınız?

Sorumluluk duygusunu gidermek de bunun bir parçası olabilir, meselâ sokakta tenekte çalan mülteci çocuğa pis pis bakan birini gördüğümde canım yanıyor. “Tamam, mültecilerin hayatına olumlu anlamda etki edebilecek somut bir şey yapamıyoruz ama belki bakışı değiştirebiliriz” diye düşündük. Empati kurmaya çalışmak önemli değil mi? O kişi, bunca sorunla hayata

nasil tutunmaya çalışıyor? Bunları örneklendirmek, anlamaya çalışmak istedik diye düşünüyorum, şimdi. Hayat böyle bir şey, kaybettiriyor, kazandırıyor, tekrar bulduruyor. Bu öyküleri öykülerken insanlara biraz olsun farkındalık kazandırmak istedik. Mülteciler içinden geçenleri seslendiremiyor ama biz onların sesini yükseltebiliriz diyerek ilerledik. Bizler, denizyıldızlarına inananlarıdır. Kumsala düşmüş denizyıldızlarını alıp suya bırakıyoruz.

Bütünlüğü sağlamak amacıyla teknik birtakım kıstaslar belirlemiş miydiniz?

Hayır, ana eksenimizi korumak kaydıyla birbirimizi serbest bıraktık. Dolayısıyla kimi başka atölyelerde olduğu gibi belli bir cümle seçip onun içini, altını doldurmaya kalkışmadık. Zaten yazmak, koşullanarak ve koşullayarak olacak bir iş değil. Başta konuştuğumuz bir diğer şey şuydu: Ne temayı belli bir coğrafyaya sıkıştıracağız ne de siyasi olarak bir yere vardırma çalışacağız. Aslını, yani sınırsız, yeri yurdu olmayı yakalamaya çalışacağız. Kim bilir “Salyangoz”u okuyan kaç kişi, o öyküde kendini bulacak...

Kitap ortaya çıktıktan sonraki sürece dair neler söylemek istersiniz?

Kitap iyi ses getirdi ama bu sesin ileriye dönük bir işlevi olacak mı, bunları gözlemek için henüz çok erken. Benim için çok büyük bir heyecandı çünkü ilk derlememdi. Devasa beklentilerimiz yok, açıkçası; sizin yapılan işi önemseyip bize ulaşmanız, röportaj teklifiyle gelmeniz, işin ne kadar doğru sonuçlandığını gösteriyor aslında. Kitap ulusal basında, internet gazetelerinde pek çok kez haber, röportaj konusu oldu. Arkadaşlar, bu motivasyonla şimdilerde kendi dosyalarını çalışıyor. Ayrıca, grup olarak çalışmaya devam ediyoruz. Ben de elimden geldiğince yol arkadaşlığı yapacağım onlara.

Fadela Chaib-Allami ve Pelin Batu, kitaba nasıl dahil oldu?

Cezayirli asıllı Fransız gazeteci Fadela Chaib-Allami ile Uluslararası Edebiyat Günleri’nde tanışmıştık, ara ara yazışmaya devam ettik. Proje somutlaşmaya başlayınca, “acaba bize bir metin yollar mısın ve metninle mültecilerin kapısını aralayabilir miyiz” diye sordum. Sağ olsun, teklifimle yakından ilgilendi ve

metni ancak Fransızca yazabileceğini söyledi. “Tamam, çevirtiriz öyleyse” dedim. Kitap, onun katkısı sayesinde Cezayir ve Fransa’da radyolarda konuşulur hale geldi.

Pelin Batu ile bir başka kitapta birlikte yer almıştık ama o güne dek yüz yüze tanışma fırsatı bulamamıştık. Birbirimizin öykülerini okuyup sevmişiz. Tesadüfen, bir gala gecesinde karşılaştık. Projeden söz ettim, çok mutlu oldu, “destek olursan seviniriz”, dedim. “La Liorona” öyküsündeki kadınla bizzat tanışmış, “gerçek bir hikâye; kitaba onu yazmak isterim” dedi.

Yakın Kitabevi tarafından basılması olmasının yarattığı çağrışım bir yana, kitabın adındaki “yakından geçen” sözünün ima ettiği anlamların üzerinde biraz duralım mı?

Levent’in bize verdiği desteği çok önemsiyorum çünkü yayınevleri genellikle atölye çalışması sonucunda ortaya çıkan projeleri basmak için para talep ediyor. Sağ olsun hiç ikiletmedi. Konuya yönelince gördük ki mültecilik kavramının hiç de uzağınızda (uzağında) değiliz. Ailelerimiz, dedelerimiz, ninelerimiz derken, bir de baktık ki neredeyse hepimiz bir göçün, mübadelenin, zorunlu ayrılmanın içinden çıkıp gelmişiz.

Bir “içimizdeki yakın”, bir “dışımızdaki yakın”... Sanırım ikisinin içinde ayrı ayrı dolaşıyoruz.

Evet... Benim ailem de mübadeleyle gelmiş. Buraya vardikten sonraki hayatı çok zor şartlarda kurabilmişler. O hikâyelerle büyüdük biz... Diğer yandan gözümüzün önünden, yakınımızdan, yanımızdan, yöremizden sürekli mülteciler geçiyor. Kadınlar, çocuklar, yaşlılar, gençler... Geçip gidiyor ve çok fazla görünmüyorlar. Bu yüzden

“Yakından Geçen Öyküler”; hayatımızdan, yaşamımızdan, ailemizden, gözlerimizden, kulaklarımızdan, ruhumuzdan, kalbimizden geçip gidenleri kendine konu ediniyor. Bir an geliyor, kendimize bile mülteci oluyoruz. O yüzden “yakın” kavramını kitabın adına çok yakıştırıyorum.

Halam, bizimkiler Yunanistan’dan göçtükten sonra Türkiye’de doğmuş. Bugün ailecek Hatay, Dörtöyl’de yaşıyorlar. Ayrılmayı, bırakmayı, göçmeyi bilen, bir parça dışlanmışlığı yaşamış bir kadın. Suriye’den göç başladığı sırada yaşadıkları Kışlalar Mahallesi’ndeki evin bahçesinde ardiye olarak kullandıkları bir oda var. Yerleşikler bu insanları barındırmayı reddedince, halam dayanamayıp ardiyeyi boşaltıyor, badanasını boyasını yaptırdıktan sonra bir kadınla beş çocuğunu içeri yerleştiriyor. Neden? Çünkü ailesi geçmişte o acıyı yaşamış, kadının içine düştüğü durumla kolayca özdeşlik kuruyor. “Yakın”, bir yandan anlamca bu özdeşliği karşılıyor.

“Mülteci öyküler” tamlamasını iki türlü anlamak istiyorum. İlki, “öyküler kendileri mülteci”; bir yerden kalkmış, gitmiş, ayrılmış... İkincisi, “öyküler mülteciliğe ait”; yani mültecilikle ilgili öyküler bunlar. Bu öyküler benim sandığım gibi kalkıp

gitmiş, dışımız olmuş öyküler mi; yoksa gitmelere ait içimizdekiler mi?

Algınız hangi yönde çalışıyorsa oraya koyabilirsiniz. İki türlü anlaşılması, kitabımızı çoğaltır. Hâtta klikler meselesini düşünürsek, biz de edebiyatımızın mültecisiyiz. Kliklerin içinde, yanında duramayan ve duramayacak olanlardanız.

Bir yerden ayrılmaya zorlanmak, o yeri bırakıp gitmek, başka yerlere göçmek... Geride kalanlar da bir anlamda sızdırmaya göç ediyor. Biri gidince, kimse eski halinde kalamıyor sanki...

Kendini vatansız, aidiyetsiz hissetmek ve bu mecburi göçleri kanıksamak... Yersizlik ve yurtsuzluğu ölmenin bir başka şekli olarak tanımlıyorum. İstemediğin halde her şeyi terk edip gitmek; ona karşın, gittiğin yerde kök salmaya çalışmak... Hepsisi zor şeyler... ✚

“YAKINDAN GEÇEN MÜLTECİ ÖYKÜLER”
(Derleyen: Handan Gökçek)

FadelaChaim-Allami, Pelin Batu, Bade Osma Erbayav, Tegnül Arı, Polat Özlüoğlu, Zerrin Saral, Handan Gökçek, Ayşegül Utku Günaydın, Nergis Seli, Aysel Kocadağ, Elif Eda Doğan, Duygu Özşüphanadağ Yayman, Dilek Çoban, Başak Beykoz, Kumru Eğrilmez

Bir diğün toplantısı (İzmir, 1940-50'li yıllar)

Bir Kolektif Belleği Haritalandırma Projesi: “Türkiye’de Yahudi Olmak”

SÖYLEŞİ AYŞEGÜL UTKU GÜNAYDIN FOTOĞRAFLAR RAŞEL MESERİ ARŞİVİ

İzmirli belgeselci ve yazar Raşel Meseri ile akademisyen Aylin Kuryel’in beraber derlediği “Türkiye’de Yahudi Olmak: Bir Deneyim Sözlüğü”, Yahudiliğin egemen anlamlarını sorgularken, kaydı tutulmayan bireysel hikâyelerle deneyimleri kimlik, stereotip, aidiyet, ayırım, önyargı, azınlık olma durumu gibi kavramlar üzerinden ele alıyor. Meseri ve Kuryel ile kolektif belleği haritalama projesi olarak nitelendirebileceğimiz sözlüğün yanı sıra bir iktidar kurma aracı olarak dilin kullanımını ve toplumları göç etmeye iten etkenleri konuştuk.

Bireysel deneyimleri aktarmak, bir yandan resmi tarihin yazmadıklarını kaydetmek bakımından önemli ama diğer yandan, belleğin çarpıtıcı tarafları, oyuncu bir söylem alanının yaratılmasını sağlıyor. Egemen anlamlar ironik, zaman zaman da çelişkili bir biçimde ele alınmış. Bu, aynı zamanda çalışmanın güçlü tarafını oluşturmuş. Çok yazarlı olması, gayri resmi tarafı, bireysel deneyimlere dayanması ve kimlik, aidiyet gibi kavramlarla ilgili çağrışımlara hizmet etmesi bakımından, bu sözlüğün bir özgürlük alanı yarattığını söyleyebiliriz. Yahudilikle ilgili deneyimlerinizden yola çıkarak bir belgesel çalışması ya da anı kitabı üretmek yerine, çok yazarlı bir

deneyim sözlüğü yaratma isteğiniz neye dayanıyordu?

Raşel Meseri: İsabetli tespitlerle dolu, bir hayli dolgun bir soru ama haklısınız, bu çalışmayı belgesel film formunda da yapabiliriz. Kaldı ki ikimizin de kısa filmleri ve belgeselleri var. Bu alanda yaptığımız sözlü tarih çalışmalarına rağmen, kitap formuna bürünürse konunun daha erişilebilir ve kolay dolaşılabilir olacağını düşündük. Kişinin eline kalemi alıp yaşadığı bir deneyimi hikâyeye dönüştürmesi, fikir olarak bize heyecan verici geldi. Yazarken kişi, anımsadığı kadarıyla ve şekliyle zihninin derinliklerinden istediğini çıkarmaya

hazır hale gelir. O süreçte benzer içerikte bir başka anıyla çıkışabilir, anıları birbirine karıştırabilir ve gerçekliğinin sağlamasını yapabilir. Bu yöntem, bir yandan madde yazarlarına özgürlük alanı açarken, diğer yandan okura düşünme ve araştırma yapma özgürlüğü tanıyor.

Aylin Kuryel: Başka bir açıdan bakarsak deneyimlere odaklanmak,

kollektif belleği haritalamaya çalışmaya benziyor. Çok yazarlı bir sözlük formunun buna olanak sağlayacak bir platform olduğunu düşündük. Tespitinizde değindiğiniz gibi bu sözlük, hem resmi tarih yazımının dışında kalanları kayıt altına almaya hem de azınlık olan veya azınlığa temas edenlerin kendi deneyimlerini çerçevelemesine izin veriyor.

Sözlükteki maddeler deneyim, anı ve anekdotlardan oluşturulduğu için bizi birbirinden farklı, geniş anlamlara götürüyor. Meselâ maddelerden biri, İzmir'in Karataş semtindeki bir evin özelliğinden türeyen Ladino dilindeki bir deyim nasıl ortaya çıktığını ele alıyor. Sözlük, kültürel hafızanın yanı sıra dilbilim ve folklor gibi alanlara da önemli katkılar sunuyor diye düşünüyorum. Siz ne dersiniz?

Aylin Kuryel: Şimdiye kadar bize ulaşan geri bildirimlere göre Yahudi kültürü, azınlık veya göç konularında çalışan akademisyenler, çalışmalarında deneyim bazlı bu sözlükten epeyi faydalanmış ki bunu duymak bizi çok sevindirdi. Kitabın yer yer edebi bir haz vermesini önemsiyorduk ama aslen dilbilim, tarih, kültür gibi disiplinlerde analiz edilebilecek bilgileri barındırması, daha en baştan hedeflerimiz arasındaydı.

Raşel Meseri: Tarih, sanat da dâhil olmak üzere, bütün sosyal disiplinlerin temel ham maddesi. Var olan malzeme yığınının deşeler, o yığından merak ettiğini, araştıracağın konuyla ilgili olanları alır, tarihi yeniden kurgulamaya başlarsın. Herhangi bir düşünsel ve kültürel üretimi tarihten bağımsız kalarak gerçekleştirmek, pek olası değildir. Bu nedenle, uzak veya yakın geçmişin tozlu yollarında yürümeye karar verdiğinizde görüyorsunuz ki şimdiki

zamanda var olan birçok yapının çatısı, oralarda çatılmış. Tıpkı verdiğiniz örnekte olduğu gibi...Kitabın bu tip bir kazı yaptığı söylenebilir.

Kitapta yer alan yazarların neredeyse yarısının "gayriyahudi" olması, sözlük maddelerinin dağılımına nasıl etki etti? Bu özgün tercihin içeriğe yaptığı katkı hakkında neler söylemek istersiniz?

Raşel Meseri: Bu yöntemle daha kendi aramızda tartışırken, en baştan karar vermiştik. Türkiye'de Yahudi olarak yaşama deneyiminin farklı veçhelerini sorgularken, Türkiye'de Yahudi olarak yaşayanların gayri Yahudiler tarafından nasıl algılandığını görmeye çalışmak elzem diye düşünmüştük. Sonuçta azınlık olan bir topluluğun yaşadıkları, içinde yer aldığı büyük küme tarafından belirleniyor. Tarihsel olaylar, olgular ve travmalar dışında, gündelik hayata sızmış, önemsizmiş gibi görünen, normalleşmiş ve yeniden üretilmiş kabullerle ilgili gayri-Yahudi olanların bize anlatacağı çok şey olacaktır dedik.

Aylin Kuryel: Raşel'in de dediği gibi Yahudi olmak nasıl görüldüğün, algılandığını ve davranıldığını da yakından ilgili. Her tür kimlik için geçerli olan, o kimliği sabitlemeye çalışan bir algılar ve davranışlar bütününden bahsediyoruz ki bunu da ancak gayri-Yahudilerin deneyimlerini işin içine katarak tartışmaya açabilirdik.

Türkiye, yakın tarihi boyunca siyasi, sosyal ve ekonomik baskılar yüzünden sürekli göç vermiş bir ülke. Bu göçlerin yarattığı etkiler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Raşel Meseri: Türkiyeli Yahudilerin geçmişinde de çok fazla göç var. Bahsettiğin ideolojik ve ekonomik baskılar, özellikle ulus devlet tarihinde sistematik biçimde uygulandıysa da belli dönemlerde iyiden iyiye vitesi artırmış. Canının, malının ve geleceğinin güven altında olmadığına kanaat getiren insan, bir an geliyor ki yaşadığı yerden vaz geçiyor. Son dönemde benzeri bir göç dalgası yaşanıyor ama bunu deneyimleyen insanların varlığı yerde çok mutlu bir hayata başladığını ileri sürmek imkânlı görünmüyor.

Aylin Kuryel: Birçok madde, göç konusuna değinmeden bitmiyor. Örneğin kitaptaki "Turkanoz" maddesi, göç etmiş Yahudilerin kültürel aidiyetiyle ilgili ilginç

ayrıntıları ortaya koyuyor. Bir başka maddede, İsrail'de yapılan 10 Kasım anması anlatılıyor. Bu ülke, her zaman bir iç düşmana, pusuya yatmış bekleyen güçlü bir lobiye, mağduriyet söylemini dayandıracak bir günah keçisine ihtiyaç duymuş. Dolayısıyla ister dün ister bugün olsun, yaşanmış ve yaşanmaya devam eden göçlerin temel sebeplerini hep ulus devlet alışkanlıkları üretmiş. Üretmeye de devam ediyor, üstelik. Gidişat, beraberinde endişe verici bir homojenleşme riskini taşıyor.

Kitabın çıkış noktası olan anneniz de sizin gibi İzmirli ve kendisi, hayatı süresince birden fazla göç yaşamış. Yaşadığı deneyimler, sizin hayatınızı nasıl etkiledi?

Raşel Meseri: Annem, ömrü boyunca dört göç yaşamış. İlkinde, 1947 yılında, yaşadığı ülkeyi ve ailesini geride bırakarak, kurulmakta olan İsrail devletine göçmüştü. Babamla orada tanışıp evlenmiş ve kardeşimle beni orada doğurmuş. Ardından ailesi de yanına gelmiş ama birkaç yıl sonra memleket hasreti basınca, babamla ikisi İzmir'e dönmüş. 1970'lerde göç rüzgârları tekrar esmeye başlamış. Darbe sonrasında siyasi iklimin büründüğü hal ve ardından gelen ekonomik şansızlıklar yüzünden rotayı tekrar İsrail'e çevirmişler. Annem, bu sefer de geride bıraktığı büyük ablamı özlemeye başlamış. İkisi, hasret ve üzüntüden yirmişer kilo vermiş, o dönemde. O yüzden annemin yaşadığı aile özlemi ömrü boyunca dinmedi. Hikâyesinin bütününe bakınca, ailenin tamamının hiçbir zaman tam olarak bir araya gelemediğini görüyorum. Yaşanan gidiş ve gelişlerden dolayı, bağımsız bir hayat sürmeyi tahayyül dahi edememişler. Çocukluğum sırasında ve sonrasında derinden hissettiğim bu derin hüznün ailedeki herkesin hayatına sızdığını söyleyebilirim.

Maddelerin çoğunun İzmir'e dair olduğunu görüyoruz...

Raşel Meseri: Yazarları bulma konusunda öncelikle kendi çevremizden yola çıktığımız için İzmirlilik, kitapta ağırlık kazandı. Kendi içinde yeterli olmasına karşın, kitabı bitirirken bile bitmemiş bir proje olduğunun farkındaydık. Dolayısıyla bu sözlüğe başlangıç noktası muamelesi yapabiliriz. Büyük şehirlerin dışından çok fazla maddeye yer vermemiş olmamız, tarihi ve toplumsal süreçlerin bir sonucu.

Yerleşik yaşayan Yahudilerin sayısının iyice azaldığını da unutmayalım.

Yahudiliği, "sınırları tam çizilemeyen bir kavram" olarak nitelendiriyorsunuz. Sözlüğün kanımca bir diğer önemi, azınlık içinde azınlık olma hallerini ele almış olması. Bu haller size ne anlam ifade ediyor?

Aylin Kuryel: Evet, topluluğun dışında olduğu kadar içinde de benimsenmiş veya dayatılmış kimi kodlar var ki bunlar, sözlüğün kurmaya çalıştığı yapı açısından önem arz ediyor. Yahudi bir gelin getireceği düşünülen genç erkeklerin evlenene kadar Yahudi olmayan kızlarla çıkması normal karşılanırken, Yahudi olmayan bir erkekle çıktığı için eve kapatılan kızlar var meselâ... Yahudi bir eş bulamayacağından korkarak kronik bir mutsuzluğun pençesine düşmüş ve rüyasında sürekli bu senaryoyu görmeye devam etmiş kadınlar var. Azınlık topluluğu içinde diğer kimliklere dair üretilen stereotipler, nesilden nesle aktarılan ön kabuller var. Baskılanan bir topluluğun kendi baskı mekanizmalarını

*İzmir'de
bir aile evi
(Kortejo), t.y.*

1

1
Karataş
Hastanesi'
nin bahçesi

2
Sara Meseri
ve üç çocuğu
(İzmir, 1958)

3
Bene Berit
Yahudi ilko-
kulu (İzmir,
1959)

nasıl oluşturduğu konusunu da açmaya çalıştık kitapta.

Kitapta bir iktidar aracı olarak dili de sorguluyorsunuz, dil olgusu ve kimlik üzerine neler söylersiniz?

Raşel Meseri: Sözlükteki maddeler, bir yandan bu topluluğun iki üç dil arasında nasıl gidip geldiğini ortaya koyarken, bu git gellerin kimliği nasıl kurduğuna da bakıyor. Diğer yandan, egemen dilin barındırdığı baskılayıcı ve ötekileştirici söylemlerin insanların gündelik hayatını nasıl şekillendirdiğine ışık tutuyor.

2

Aylin Kuryel: Dediğin gibi bu sözlük, formatı itibarıyla dilin otoriter yapısını sorgulamaya da alan açabilir. Bir sözlük, normal şartlar altında sabit tanımları içerir fakat "deneyim sözlüğü", bu sabit tanımların yanardönerliğini veya hakikatin parçalı yapısını göz önüne serebilir.

Bu tür deneyimlere dayalı metinlerin artması, ilerisi için nasıl bir katkı sağlayacak?

Aylin Kuryel: Sanki, artan siyasi baskılara, toplulukların birbirinden kopmasına, bilgi akışının kesilmesine, kutuplaştırılmaya karşı bir cevap olarak ortaya çıkıyor, bu gibi metinler. Bu anlamda, bu tür deneyimlere dayanan metinlerin dayanışmayı artıracak bir potansiyel taşıdığına inanıyorum.

Raşel Meseri: Azınlıkların tarihi, özellikle konuşulmayan bir alan olduğu için geçmişte üretilmiş olan ve şimdi üretilecek metinler, resmi tarihe feyk atmaya devam edecektir diye düşünüyorum.

Sözlük, doğası gereği genişlemeye müsait bir platform sunuyor. Maddelere ekleme yapmayı, madde sayısını artırmayı veya kitabı bir başka formatta yayımlamayı düşünüyor musunuz?

Raşel Meseri: Genişletilmiş bir baskı yapma fikrimiz var. Elbette bu çalışmayı ileride başka formlara büründürebilir ve genişletebiliriz, neden olmasın? ➕

Camp Europe

SÖYLEŞİ EZGİ CEREN KAYIRCI FOTOĞRAFLAR TAKİS VEKOPOULOS

Atina'da bulunan Theatre Entropia'nın direktörü ve sanat yönetmeni Marilli Mastrantoni, önceki aylarda Atina, Berlin ve Budapeşte'ye yayılan Camp Europe projesinin İzmir ayağını gerçekleştirmek için ekibiyle birlikte nisan ayında Seferihisar'a geldi. Sanatın kriz haline gelmiş meseleleri politikanın alışlageldik şekilde gösterdiği biçimden farklı bir şekilde ele alması gerektiğini savunan Mastrantoni, kurucusu olduğu Theatre Entropia ile bu izlekte ilerleyen projeler üretiyor. Projelerin merkezineyse kendi geldiği disiplinleri, yani performansı ve dramaturjiyi koyuyor.

Teos Yazar
Evi Araştırma
ve Uygulama
Merkezi'nde
proje partneri
Açık Stüdyo ile
sürdürdükleri
misafir sanatçı
programı
sonrasında,

Mastrantoni ile görüntülü bir görüşme gerçekleştirdik.

Öncelikle İzmir'e gelmenize vesile olan Camp Europe projesinden bahsedebilir misiniz?

Camp Europe; Berlin, Budapeşte ve İzmir'de geliştirilen, uluslararası bir araştırma ve sanatçı değişimi projesi. Projeyi tasarlar ve uygularken, mülteci ve göçmen krizini toplumda tartışmaktan kaçındığımız bir yerden ele almayı istedik. Yirminci yüzyılın kritik tarihsel dönemlerinde ortaya çıkmış toplama kamplarının işlevini araştırarak ve tartışarak yola çıktık. Bu tarihi birikimin ürettiği deneyimleri ve geride bıraktığı ortak hafızayı biyo-politiğin gündemine eleştirel bir şekilde yansıtmayı üstlendik.

Maalesef korkunç boyutlara ulaşmış mülteci krizi yüzünden, kampların geri geldiğini görüyoruz. Tabii ki çerçeve ve bağlam farklı fakat sonuç itibarıyla mevcut konjonktür içinde, kamplara dair

kabullenişte değişen bir şey olmadığına tanık oluyoruz. Gerçekleştirdiğimiz proje üzerinden, gösteriyi izleyenlere bu kampların normalleştirilmesinin ne kadar tehlikeli olduğunu hatırlatmak istiyoruz.

Projede ele aldığınız toplama kampı teması, direkt olarak mülteci kamplarına mı gönderme yapıyor?

Belli bir grup insanın toplumsal konum açısından sorunlu olduğunu düşünmeye başladığımızda, onları bir yerlere hapsederek sorunu sadece sümen altı etmiş oluyoruz. Bu sümen altı ediş, dünden bugüne inşa edilmiş toplama kamplarında gördüğümüz temel dinamiklerin başlangıcını teşkil ediyor. Bu hiç değişmemiş; önce bir yere kapatılanlar, ardından siyasi ve insani haklarından yoksun bırakılmış. Oysa atılması gereken ilk adım, sorunları çözmek için işlevsel, sürdürülebilir ve insani yollar bulmak. Toplumun süregiden pasifliği ve bu türden bir yönetişimin uzun süreli kabulü, çok tehlikelidir. Bir sonraki sorunlu grup, seninki olabilir. III. Reich döneminde yaşananlar, bu tehlikenin nerelere varabileceğine ilişkin en açık örneği

teşkil ediyor. Azar azar başlayan bu tecrit politikası, zamanla kabul görmeye başlıyor ve en sonunda, toplama kamplarının en acımasız örneklerinin nasıl yasallaştığını görüyoruz. Bu kirli geçmiş ve geleceğe giderken yaklaşan tehlikeyi hatırlatmak, insanları uyarmak istiyoruz. Size sığınmış bireylerin, ailelerin medeni haklarından mahrum bırakılmasını yönetim biçimi olarak kabul ederseniz, diğer grupların da o haklardan mahrum bırakılmasının yolunu açmış olursunuz.

Mülteci krizi, dünyanın baş etmeye çalışıp da yüzüne gözüne bulaştırdığı, herkesin üzerine bir şeyler söylemeye çalıştığı çok sıcak bir konu ancak ne politikacılar ne de medya bu tartışmayı ileriye taşımak istiyor. Çünkü tatsız, çok acı verici ve zor bir konu. İşte bu yüzden meseleyi bir sanat performansı üzerinden gündemde tutmaya çalışıyoruz. Sanat, bizim bu gibi konuları tartışma mecramız; günün sonunda felsefi ya da politik bir manifesto yazmayacağız ama sanatın getirdiği queer bakış açısı sayesinde farklı bakış açılarını gösterip, insanların yeniden düşünmesini tetikleyeceğiz. Böylelikle politik ve ahlaki sorumluluğumuzu ihmal etmemiş olacağız.

Camp Europe süreci nasıl ilerledi?

Teorik araştırmaları takiben konsepti belirledikten sonra, konuk sanatçı değişim programları için farklı bölgelerde faaliyet gösteren yerel kurumlarla, sanatçılarla işbirlikleri geliştirdik. Çalışacağımız bölgeleri ve ülkeleri seçerken de konuyla ilgili tarihsel ve güncel siyasi durumlarını göz önüne aldık. Theatre Entropia bir bölgeyi ziyaret ettiğinde, yerel ortaklarıyla yoğun bir atölye çalışması geliştirir, daha çok yerel bağlama odaklanır, materyal toplar. Bütün bu materyaller daha sonra detaylandırılır. Camp Europe projesini son durağı Atina'da, Açık Stüdyo'dan partnerimiz Şafak Ersözlü'yü konuk ederek, Theatre Entropia ekibinin geri kalanıyla birlikte bitirdik. Performansı, ilerleyen zamanlarda, projeye dâhil olan diğer şehirlerle taşımayı amaçlıyoruz.

Camp Europe kapsamında, Teos Yazar Evi Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde beraberce geçirdiğiniz süre size ne gibi deneyimler sundu?

Teos'ta yaklaşık on beş gün kaldık. Bizim için oldukça ilginç bir deneyimdi; üçümüz de sanatçıyız ama aynı zamanda Yunanlı.

İzmir, bir Yunan'ın düşleminde çok önemli yer tutan, sembolik bir şehir; hele o kişinin kökeninde, ailesinde İzmir'den gelmiş mülteciler varsa... Mesela ben, 1922 Mübadelesi ile Yunanistan'a gelmiş bir ailenin üçüncü kuşağına mensubum. Bu benim kültürümün ve kimliğimin ayrılmaz bir parçası. Daha önce Türkiye'de bulunmuştum ama bu, İzmir'e ilk geliştirdim ve benim açımdan çok etkileyiciydi. Bunun yanı sıra çok hoş bir deneyim oldu, güzel ve misafirperver insanlarla tanıştım. Ayrıca ortaya çıkardığımız iş ve atmosfer çok güzeldi.

Türkiye-Yunanistan Nüfus Mübadelesi'nden bahsedilirken, değişim yüzünden zorla yerinden edilmiş insanların da mültecilerinkine benzer acılara maruz kalmış olmasına değinilmiyor. Bu size de ilginç gelmiyor mu?

Neredeyse bir buçuk milyon Yunan ve Yunanistan'da yüzyıllardır yaşamış dört yüz bin Türk, mübadele sonucunda sınır dışı edildi. Yerinden edilmiş Türkler için Türkiye, yerinden edilmiş Yunanlar içinse Yunanistan, tamamen bilinmeyen ülkelerdi. Zorla yerinden edilmek çok zordur, korkunç bir tecrübedir. Hayatınız bir gecede tepetaklak olur. Hangi tarihi dönemde hangi koşullar altında olursa olsun, insanların köklerinden sökülmesi çok dramatik bir deneyimdir. Ve aynı şey şimdi tekrar ediyor! Ülkelerini terk etmek, günümüz mültecilerinin de kendi seçimi değil. Bunun bir tercih olmadığını, Avrupalılar'a kendi tarihleri ve Avrupa'da farklı zamanlarda yaşanan kamp deneyimleri üzerinden hatırlatmak istiyoruz. Ayrıca Avrupa'nın yaşanan felaketlerde sorumluluğu olmadığını iddia edenler yalan söylüyor. Bu insanlar Avrupa'ya sığınıyor çünkü onlardan doksan altı yıl önce, Avrupa devletlerinin bölgeye musallat ettiği savaşların yol açtığı felaketin sonucunda, ailem gibi yüzbinlerce insan, topraklarını bırakıp Avrupa'ya sürüldü. Geçmişte Orta Doğu'da, Asya'da, Afrika'da gerçekleştirdiği işgallerin sonucunda neo-sömürgeci politikalar uygulayan Avrupa ülkeleri, bu bölgelerden hâlâ elini çekmiş değil. Buralarda hangi savaş çıktıysa Avrupa ya başlatmış ya kıskırtmış ya taraf tutmuştur, hiçbirine karşı çıkmamıştır. Peki, bir bölgeyi yok ettiğinizde, orada yaşayan insanların ne yapmasını bekliyorsunuz? "Hepiniz yatın ve mutlu bir şekilde ölün" mü diyeceksiniz? O insanlar, kendi topraklarında yaşayabilme koşulları ortadan kalktığında, hayatlarını ya da sevdiklerini korumak için elbette kaçacak. Kısacası, geçmişinden dolayı, Avrupalıların göç etmek zorunda kalan her topluma karşı yüklendiği politik ve ahlaki bir sorumluluğu var. Dürüst davranıp bunun böyle olduğunu itiraf etmek gerekiyor ama maalesef, durum öyle seyretiliyor.

Toplumların ve devletlerin kamusal alanda tartışmaktan kaçındığı konular, özellikle de politikayla bağlantılı işler, hem sizin hem de Theatre Entropia'nın odağında yer alıyor. Politik duyarlılığınızla sanat pratikleriniz nasıl ve nerede örtüşüyor?

Gençliğimden beri politik olarak aktiftim. Politika, istesek de istemesek de hayatımızı etkiliyor. Ahlaklı, kendine dürüst, sorumlu bir vatandaş ve politik bir sanatçı olmak, benim şahsi tercihim. Ayrıca politik ve sosyal girişimlerde yer alıyor, aktivist ağlara etkin şekilde destek veriyorum. Yunanistan'daki ekonomik krizden sonra daha fazla insan, temsili demokrasinin sınırlarının ne kadar daralmış olduğunu anladı. Temsili demokrasiden doğrudan demokratik uygulamalara inanıyorum. Süregelen sistemde bana yer yok. O sisteme inanmıyorum bile.

Yerel bağlamda kalmak ve küresel meselelerle ilgilenmek arasında bir tercih yapmak gerekiyor mu?

Yurt dışında uzun süre yaşadım. Böylelikle ilgilendiğim konuları istediğim şekilde ele alabilmek için gerekli deneyimi geliştirdim. Kumpanyamı kurmaya karar verdiğimde Atina'yı tercih ettim çünkü kendi şehrimden kopuk olmak istemedim. Atina'da, Theatre Entropia'da olmak, tabii ki yerelde kolayca proje yapmaya yarıyor ama asıl eğildiğimiz alan, uluslararası projeler ki konumlandığımız yer, o projeleri gerçekleştirmek için ideal bir zemin sağlıyor. Ayrıca ben değişimden çok hoşlanıyorum ve bu yüzyıl, teknolojik anlamda birçok şeyi kolaylaştıran sayısız araç üretti. Nerede olursam olayım; yurt dışı deneyimim sayesinde, uluslararası projeleri başlatmak ve yürütmek için gerekli iletişimi nasıl kuracağımı biliyorum. Gezinin yaşam, elbette ki kendine has zorlukları beraberinde getiriyor; işi yerinde, yerleşik olarak daha kolay organize edebilirsiniz, hele tanıdığınız insanlarla çalışıyorsanız hızlıca ilerlersiniz ama uluslararası projelerle uğraşmaya karar verdiğinizde tanımadığımız kişilerle çalışmayı göze alıyorsunuz. Bu başlı başına bir risk ancak ben alınan her riskin çalıştığınız materyale karşı bir uyanıklık sağladığına ve farklı üslupları geliştirmeye yaradığına inanıyorum. Ayrıca güvenli bir dünyada yaşamıyoruz, sanatçı da risk almalı. ✚

theatre-entropia.gr

f marilli.mastrantoni

f CampEuropeProject

NAZLI KULAN

1994 - 2018

İZMİR
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

İzmir
AKDENİZ
Akademisi
İZMİR MEDITERRANEAN ACADEMY

150
yıl
İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
1868-2018